

Rotterdam Zevenkamp 35 jaar

de pioniers
de doeners
de talenten

Ed de Meyer en Onno de Wit

Rotterdam Zevenkamp 35 jaar

de pioniers
de doeners
de talenten

Ed de Meyer en Onno de Wit

Achter Ommoord komt Zevenkamp

Proloog

Wie is niet nieuwsgierig naar zijn roots?

Koeien

Het is de eerste helft van de jaren zeventig van de vorige eeuw. Kijk je vanuit Ommoord in oostelijke richting dan zie je nog een uitgestrekt grasland met koeien en wat schapen. Her en der verspreid staat een boerderij. Deze situatie zal weldra rigoureuus veranderen. Zevenkamp staat op het punt geboren te worden, en dat heeft wat voeten in de aarde. Door een woningtekort is Rotterdam zich al vanaf de jaren vijftig aan het uitbreiden en de Prins Alexanderpolderpolder is het gebied waar dat proces voor oostelijk Rotterdam plaatsvindt. Veel jonge mensen, vaak met jonge kinderen, zijn woningzoekend en Rotterdam kan binnen de bestaande stadsgrenzen niet voorzien in deze behoefte. Het Lage Land is de eerste wijk die gebouwd wordt, het is dan november 1961. Snel daarna volgen de wijken Ommoord en Oosterflank. Elke wijk heeft zijn eigen karakter, zijn eigen filosofie. De Historische Vereniging Prins Alexander (HVPA) heeft in 2013 in het boek 'De Prins Alexanderpolder en Rotterdam. Van veenmoeras tot polderstad', uitgebreid beschreven hoe de voormalige groene polder ten oosten van Rotterdam plaatsmaakte voor een staalkaart van naoorlogse stedenbouw.

Zevenhuizerplas

Rond 1973 is Zevenkamp dus nog grasland, een in de negentiende eeuw drooggemalen gebied ver onder de zeespiegel. Er wonen op dat moment ruim honderd mensen, deels boeren, vooral op grondgebied van Capelle aan den IJssel, en voor een klein deel op grondgebied van de nog zelfstandige gemeente Zevenhuizen. Zand uit de Zevenhuizerplas wordt gebruikt om de grond van de nieuwe woonwijk op te hogen. De Zevenhuizerplas wordt daarbij een plas van formaat en zal deels het gezicht gaan vormen van de nieuwe wijk. Dit is het startpunt van de geschiedenis van Zevenkamp, een geschiedenis van een dunbevolkt gebied naar een Rotterdamse stadswijk met een eigen gezicht met bijna 17.000 bewoners die zich echte Zevenkampers voelen. Het is dan ook niet zomaar dat in dit boek het ontstaan en de ontwikkeling van Zevenkamp grotendeels verteld wordt door drie generaties Zevenkampers. Zo komt er een uniek beeld tot stand over het ontstaan en de ontwikkeling van deze wijk, verteld door zijn bewoners. Natuurlijk vormt een wijk zich niet alleen door de activiteiten van zijn bewoners. Overheid, woningcorporaties, politiek en ondernemers hebben ook een duidelijke invloed. De 'kleur', 'beleving' of 'cultuur' van een wijk wordt echter bepaald door haar inwoners, en is een dynamische. Zevenkamp is een wijk waar bewoners veel invloed hadden en nog steeds hebben. Deze invloed is bepalend voor het gezicht van de wijk.

35 jaar Zevenkamp

Dit boek heeft niet de pretentie om een diepgaand historisch verhaal te vertellen waarin elk facet van Zevenkamp wordt belicht. In de context van Rotterdam en de Prins Alexanderpolder zijn hierover boeken en studies verschenen. Een kort overzicht van deze literatuur is aan het einde van dit boek te vinden. Het uitgangspunt van '35 jaar Zevenkamp' is tevens de begrenzing. Een wijk vertelt zijn verhaal, en creëert zo historisch besef en eigen identiteit. In het kader van die geschiedenis voerde buurtwerker Ed de Meyer interviews met tientallen Zevenkampse bewoners over hun ervaring met én enthousiasme voor de wijk. Het 35-jarig bestaan van Zevenkamp vormde daarvoor een mooie aanleiding. De fototentoonstelling die op 1 september 2016 opende in Recreatiecentrum Zevenkampse Ring: 'Een terugblik op 35 jaar Zevenkamp, van weilanden tot een dynamische wijk', was het eerste wapenfeit van het 35-jarig jubileum. De tentoonstelling werd bijeengebracht door beeldend kunstenaar Cornelis van Krieken in samenwerking met Ed de Meyer, en mogelijk gemaakt door een door de gebiedscommissie Prins Alexander gehonoreerd bewonersinitiatief. Uiteraard wordt in dit boek op grote schaal gebruik gemaakt van de foto's die Cornelis in de loop van de tijd verzamelde en digitaliseerde. Vormde de tentoonstelling de eerste activiteit binnen het 35-jarig bestaan, nu ligt er dit boek. De geschiedenis van Zevenkamp wordt in dit boek opgesplitst in drie delen. Aanleiding vormt zoals gezegd het 35-jarig bestaan van de wijk, gerekend vanaf het moment in 1980 dat de eerste bewoners van de wijk hun woning betrokken. 35 jaar gezien vanuit drie generaties, elk met hun eigen achtergrond, activiteiten en ervaringen. De pioniers die de grote zandvlaktes hebben overwonnen om hun wijk praktisch leefbaar te maken. De bewoners die zich hebben beziggehouden met de sociale structuren die in de wijk ontstaan. En tot slot de jongeren en meest recente bewoners voor wie Zevenkamp de plaats is waar van alles te doen is en hen de mogelijkheid biedt om hun talenten te ontwikkelen. Elk van deze generaties heeft een ander startpunt in de ontwikkeling van deze fascinerende nieuwbouwwijk ten oosten van Rotterdam, maar elke generatie moest en moet hoe dan ook haar plek vinden: letterlijk en figuurlijk. Dit boek vertelt het prachtige verhaal van hoe drie generaties bewoners van Zevenkamp, van het begin van de jaren tachtig tot nu, zich hun wijk hebben eigen gemaakt.

Dit boek is een initiatief van bewoners uit Zevenkamp en werd opgepakt en uitgewerkt door Cornelis van Krieken en Ed de Meyer en ondersteund door de Bewonersorganisatie Zevenkamp en de Historische Vereniging Prins Alexander. Zij zijn grote dank verschuldigd aan allen die hun enthousiasme over, kennis van, en betrokkenheid bij de wijk hebben willen inzetten voor het tot stand brengen van deze publicatie. In het colofon van dit boek zijn de namen opgenomen van alle betrokkenen zonder wiens steun, inzet en tijd de realisatie van dit boek niet mogelijk zou zijn geweest.

Rotterdam Zevenkamp 35 jaar

de pioniers

9

Wilde ideeën uit de Kruidenbuurt	13
Centraal Wonen: samen doen wat samen kan	14
Vestia: ons hart ligt in Zevenkamp	16
De eerste zelfbouwer	18
Een secretaris en publiciteitsman	21
Pionier van het tweede uur: alleenstaande vrouw bouwt eigen huis aan de Korne	22
Van offsetdrukker naar timmerman	24
Eerste bewoners met bosje bloemen	24
Van verhuizer naar een nieuw levenswerk	25
Een complete familieverhuizing	26
Vroege bewonersorganisatie temt sneltram	27
Piet van Wijk: ik ben van de Kralingse Bos-aanhang	28
Een zwembad met verbindingen	29
Wijbrand Boon: een techneut in de educatie	30
Doen waar je blij van wordt	32
De Aarhof haalt de buurt naar binnen	33
Krasse 103-jarige	34
Volkstuinder en milieustrijder	35
Surinaamse gemeenschap vindt het landelijke in Zevenkamp	36
Eén been in Nederland, één been in Suriname	38
Meester Bert is terug	39
Het Leger des Heils: er zijn voor elkaar	40
Een muzikale familie met hart voor de mensen	41
De ogen van de krantenman	42
Foto essay de pioniers	44

de doeners

65

Hoe bevalt Zevenkamp?	67
Pippi Langkous leeft!	67
Werkplaatsen de Plejaden	68
Orion: ze bloeien helemaal op	70
Buiten spelen in een kindvriendelijke wijk	71
Eerste Opzoomeraars	72
Allereerste homohuwelijk	73
Een bewogen Bewonersorganisatie Zevenkamp	73
Creatieve theaterfreak	74
Zangeres Maria Morais: forever Young	75
Zwaard voor de echte muziekliefhebbers	77
Zevenkampse portretten	78
Een verrassend bewonersinitiatief Zevenkamp communiceert: van Bugel tot ZevenKrant	79
Corrie van de Valk: ouderen kiezen voor samenwerking	81
Foto essay de doeners	83

de talenten

99

Chocolaterie Belge	101
Frenk Walkenbach: woordvoerder van groene ontmoeting	101
Een wijkambassadeur spreekt waardering uit Van Indonesië naar honderd procent Zevenkamp	103
Multiculturele burens voor Oranje	105
Een binnenvaart man bouwt modelboten	107
Hanneke Kooiman: inspireren op speelse wijze	109
Youngsters: jongeren aan de slag	110
Omar Zaroud: contacten leggen met jongeren	111
Cherly Zeeuw, internationaal muzikant en talentspotter	112
Go Bananas DJ en jonge Mozart	113
Winkeliersvereniging zorgt voor een belevenis	113
Een sterke man in Zevenkamp	114
Literaire Marokkaan en sociaal ondernemer met drive	115
Mijn klanten zijn mijn familie	116
Ondernemend dichter	117
Unity99 voor kampioenen	118
Een geboren danseres	120
Preventief beheer en bewonersinitiatieven	122
Steun voor basiswerker	123
Als wijkagent geworteld in de wijk	124
Een bloeiend park met een scheutje cultuur	125
Kaapse gezelligheid in Nieuw Ambachtshuis	127
XerxesDZB maatschappelijk verantwoordelijk	127
Keeper en bedrijfseconoom	128
Jongeren breken door	129
Met de welpen het bos in	130
Een kind heeft een collectief nodig	131
Foto essay de talenten	133

de pioniers

De ontpoldering van de polder maakte ruimte voor de pioniers. Begin jaren zeventig van de vorige eeuw vormen koeien nog de belangrijkste bewoners van Zevenkamp, maar nieuwe, andere bewoners werpen hun schaduw vooruit. In een artikel in Het Vrije Volk van 5 oktober 1972 wordt al met de nodige nostalgie ingegaan op de aanstaande teloorgang van het poldergebied tussen de Wollefoppenweg en de A20. In het artikel, getiteld 'Zevenkamp, of gras volgetekend met rechthoekjes', vertelt de heer Bos, beheerder bij het bestuur van de Prins Alexanderpolder, over de 'ontpoldering van de polder'. Want in 1972 is het opspuiten met zand van de polder ten behoeve van woningbouw al aanbesteed, en Bos ziet aan de verwaarloosde schuren van de boeren in het gebied dat zij weten dat hun langste tijd als boer in het gebied is geweest. Het gaat overigens om heel veel zand voor de nieuwe stadswijk: ruim 53 miljoen kubieke meter bovengrond en 11 miljoen kubieke meter zand uit de Eendragtspolder. Op de plek waar al die grond en dat zand vandaan wordt gehaald, ontstaat een put en daarmee de honderd hectare grote Zevenhuizerplas. Waar eens mammoeten liepen, gaat een recreatiegebied en recreatieplas komen. Op 1 maart 1979 wordt de Zevenhuizerplas opgeleverd en ligt in de toekomstige wijk Zevenkamp tussen de één à twee meter nieuw zand. Het zand perst het water uit de onderliggende veenlaag en maakt de grond stabiel. Reeds in 1978 start de aanleg van de riolering, de buizen voor de stadsverwarming en de ontsluitingswegen. De oude Ommoordse Tocht, gevormd tijdens de droogmaking van de Prins Alexanderpolder in de negentiende eeuw en essentieel voor de waterverversing van Zevenkamp, Oosterflank, Nieuwerkerk en Capelle aan den IJssel, vormt voor de ontwerpers van de wijk, Riek Bakker en Joost Schrijnen van het Amsterdamse bureau Abma, Hazewinkel en Dirks, een belangrijk ijkpunt. De Tocht wordt eerst met zand dichtgegooid en vervolgens opnieuw gegraven en daarbij verbreed tot vijftien meter. De eerste huizenpalen gaan op 30 maart 1979 de grond in en de eerste bomen worden op 28 maart 1980 geplant.

EERSTE PALEN

De nieuwe Rotterdamse stadswijk is bedoeld voor Rotterdamse woningzoekenden die graag in Rotterdam willen blijven wonen, in een groene omgeving. Oorspronkelijk is Zevenkamp echter helemaal geen Rotterdams grondgebied. Daarom wordt de eerste helft van de jaren zeventig van de vorige eeuw besteed aan schermutselingen tussen de gemeentes Rotterdam, Capelle aan den IJssel en Zevenhuizen over dit stuk grond. Rotterdam wil hier graag bouwen, want de stad heeft nog steeds een tekort aan bouwgrond en woningen. Maar Zevenhuizen en Capelle werken niet mee. In november 1970 wordt daarom een ambtelijke werkgroep opgericht. Juist in die tijd speelt de vraag of er een gemeente IJsseldam of Alexanderstad moet komen, een samenvoeging van Capelle aan den IJssel en de nieuwbouwwijken in het Rotterdamse deel

**De naam Zevenkamp:
In tegenstelling tot wat
sommige bewoners
denken, is de naam
van de nieuwe wijk
niet afgeleid van
Zevenhuizen, maar van
een boerderij uit 1875,
de 'Zevenkamp'.**

De Capelse notaris mr. Pieter Dirk Kleij koopt in 1874, het jaar waarin de eerste gronden van de droogmakerij Prins Alexanderpolder toegankelijk worden, een aantal kavels in de nieuwe polder. Het bedrag is 77.777,77 gulden en daarmee is de naam van de nog te bouwen boerderij een feit. De in 1981 afgebroken boerderij ligt aan de Schollevaartseweg 5, ter hoogte van de Capelse begraafplaats Schollevaar. Inderdaad, in de Capelse wijk Schollevaar. De wijk Zevenkamp ligt dus een stuk noordelijker dan de vroegere boerderij Zevenkamp. Een geografische dwaling van het Rotterdamse gemeentebestuur?

van de Prins Alexanderpolder, inclusief Zevenkamp. Een nieuw, groot en zelfstandig Rotterdam-Oost. Zevenhuizen zou evenwel 150 hectare kleiner worden en vreest inlijving en verdwijning van het buurtschap Oud-Verlaat, trefpunt voor de Zevenkampse boerenbevolking. En de samenwerking tussen Rotterdam en Capelle aan den IJssel is sowieso al problematisch door het grote verschil in stedelijke cultuur en politiek. Uiteindelijk hakken de gemeenten in 1978 toch de knoop door. Rotterdam verwerft het Capelse deel van Zevenkamp, en Capelle krijgt in ruil daarvoor het terrein dat nu bekend als Rivium en Fascinatio. Zevenhuizen wordt financieel schadeloos gesteld. Daarmee staat niets meer de bouw van de nieuwe wijk van in totaal 220 hectare - vierhonderd voetbalvelden - in de weg. De krant van 28 maart 1979: 'In de nieuwbouwwijk Zevenkamp worden vrijdagmiddag vier eerste palen geslagen. De burgemeesters van Rotterdam, Capelle aan den IJssel en Zevenhuizen zullen dit samen met de voorzitter van de deelraad Prins Alexanderpolder doen. In Zevenkamp komen in totaal 6.500 woningen. Na het slaan van de eerste paal om één uur kan in de bouwteent op het terrein een kleine expositie te zien zijn van de plannen voor deze wijk.'

VITRAGE

In maart 1980 ontvangen de eerste bewoners van Zevenkamp, Henk en Riet de Graaf, uit handen van de voorzitter van de deelgemeente Prins Alexander, Mia van IJperen, de sleutel van hun huis. Afkomstig van de Heemraadssingel in hartje Rotterdam, is het hun verlangen naar meer ruimte en vrijheid dat deze allereerste bewoners van de binnenstad naar de rand van Rotterdam drijft. Ze herinneren zich dat op dat moment de hypotheekrente extreem hoog staat, circa dertien procent. Veel mensen haken daarom op het laatste moment af bij de aankoop van een nieuw huis; de familie De Graaf zet daarentegen door. En dat geldt natuurlijk voor alle bewoners van het eerste uur! Een impressie uit 1981, de wijk is nog maar kort in aanbouw: 'Veel wegen zijn nog nauwelijks begaanbaar, maar er hangt al vitrage voor sommige ramen. Er zijn huizen waar een auto voor de deur staat. Een aantal tuintjes is al omgespit; daar zullen volgende lente zeker bollen bloeien. Een moeder tilt struikelend haar kind en boodschappen over hopen zand. Het ongemak van pioniers.'

GROEN

Het bestemmingsplan voor Zevenkamp is gemaakt door het Amsterdamse bureau Abma, Hazewinkel en Dirks, samen met Bakker en Bleeker, tuin en landschapsarchitecten. Deze combinatie

werkt ook de eerste twee van de in totaal vier deelplannen voor Zevenkamp uit, de westkant en het centrumgebied. Het noordoostelijk deel komt voor rekening van Eijkelenboom, Gerritsen & Middelhoek, terwijl het zuidoosten wordt uitgewerkt door de Dienst Stadsontwikkeling. Groen wordt een geïntegreerd onderdeel van de wijk, en singels, als zijtakken van de Ommoordse Tocht, vormen ook een wezenlijk onderdeel van het plan. Elke buurt heeft zijn eigen groengebied. Er is het Wollefoppenpark aan de Wollefoppenweg (de grens met Zevenhuizen!), een doolhof vormt de schakel tussen het wijkgroen en het Wollefoppenpark, er is een rosarium in het Zuidelijk Wijkpark, en er zijn dijkjes, als knipoog naar het water van de Zevenhuizerplas. Langs de Zevenkampse Ring - overigens geen geheel gesloten ring - en de singels worden fietspaden en fietstunnels aangelegd. Daar moet wel voor geknokt worden, maar zo ontstaat toch een stelsel van fietswegen waarover ouders en kinderen zonder al te veel kruisingen met ander wegverkeer veilig van en naar school kunnen. In vergelijking met Ommoord kent Zevenkamp veel minder flats. De flats die er zijn, staan vooral rond de metrostations. En meer dan Oosterflank kent Zevenkamp rechte straten, waardoor het in dat opzicht minder een zogeheten bloemkoolwijk is dan Oosterflank. Ook in Zevenkamp echter gevarieerde hofjes en woonerven, die zorgvuldig onderhoud vergen. Voor de corporaties geen makkelijke opgave. Het groen is belangrijk, en Zevenkamp telt ook naar verhouding veel woningen met een tuin. Daar staat echter tegenover dat de woningdichtheid hoog is. In Het Lage Land en Ommoord staan circa 45 woningen per hectare, in Zevenkamp is dit aantal 60.

EXPERIMENTEN

De bouw van Zevenkamp valt tijdens een ernstige economische recessie. In 1980 staat het percentage werklozen op 4,8%, in 1983 op 10,7%. De huizenprijzen dalen tussen 1978 en 1982 jaarlijks met ongeveer 8% van rond 190.000 gulden tot 130.000 gulden. In 1982 treedt het eerste kabinet Lubbers aan, een typisch bezuinigingskabinet. Naarstig wordt gezocht om de kosten van de woningbouw te verlagen. De financiële steun vanuit de Rijksoverheid voor de bouw van Zevenkamp valt lager uit, en de Dienst Stadsontwikkeling neemt de touwtjes strakker in handen. Ook op het gebied van de sociale woningbouw is er niet veel geld. Het streven is dan ook om geen extravagante dingen te doen. Zo min mogelijk hoogbouw en zoveel mogelijk huisje, boompje, beestje. Desondanks kan er ook geëxperimenteerd worden. In 1982 begint de bouw van woningcomplex Centraal Wonen. Het is een project ondersteund door een van de voorlopers van Vestia waarbij de toekomstige bewoners van de zestig huurwoningen zelf plannen ontwikkelen om tot een woongemeenschap te komen, waar naast individuele woningen er ook gemeenschappelijke ruimtes zijn. Ook de tuinen op het binnenterrein krijgen een open karakter. Het is een plek waar vrijdenkers kunnen gedijen. Een van deze vrijdenkers heeft een fototoestel waarmee hij Zevenkamp van bouwput tot woningen op dia heeft vastgelegd. Het scheidt een uniek beeld hoe Zevenkamp in den beginne groeit en tot wasdom komt. Zevenkamp door een Zevenkampse pionier in beeld gebracht.

LUXE BUS

Ook gaat een doe-het-zelf woningbouwproject van start: voor simpele, relatief goedkope, en toch vrij ruime huizen. Afgezien van dit soort experimenten telt Zevenkamp 50% huurwoningen volgens de woningwet, 35% premiekoopwoningen, en 15% vrije sector woningen. Woningcorporaties zijn dus nauw betrokken bij de stroom van nieuwe huurders richting Zevenkamp. Ondanks dat de nieuwe bewoners in een 'zandbak' terecht komen en het openbaar vervoer verre van ideaal is, moeten ze wel aan bepaalde eisen voldoen om in Zevenkamp een woning te krijgen. Woningcorporaties zijn dus nauw betrokken bij de selectie van de pioniers van het eerste uur. Een aantal van deze bewoners schetst een beeld van Zevenkamp en haar woonexperimenten, met het lief en leed dat toen werd gedeeld. De Zevenkampers van het eerste uur zijn

voornamelijk bezig met het op orde krijgen van hun woning en de daarbij behorende tuin. Ze zitten allemaal in hetzelfde schuitje en dat scheidt een band. Het duurt nog tot april 1984 voordat de metro operationeel is, maar buslijn 30 zorgt ervoor dat er verbinding is met Rotterdam. Die buslijn heeft nog wel wat voeten in de aarde. In het voorjaar van 1980 reikt wethouder Mentink van Ruimtelijke Ordening, Verkeer en Vervoer en Openbare Werken onder burgemeester André van der Louw, de sleutel uit aan de eerste bewoners van een complex met premiekoopwoningen. Hij komt dan tegemoet aan eisen van de deelgemeente Prins Alexander, die vreest dat de wijkvoorzieningen in het nieuwe woongebied ernstig te lijden zullen hebben onder de bezuinigingsdrang van de regering. Er worden toezeggingen gedaan waarmee deelraadsvoorzitter Van IJperen tevreden gesteld is. Ook het feit dat er in 1980 een noodbus gaat rijden van en naar NS-station Alexander stemt tot tevredenheid. Voor deze noodbus (lijn 30 dus) trekt Mentink geld uit en huurt hij een touringcar van een particulier bedrijf. Een luxe stadsbus dus!

PIONIERS

Zoals in alle nieuwbouwwijken lopen de eerste bewoners voor op de voorzieningen. Ook dat scheidt een band. Geleidelijk groeit echter het aanbod aan faciliteiten. Er zijn snel wat winkels, alhoewel het tot 1987 duurt voordat bijvoorbeeld de Bas van der Heijden aan de Zevenkampse Ring opent. Kerkelijke locaties zijn de Ontmoetingskerk van de protestantse wijkgemeente aan de Ben Websterstraat, en Bij Bosshardt. Het muziekkorps van het Leger des Heils trekt door de zandvlakte. In een houten keet oefent een muzikale kinderclub. Hier kan geëxperimenteerd worden. De 'hippies' van Centraal Wonen doen samen wat samen kan. Een boomgaard wordt aangelegd, de voorbode van roemruchte appelfestivals. Ook kunstenaars en alternatievelingen hebben recht op een huis. De pioniers in Zevenkamp zijn doeners en ondernemers. Een alleenstaande vrouw bouwt haar eigen houten huis. Een verhuizer valt ongelukkigerwijs van vier hoog naar beneden en maakt van de scootmobielclub zijn levenswerk. Complete families verhuizen naar de groene wijk. De vroege bewonersorganisatie temt de sneltram. Een onconventionele Zevenkamper rangschikt zichzelf onder de Kralingse Bos-aanhang, het Rotterdamse Woodstock. Het bruisende zwembad, het in november 1982 geopende Recreatiecentrum Zevenkampse Ring, wordt de trekpleister van de buurt. Een buurthuis wordt uit de grond gestampt en krijgt de naam Uttiebuis. Het moet allemaal anders. Het is de tijd van de VOS-cursussen en Ouders op Herhaling. Ook aan de senioren wordt gedacht. De Aarhof ziet het licht en heeft ook een buurtfunctie. Er zijn nog krasse honderd plussers! De volkstuinders laten zich niet wegzetten. De Surinaamse gemeenschap ontdekt het landelijke Zevenkamp. Meester Bert haalt herinneringen op. De wijk kent een spectaculaire babyboom en scholen worden uit de grond gestampt: in 1984 betrekken de Ontmoetingskerk en de ds. J.J. Buskesschool hetzelfde pand. De kinderen gaan kamperen in Hoek van Holland. De krantenman blikt nostalgisch terug.

Wilde ideeën uit de Kruidenbuurt

Karel Slot was de tweede bewoner in Centraal Wonen, een groot woonexperiment met individuele woningen en centrale ruimtes. Hij kreeg verkering met een dame uit de initiatiefgroep en werd direct opgenomen. Zijn woning ligt aan het August Vermeijlenpad en kijkt uit op de betoverende moestuin. Buiten zijn ze bezig met het ophogen van de paden. Er zijn zandhopen en bergen stenen. 'Dit doet me denken aan de beginfase', zegt Karel. Toen Slot de woning betrok zag je richting Ommoord alleen een woest landschap.

Wie waren eigenlijk de initiatiefnemers van Centraal Wonen? Het waren zo'n tien mensen, aanstormende dertigers met kleine kinderen. Ze woonden in Oosterflank en in de Kruidenbuurt in Ommoord, brachten elkaars kinderen naar school, hadden een eetploeg en dronken een glaasje sherry. Ze wilden meer, kwamen in de aanloopfase eens in de maand bijeen, maakten woeste plannen en overlegden over bijna alles. 'Ja, ook over de kleur van de tegels.' Ze droomden van gemeenschappelijke huiskamers die ze clusters noemden, waar je met groepen mensen eet en gezellige dingen doet. In de garage van Frans van Eekelen werd een soort oefenhuiskamer ingericht om te wennen. Karel doopte als schijndominee uit Amerika deze huiskamer met een in water gedrenkte stoffer. Als het ware als kinderen gingen ze daar huisje spelen. Geholpen door architect Kees Lith van Architecten Koöperatie U.A., stevenden ze op hun ideaal af.

De groep gaf een eigen tijdschrift uit, waarin de wildste ideeën werden geventileerd, zoals een sauna (die er nooit kwam) en een grote feestzaal. De gedroomde zonnebank is er wel gekomen. Wijbrand Boon ontwierp er een muntenapparaat voor. Een transistorradiootje was de sfeerschepper. De mislukte zaalaffaire die veel te duur was, leidde zelfs tot een afscheiding vergelijkbaar met onze kerkgenootschappen. Opeens was er de vereniging De Centrale Woning als toekomstig zaalexploitant. De Rooms-katholieke Bouwvereniging 'Voor het Huisgezin', de huisbaas en voorloper van Woongoed en later Vestia, werd er gek van. 'Kortom, initiatieven genoeg', besluit Karel. Twee dames op de brommer, Hannie en Hetty, vertegenwoordigden de inkoopcommissie. Samen iets kopen is voordeliger. Ze promootten de pannen voor elektrisch koken, maar tevergeefs. Iedereen deed eigenlijk zijn of haar eigen zin. Wel een succes was het gezamenlijk aanschaffen en laten leggen van marmoleum vloerbedekking door tapijthandel Bulters. Deze firma was gespecialiseerd in ziekenhuisvloeren. De inkoopcommissie bedong een aanzienlijke korting. Bulters echter had er tot zijn grote spijt niet op gerekend dat zowat alle woningen qua maatvoering verschilden. 'Ik wist een antieke elektrische oven uit de twintiger jaren voor een prikje op de kop te tikken op een rommelmarkt. Wij gingen over op elektriciteit, terwijl de verkoper de moderne tijd in ging en op gas ging koken. Een wondere wereld!', lacht Karel, een fervent recycler. 'Het was hier een woestijn. Om de week hielpen we wel iemand met verhuizen. Met Frans en Toos van Eekelen gingen we bomen met kluit uitgraven. We gooiden ze in een grote bestelwagen, waar ze vier meter uitstaken. We hebben zodoende hier bijkans een echt bos aangelegd.' Slot vertelt dat de post niet aankwam. Ze hadden nog geen postcodenummer. De bus stopte bij Albert Heijn, in Ommoord. Naar huis sjokte je dan door het braakliggend land. Toen de riolering werd aangelegd hebben ze een rioolbuis 'georganiseerd' om er een barbecue van te maken. 'Op zondag gingen we kijken hoe er gebouwd werd. We installeerden ons dan met een paar kratten bier op een zandberg.'

De pioniers hielpen elkaar met schilderen. Ze verzonnen de gekste namen voor hun huiskamers (clusters), van Staminee tot Napoleon, Waterlooplein, Mieke Telkamplein en Overdwars. In Staminee zaten de Belgen. Napoleon was vernoemd naar de stripfiguur uit hun tijdschrift die vreemde dingen uitkraamde. Johan ging kippen houden. Wijbrand slachtte op verzoek abusievelijk de hanen vanwege hun aan zondags

klokgelui gerelateerde ervaren overlast. Hij kreeg een reprimande omdat dit niet in overleg was gebeurd. Dierenvrienden schiepen een konijnenheuvel die onder water kwam te staan. Al gauw werd dat herdoopt in Waterschapsheuvel. De kleumende konijnen zaten hoestend en proestend op de top. Centraal stond de Kroeg, het druk bezochte meeting point met tapbier en trappist. Je kon strippenkaarten kopen. Beurtelings had je bardienst. In overleg met architect Kees Lith waren gangen langs de woningen gepland om snel en droog bij de burens te komen. Natuurlijk werden hier dubbelzinnige grapjes over gemaakt. 'En maar met zijn allen overleggen in de soms te kleine zalen van wijkgebouwen de Molshoop in Ommoord, en Paradijsstel in Capelle. We legden houten blokjes om onze wensen vorm te geven. De opkomst was optimaal. Met de kinderen gingen we ter bevordering van de saamhorigheid naar jeugdherbergen en Natuurvriendenhuizen. Een tweede keer waren we meestal niet welkom... Ik vertelde in de slaapzaal aan de kinderschaar in het donker dan griezilverhalen die soms leidden tot bedplassen', mijmert Karel.

Slot had een bewogen jeugd. In Dordrecht wordt hij van de PABO weggestuurd. Hij is lid van het Socialistisch Onderwijsfront. Via de maoïstische Kommunistiese Eenheidsbeweging Nederland (KEN) belandt hij in Rotterdam. Van hem wordt verwacht een cel te versterken op de Sociale Academie. 'Wat is de Sociale Academie?', vraagt Karel. 'Wat kan je ermee doen? Iets met mensen. Je moet daar de burgerlijke studie aan de kaak stellen.' Slot woont in West. De KEN flirt achtereenvolgens met China, Albanië en de Italiaanse Communistische partij. Karel wordt er gek van. Zelfs op vakantie droomt hij van zijn partijvriend die eruit ziet als een raaf in een boom en krast: 'kom terug naar Rotterdam!' Karels eerste liefde heeft hem onmiddellijk genezen met de gezegende uitspraak tijdens een betoging: 'Ik zie geen arbeider.'

Karel is nu gepensioneerd en doet vrijwilligerswerk. Als hij terugkijkt, vindt hij dat Centraal Wonen teveel naar binnen was gericht. Contacten met de wijk waren er nauwelijks. Dit is wel een paradox, want ze wilden de samenleving veranderen en het gezin als hoeksteen van de samenleving doorbreken. 'Het was teveel "samen voor ons eigen". Centraal Wonen heeft het imago van een gezellige kroeg. Het is net als in een bejaardenhuis, je hoeft niet naar buiten. Er is computerkennis en zo meer aanwezig, je hebt het gezellig met elkaar.' Karel ziet een groeiend individualisme. Men vraagt zich vooral af: 'wat heb ik eraan?' De nadruk ligt meer op de lusten dan op de lasten. Bewoners kennen elkaar minder. Veel bewoners worden ouder, mantelzorg is aan de orde. 'De huursubsidie voor de vrijkomende woningen is verdwenen en dat was toch één van de pijlers van Centraal Wonen. Het is moeilijk om mensen te vinden voor Centraal Wonen waarmee het klikt.' Karel hoopt dat het openstellen van de gemeenschappelijke ruimten mogelijkheden gaat bieden voor zowel Centraal Wonen als voor de wijk. 'We kunnen wederzijds van elkaar leren en profiteren.'

Centraal Wonen: samen doen wat samen kan

Hella Voordendag is eerste bewoner van de Errol Garnerstraat. Ze komt er na haar scheiding achter dat Centraal Wonen niet een gedoodverfde commune is, maar de woonplaats van tal van haar vriendinnen die ze daar in de kroeg ontmoette.

Ze besluit te verhuizen en woont al 29 jaar met veel plezier in dit fameuze woonexperiment. Hella was vrijwilligster in buurthuis Uittiebuis, waar veel nieuwe bewoners naartoe kwamen die wat wilden. Ze startte er een eethuisproject dat met de komst van De Scheg, het wijkgebouw, naadloos overging onder de naam 'De Vrolijke Keuken'. Hella was HBO gaan studeren en met Magda Kuijs, haar stagebegeleidster, bogen ze zich op de knieën over de bouwtekeningen van het wijkgebouw om daarop de professionele keuken in te

tekenen. Hella zit in de beheercommissie van De Scheg en wordt voorzitter van de activiteitencommissie. Elke week slaat ze aan het koken. Ze legt de basis van de allereerste Koninginnedag en de Vlooiemarkt. Ze organiseert de spectaculaire opening van het pand. Negenhonderd foto's worden gemaakt van de kinderen met zonneklep met De Scheg als tekst. Hella is dolblij met het ontmoeten van mensen in Centraal Wonen. 'En dan te bedenken dat ik er voorheen zomaar langs fietste!' Via haar vriendin Annemarie kwam ze in het café van het woonexperiment en nam actief deel aan de cabaretgroep. Vrij snel schreef ze zich in voor een woning van het complex. Haar huisje is knus en ademt een Tibetaanse stijl.

Ik ben dolblij met het ontmoeten
van mensen in Centraal Wonen,
het voelde als thuiskomen.
En dan te bedenken dat ik er
voorheen zomaar langs fietste!

Centraal Wonen werd opgezet door bestaande vriendengroepjes uit Ommoord en Oosterflank die samen wat meer wilden. Er werd onderling heel wat over gecalaverd. Trekker was dus architect Kees Lith, die er zelf ook ging wonen. Men ging heel gedetailleerd te werk. Ieder koos zijn eigen huis en ook wie naast hem of haar kwam wonen. Bewoners met dezelfde leefstijl wonen in dezelfde gang met aan elke kant gemeenschappelijke ruimten. Ze vormen een cluster. De clusters hebben hun huiskamer waar ze met elkaar kunnen eten en verjaardagen vieren. Naast de clusterruimten is er één centrale ruimte, het Complex genoemd, in feite een grote kroeg. Centraal Wonen is een vereniging met statuten. In overleg met Vestia en conform gemeentelijke regels kan de vereniging zelf woningen toewijzen. In het verleden konden zelfs die regels soepel toegepast worden en werd er gemakkelijk intern verhuisd. Op dit moment worden de clusters en hun afgevaardigden losgelaten.

De clusterruimten zijn ruimten geworden met een thema. Zo is er een creativiteitsruimte waar je glas-inlood maakt, schildert en kleding verstelt. De eetruimte is er voor grotere groepen en verjaardagen. Iedereen kan gebruik maken van alle clusterruimten. In het midden van het gebouw ligt de kroeg waar nu gespard wordt met fervente rokers. Acht rokers liggen in de clinch met 65 niet-rokers. Toch komt er een kanteling. Zijn het de goede voornemens van 2017? Boven de kroeg ligt de theatterruimte waar wordt gerepeteerd en waar je ook drumles kan krijgen. In het mediacenter worden kleine filmfestivals gehouden op basis van verzamelde dvd's. In de klussenclusters worden fietsen gerepareerd en tuinmateriaal bewaard. Eén van de clusters is het Noorderlicht, waar zich het biobudget vegarestaurant bevindt. Al zes jaar lang bestaat ook café de Buuf, elke vrijdagochtend open voor de hele buurt van 11.00 tot 13.00 uur. Kent u het Appelfestival? Dat begon bij appels die los in de boomgaard lagen. Kinderen gooiden ermee en de wespen tierden welig. Waarom van een probleem geen uitdaging maken en lekkere appeltaarten bakken? Centraal Wonen is ook een plek voor de Operadagen Thuis: zangeres en pianist zijn dan te gast. Er wordt gebruik gemaakt van het Opzoomergeld. Met speeltuin Taka-TukaLand wordt nauw samen gewerkt. Centraal Wonen participeert ook in het 'Gezonde Lucht-meetpunt'. Hella's drive is mensen gezonder maken.

'Samen doen wat samen kan' is het motto van Centraal Wonen, een participatieproject avant la lettre. Centraal Wonen is het leukste dorp van Rotterdam. Je helpt elkaar vanzelfsprekend. Er gebeurt hier van alles,

een nieuwjaarsreceptie met glühwein, open haard en stemmige muziek. Iedereen betaalt contributie aan de vereniging. Hiermee wordt een activiteitenpot gemaakt, waarop je een beroep kan doen. De bevolking van Centraal Wonen is zeer gevarieerd, van nul tot tachtig jaar. Pas is er nog een stel komen wonen met een baby'tje. Hella's dochter heeft al elf jaar haar eigen woning in het complex. Centraal Wonen kent echt drie generaties. Een tachtigjarige regisseur is superactief, zijn vrouw zit in het bestuur van theater Het Kapelletje. Hella sjouwde jarenlang op 8 maart (Internationale Vrouwendag) met een forse videocamera op de fiets door de wijk om vrouwen te interviewen: verrassende resultaten. Centraal Wonen was museumstraat. Er wonen twee imkers, ze hebben vijf bijenzwermen. Centraal Wonen organiseerde een kunstroute. Onlangs werd er ook een begrafenisceremonie gehouden in de boomgaard, de hele woongemeenschap was aanwezig. Hella: 'Iedereen heeft hier een echte motivatie. Je wil meer met je burens. Je wil het goed houden. Je kent iedereen.'

Momenteel telt Centraal Wonen 73 volwassenen en 12 kinderen. Hella trekt naar de nieuwe buurvrouw met een bos bloemen. Ze gaat haar interviewen voor de nieuwsbrief. In de tuin huppelt een roodborstje in het kale kersenboompje. 'Kijk, ze worden minder en minder verlegen.' Nog een leuke anekdote. Centraal Wonen had veel kippen. De haantjes die werden geboren, werden door de burens niet geduld. We gooiden ze dan ook over de heg bij de boer. Of hij er geen last van had? 'Helemaal niet, ik heb ze lekker opgepeuzeld!'

Vestia: ons hart ligt in Zevenkamp

Ben van Ham werkt 45 jaar bij Vestia. Altijd heeft hij ook in Zevenkamp gewerkt bij de technische dienst. Ben heeft Zevenkamp zien bouwen als vakbekwaam loodgieter.

Hij had er bijna een huis gekocht op de Harp. Maar toen de rente tot elf procent omhoog schoot, kon bruintje het niet trekken. Bens ouders hebben ook altijd in Zevenkamp gewoond. Toen Ben begon bij de woningbouwvereniging heette die nog Rooms-katholieke bouwvereniging 'Voor het Huisgezin'. Later werd het Woongoed Rotterdam om uiteindelijk bij Vestia uit te komen. Van Ham maakte het mee dat de woningbouwvereniging met de handen in het haar zat. De stadsvernieuwing in het Liskwartier, Bergpolder en Crooswijk denderde voort. Waar moet je met die mensen naartoe? Zevenkamp was de oplossing.

'In die beginperiode waren de jonge Zevenkampers zo enthousiast en zo gelukkig. Het waren kleinere gezinnen met twee of drie kinderen die op de nieuwbouw afkwamen. Voor het eerst hadden ze ruimte, een tuintje vóór en een tuin achter en dat voor mensen die altijd in een smal straatje hadden gewoond waar de buurvrouw uit het raam hing. Nu woonden ze vrij en was het afgelopen met: schoentjes uit op de houten vloer, want de burens!' Ben is dankzij Vestia doorgegroeid. Hij kreeg veel trainingen, er werd geïnvesteerd in het personeel. De trainingen gingen zelfs vergezeld van kunstaankopen, zoals meerdere werken van Cor Dam. Dam is een abstract kunstenaar die speelt met vormen waarin hij zelfs het vrouwelijk schoon vat. Terug naar onze Zevenkampse gezinnetjes. In Zevenkamp moest je niet zo op de kinderen letten zoals in de stad. Er zijn binnenterreinen, veel groen, sportvelden en zelfs een zwembad. De verbindingen? Ja, de eerste jaren ging het wel wat stroef. Er was een busverbinding en een station bij Alexander. Vrij snel, in 1984, kwam de metro. 'Onze huurders waren enthousiast. Ze voelden de vrijheid, niet meer de benauwdheid van het straatje.'

Over Centraal Wonen heeft Ben een eigen opinie. Eigenlijk was dat niet zo bijzonder. Ook in het Centrum had je hofjes met kunstenaars met een eigen leefstijl. Ben komt uit de Gaffelstraat in het Oude Westen en

hij kan het weten. Toch was het heel vooruitstrevend van Vestia deze leefstijlen te onderkennen en een kans te geven. Zevenkamp was de uitstroom van Rotterdam. Er werd rekening gehouden met diverse leefstijlen. 'Kunstenaars en alternatievelingen hoeven niet in en huisje te wonen met een lekkende dakgoot. Die mensen hebben evenveel recht als anderen.' Zevenkamp is heel groen. De architecten, bijvoorbeeld van bureau Leo de Jonge, die bij Vestia kind aan huis waren, opteerden voor een open wijk met open galerijen en trappenhuisen. Het overleg tussen gemeente en corporatie was prima. Al heel vroeg bepleitte Vestia een vrije keuze in keukens, dit was ook het geval bij Centraal Wonen. Die traditie is erin gehouden. De Vestia-huurders hebben bij groot onderhoud inspraak bij de kleurstellingen. In Zevenkamp heb je huren en kopen. Koopwoningen treffen we aan bij Maracas, Harp en de Albert Rousselsingel. 'Bij de corporatie veronderstellen we dat kopers meer zorg dragen voor hun eigendom en huurders stimuleren en inspireren.' Als corporatie werd Vestia ook gekort door het Rijk. Ze waren gedwongen een deel van de laagbouw te verkopen. 'Gelukkig is er geen schoonheidscommissie meer en kan ieder zijn eigen kleur kiezen.' Ben houdt van de wat mediterrane sfeer in de wijk.

Is het nu minder dan vroeger? Verpaupert Zevenkamp? Zevenkamp kent volgens Ben zijn ups en downs. Vrouwen gaan meer uit werken, er zijn meer tweeverdieners. Er is minder onderling contact. Na een werkweek met zijn tweetjes lig je lekker uit te puffen en niet te spitten in de tuin. Toch is er de laatste vier jaar een grote ommekeer geweest. Corporatie, opbouwwerk en deelgemeente (sinds 2014 gebiedscommissie) slaan de handen ineen om buitenruimten, binnenterreinen en voortuintjes meer uitstraling te geven. 'De binnenterreinen zien er heel goed uit', beklemt Ben. 'Er zijn heel veel en goed onderhouden speelplekken.' Ben vindt dat de wijkvisie gerespecteerd moet worden. Als er, zoals bij de Harp, een woonerf is, dan parkeer je ook geen auto in je voortuin. Zevenkamp werd complex per complex opgebouwd, in stukjes. Het ging heel rustig. Zeven jaar heeft men erover gedaan om een grote variatie van woningen op te leveren. Het Spinet was het laatste blok. In het begin moest je als opzichter kennis opbouwen: waar zitten de stopkranen, hoe vinden we bergingen op onlogische plekken? Belangrijk is het contact met de huurders. Wordt het allemaal wat minder met het onderhoud bij Vestia? 'Integendeel. De laatste vier jaar is er veel gebeurd. Alle portiekwoningen zijn geschilderd en van dubbel glas voorzien. Het houtrot is weggewerkt. Binnenkort starten we met de aanpak van de laagbouw.'

Wat is voor Ben de charme van Zevenkamp? 'Leuk vind ik dat er zoveel culturen bij elkaar wonen. Ook het contact is de charme. Als ik met mijn vrouw over de Coolsingel loop, is er steevast een Zevenkamper die me aanspreekt.' Het denken in termen van veiligheid is toegenomen, daarom wisselt Vestia om de vijf jaar de portieksloten. De mensen en hun leefpatronen zijn veranderd. 'Belangrijk vind ik de wijkschouw. Woningcorporaties, gebiedscommissie, politie, Roteb, stadsbeheer en bewoners trekken samen door de wijk. Ze zien de problemen en pakken ze op als een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Je kan wel hard roepen dat dit en dat moet gebeuren, maar zonder echt contact te hebben met elkaar en elkaar te kennen werkt dat niet. Wij als wijkbeheerders zijn de ogen van Vestia. Daarom is de schouw voor ons ook een verplicht nummer.' Van Ham vertelt hoe verantwoordelijkheden ook vastgesteld worden. 'Aan verschil in bestrating, aan het verband van de stenen, kun je zien van wie een terrein is!' Ben blijft lyrisch over de wijk van zijn hart. Zevenkamp is speels opgezet, de grillige oorspronkelijke paden zijn behouden. De Zevenkampse Ring kruipt door Zevenkamp heen. En wat te denken van die singeltjes? De veelzijdige wijk heeft ook veelzijdige bewoners.

Twintig jaar lang had Zevenkamp een huurdersvertegenwoordiging richting Vestia, de Bewonerscommissie Zevenkamp, met Nel Baks en later Cor Caim als trekkers. Ben vindt het verschrikkelijk dat die commissie

nu ter ziele is. Ze waren begaan met de wijk en beschikten over een enorme kennis. Zevenkamp heeft een vrij stabiel bewonersaantal. Ouderen verlaten de grotere woningen en de kindvriendelijke wijk krijgt weer nieuwe instroom. De wijk kent geen leegstand. Vestia kreeg een aardige deuk door riskante beleggingen, aldus Ben. Personeel dat al langere tijd in dienst is, voelt dat als een verlies. Men reageert er verschillend op, de één emotioneel, de ander zet er zijn schouders onder. 'Het bedrijf is belangrijk voor mij, ik heb er het grootste deel van mijn leven een steentje aan bijgedragen.'

De weerstand tegen het bebouwen van het Evenemententerrein (Wollefoppenpark) is volgens Ben logisch. 'Bewoners laten hun groen niet afpakken. Zevenkamp is een schitterende hoek, met die Zevenhuizerplas. 'Huismeester Martin komt binnen. Ook hij beklemtoont het belang van de samenwerking waarvan de opgeknapte binnenterreinen en tuinen het resultaat zijn. De huismeesters spreken zo nodig bewoners aan. Het gaat ook nog over de kunstzinnig verlichte poortjes, de van kleur wisselende pijlen bij het Spinet en van de regenboog op de Zevenkampse Ring. Deze artistieke hoogstandjes van LED-verlichting kan Pieter Keizer op zijn naam schrijven. Vestia wil alle poortjes zo een beter aanzien geven, maar gefaseerd gezien de kosten.

De eerste zelfbouwer

Begin jaren 1980 betaalde je gemakkelijk elf procent aan hypotheekrente, waardoor een koophuis voor steeds minder mensen haalbaar was. In dat licht ontstond het idee om mensen zelf een deel van hun woning te laten bouwen. Zelfbouw zou 25 tot 40 procent kostenbesparing kunnen opleveren. Deelgemeente Prins Alexander verleende in mei 1981 toestemming voor de bouw van een proefproject in Zevenkamp, dat daarmee de primeur kreeg op het gebied van zelfbouw.

Voor mensen met twee rechterhanden bood het eerste zelfbouwproject van Nederland een mooie kans om toch een eigen huis te kopen. Ook Gerard de Vries en zijn toenmalige vrouw Anne wagen in 1982 de stap op de zandvlakte die Zevenkamp dan nog is. Het wordt een onvergetelijk avontuur met een staartje.

Gerard de Vries woont met zijn toenmalige vrouw Anne op een woonboot bij de Gordelweg met hun zoon-tjes Diederik en Joost. Met z'n vieren wordt het toch wel wat krap. Gerard zoekt een woning in het groen en komt uit bij het op te bouwen Zevenkamp. De wachttijden zijn echter lang en de woningen aan de prijs. Een woning bemachtigen in Zevenkamp betekent veel inspraakavonden bijwonen. Daar heeft De Vries geen zin in. Tot in 1981 een brochure op de mat valt over een zelfbouwproject. Gerard heeft een technisch talent en heeft wel wat gezien van houtskeldebouw bij de hem omringende woonboten. Hij stelt zich kandidaat als zelfbouwer, maar hij heeft 150 concurrenten voor de 28 woningen naast zich.

Toch wordt hij door de architect Maurice Crijns uitverkoren. Als De Vries de woonboot weet te verkopen, kiest hij voor een kopwoning met een etage er bovenop. 'De opzichter vertelde me dat ik nu wel twee huizen bouwde', geeft Gerard aan. Het perspectief dat hij de potentiële voorspiegelt is rooskleuriger dan de praktijk later uitwijst: 'drie avonden per week moet je aan de gang en daarbij nog een zaterdag en dat met twee mensen.' In de praktijk blijkt later dat dit niet helemaal klopt.

Vanaf december 1981 organiseert de gemeente bewonersvergaderingen met de architect en aannemers om te bepalen wat moet gebeuren en hoe. Daar is ook nog ruimte om de plannen enigszins aan te passen. Zo krijgen de toekomstige bewoners de handen op elkaar om het badkamerraam hoger te plaatsen dan

standaard, zodat bewoners een ligbad kunnen plaatsen. Daarnaast vormen zich tijdens de vergaderingen werkgroepen, waaronder Financiën, Gereedschap en Huishoudelijke zaken, waaronder ook bewaking, en Sanitair. Gerard neemt zitting in de werkgroep Financiën. Daarmee bouwt hij krediet op bij andere bewoners, die ook nog weleens wat voor hem terug doen.

In april 1982 gaat de eerste paal de grond in, krap een jaar na goedkeuring van de plannen door de deelgemeente. Na het praten mogen eindelijk de handen uit de mouwen. De gemeente zorgde voor de materialen, de uitvoerder en de architect. Al het gespecialiseerde werk, zoals de fundering, leidingen en betonwerk, wordt gedaan door professionals. Dat loopt wel eens mis. Bij een woning wordt bijvoorbeeld de rioolaansluiting vergeten. De bewoners doen zelf de overige werkzaamheden: 'Wij moesten alles in elkaar zetten, net lego.' In de praktijk blijkt dat de inschatting van architect Crijns niet helemaal klopt: de bouw vergt veel meer tijd en energie van de zelfbouwers dan Crijns vooraf had ingeschat. Gerard werkt ook op zondag en maakt net als veel andere bewoners een avond extra, als het dak er maar op zit. Ook tijdens de zomervakantie is Gerard drie werken full time bezig met het huis.

De gemeente zorgde voor de materialen, de uitvoerder en de architect. Wij moesten alles in elkaar zetten, net Lego.

Als pa en ma aan het werk zijn, zijn zonen Diederik en Joost bij oma en opa in de Millinxstraat. Diederik herinnert zich de pindanoten en het Tatort kijken, maar vooral het nooit op tijd naar bed. Als hij en Joost pa en ma opzoeken, zien ze alleen een grote zandvlakte met grindpaden naar de bouwlocatie. Hij ziet de houten planken nog uit het open dak van Thijs, de oranje Eend van de familie, steken. 'Nesselande was weiland en het fietspad eindigde in the middle of nowhere', weet Diederik zich ook nog te herinneren.

In het begin is er niet veel werk. Het is wachten op het koppensnellen en de fundering met beton en met houten balken waarop de panelen kunnen bevestigd worden. 'Ons eerste zware werk was het broodjes sjouwen en leggen, nodig voor de bodem', vertelt Gerard. Dan komen de wanden, kant en klaar van de timmerfabriek. Ze zijn niet te tillen met zijn tweeën. Gerard is blij met de geweldige zomer. Naarmate de bouw vordert, richten de zelfbouwers zich steeds meer op hun eigen woning.

'In het begin is het echt veel samen doen, naderhand wordt het meer: ik, mijn eigen huis', zegt Gerard. Dat blijkt ook als een kleurendeskundige aan het einde voorstelt om alle huizen een andere kleur te geven, zodat de suggestie van een regenboog ontstaat. Niet iedereen is daar enthousiast over. De bewoners reageerden heel verschillend: van 'leuk fleurig geheel' tot 'Nederlandse indianen'. Nadat er op een volgende bewonersbijeenkomst nog eens uitgebreid was vergaderd, kwam men tot het compromis dat alleen de boeiboorden en de hoekstijlen in kleur zouden worden uitgevoerd. Boerengroen won het na de oplevering al snel van de regenboogkleuren.

Na het plaatsen van de wanden komen de balken voor het dak. Voor het bevestigen daarvan mochten de bewoners echter geen elektrisch gereedschap gebruiken. Gerard hing vijf meter boven de grond op zijn buik te wroeten met de handzaag. Als de basis voor het dak is gelegd komen dan die grote triplexplaten

op het dak. Gerard heeft geluk dat zijn woning de eerste is en dat iedereen hem komt helpen. Ze zijn wel met tien man. Wekelijks helpen zijn vader, broer en schoonfamilie. Die handen komen ook goed van pas als materialen naar binnen moeten worden gebracht. Het sjouwen met bouw materiaal komt heel regelmatig voor. Als op een dag de gipsplaten naar binnen moeten, zijn Gerard en zijn vrouw bijna een dag bezig met het verplaatsen van de platen van buiten naar de keuken. Als de opzichter later komt kijken moeten ze de platen onmiddellijk verplaatsen, omdat ze de vloer teveel belasten met die hele stapel op één plek. Ook de gevelbekleding wordt secuur geselecteerd en binnen opgeslagen.

Het leuke van het zelf bouwen is dat je kan ingrijpen. Gerard kan zelf extra voorzieningen aanleggen voor bijvoorbeeld een extra bad, elektronica en telefonie. Zijn zwager zit in het installatiewerk en legt een extra telefoonaansluiting aan. De badkamer krijgt een verboden stopcontact dat Gerard wegwerkt achter een gipsplaat. Het hoger geplaatste raam dat de bewoners tijdens één van de bewonersvergaderingen hebben bepleit, biedt ruimte aan het ligbad dat hij graag wil plaatsen. Door de strenge regels waaraan bewoners zich moeten houden voor de oplevering zijn veel aanpassingen voor die tijd niet mogelijk. Daarna passen de nieuwe bewoners hun huis steeds meer aan hun eigen stijl aan.

Het zelfbouwproject blijft in de pers niet onopgemerkt. Aangezien Gerards huis als eerste wordt gebouwd staat hij volop in de belangstelling. In een serie artikelen over de zelfbouw in het Algemeen Dagblad speelt hij de hoofdrol. De Vries wordt bij ieder nieuw artikel geïnterviewd. De journalist volgt juist hem omdat hij niet de typische bouwvakker is, maar in een technische functie op kantoor werkt. 'Op het werk noemden ze me een stripfiguur!', lacht Gerard.

Ondertussen gaan de werkzaamheden gewoon verder. In februari 1983, een jaar nadat de heipalen van Gerards huis de grond in gingen, wordt de woning opgeleverd. Dan is alleen de benedenverdieping klaar. De architect speelt het spel mee. 'Als de gemeente komt controleren ga ik op de trap zitten.' De Vries is blij dat hij niet meer telkens van de woonboot naar de Koevoordermeer moet. Nog maanden is de perfectionist bezig en daarna begint hij met de tuin.

Voor Diederik was Zevenkamp op de eerste plaats één grote speeltuin, met ontelbaar veel mogelijkheden om kattenkwaad uit te halen. Hij ziet zichzelf met de kleuterklas in ganzenpas naar het zwembad toe stappen. De moeders hebben de driehoekjes met zeehond en nijlpaard op de zwembroekjes genaaid. Hij beleeft in Zevenkamp een onvoorstelbaar leuke jeugd. Overal zand, kruipen in de riolering, pijltjes schieten met plastic buisjes en je verliest wel een nagel als je uitglijdt over dat gladde zand.

Diederik ziet het zwembad en het Ambachtsland verrijzen. Op het Ambachtsplein komt een Albert Heijn, de doe-het-zelf-zaak Cijns en Boekenier, de sigarenwinkel, waar je plakplaatjes koopt voor vijftig cent. Voetballen op het grote grasveld vóór het toekomstige Taka-TukaLand vindt Diederik geweldig met pa en inwonend Erasmus-student Koen. Zijn basisschooltijd brengt hij door op de Buskesschool bij de Ben Websterstraat en later in een houten keet bij de Carry van Bruggensingel, waar het stinkt naar de linoleum en het in de zomer niet te harden is.

Ook broer Joost heeft goede herinneringen aan zijn jeugd in Zevenkamp. 'Het was een heel leuke wijk. Ik heb een technische interesse. Voor mij was Zevenkamp een technische speeltuin met grove materialen.' Joost moet nog lachen als hij denkt aan Diederik die klem zat in een rioolbuis. Ze klommen eens op de eerste

etage van een huis in aanbouw en broer-in-kattenkwaad Richard Bloem had de ladder weggehaald. Dan maar springen!

Ook toen de wijk eenmaal was opgebouwd bleef ze een speelparadijs voor de broers. 'Bij supermarkt De Boer haalden we dikke aanmaaklucifers en met een berg buurtkranten gingen we fikkie steken bij het ge-maal.' Een van de meest warme ervaringen heeft Diederik met de enorme velden krokussen die jaarlijks ontwaakten. 'En bij de A20 gingen we autootjes kijken.' Terugkijkend op al zijn arbeid, zucht Gerard: 'Ik zou het nu niet meer aandurven, want je kunt er niet op rekenen dat je net zoveel medewerking krijgt als de eerste keer.'

Jaren later stuit Diederik bij de zoektocht naar een nieuwe woning per toeval op het oude ouderlijk huis. Hij herinnert zich als eerste de ruimte die het huis bood. 'De woning is groot', zegt hij, 'met een woonkeuken van ruim 20 vierkante meter, een huiskamer van 35 vierkante meter.' Diederik krijgt er nog warme gevoelens bij als hij zich herinnert dat hij een grote kamer voor zichzelf krijgt op de bovenetage. In de zomer is het wel heet onder het platte dak.

In 1995 verlaat het gezin de woning waar ze zo hard aan gewerkt hebben. Het is tijd voor wat nieuws. De Zevenkampse geschiedenis van de familie houdt echter niet op na het vertrek uit de wijk. Zoon Diederik en zijn vriendin verhuizen in 2013 vanuit hartje centrum Rotterdam naar de wijk, na negen mooie jaren in een zijstraat van de Witte de Withstraat. De slechte luchtkwaliteit daar, de wens naar een tuin en meer ruimte brengen hun uiteindelijk (terug) in Zevenkamp. Ze missen de terrasjes van de Witte de Withstraat nog wel, maar ze voelen zich inmiddels thuis op hun nieuwe stek...

Een secretaris en publiciteitsman

Trees Doppen is een open en charmante vrouw. We ontmoeten haar bij de schaatsbaan op het Ambachtsplein. Haar man Huub voerde het secretariaat van de 28 zelfbouwers in de Merenbuurt. Hij verzorgde de publiciteit richting Het Vrije Volk en De Volkskrant.

Trees heeft vier dikke fotoboeken die gaan van een zandvlakte naar zelf aangebrachte funderingen en skeletbouw. Prachtig is de foto waarop de mannen met lang haar, de geëmancipeerde vrouwen en de kinderen vergaderen tussen de staketsels van de huizen. 'Zo ging het elke zaterdagmiddag', zegt Trees: 'Wij bleven vaak nog wat hangen!' De familie Doppen met zoon Ralf zien Pim Vermeulen, wethouder stadsvernieuwing, langskomen en Adri Duivesteijn, wethouder ruimtelijke ordening in Den Haag en later Almere én bewonderaar van de zelfbouw. 'Weet je dat hij hier expertise kwam opdoen? Hij realiseerde een schitterend zelfbouwproject in Almere.' Trees vertelt dat eigenlijk Frans Boekhorst van Grondbedrijf Rotterdam de idee van zelfbouw ontwikkelde, in samenspraak met architect Maurice Krijns. Wat haar opviel was dat alle zelfbouwers hun hele families en kennissen meebrachten. 'Het was één ontmoetingsfeest! We leerden heel veel mensen kennen.' Wat de familie Doppen zo mooi vond, is dat ze alles zelf deden. 'Dat geeft een boost.' Trees: 'Onder de zelfbouwers vond je alle lagen van de bevolking. Het was een unieke ervaring, we hadden het fijn met elkaar.'

Pionier van het tweede uur: alleenstaande vrouw bouwt eigen huis aan de Korne

Na het eerste zelfbouwproject in de Merenbuurt ging ruim een jaar later en een paar honderd meter verder het volgende zelfbouwproject aan de Korne van start.

De gemeente ging met de lessen van het eerste project in het achterhoofd met een nieuwe groep verse Zevenkampers aan de slag. Til Debets, een alleenstaande moeder, was een van hen. Na uitloting in de Merenbuurt mocht ze aan de slag aan de Korne. En dat was achteraf zo slecht nog niet. Eerst even terug naar een ver verleden. Til Debets is een arbeiderskind en komt dan, hoe slim ze ook is, automatisch uit op de MULO. Op haar aandringen gaat ze naar de HBS, waar ze slaagt met vlag en wimpel. Op de Beukelsdijk voelde ze zich nooit geaccepteerd. Ze gaat bij een bank werken. Zo rond 1983 kwam ze in Zevenkamp wonen. Til woonde daarvoor in de Hooglandstraat in het Oude Noorden met haar dochter Mijke (drie jaar) en een nichtje. Ze vertrekt daar omdat ze geen vertrouwen had in de toenmalige scholen en de sfeer in de wijk: die was dusdanig dat de kleintjes niet konden buiten spelen. Til kiest daarom in eerste instantie voor het zelf bouwen van een houten huis in de Merenwijk. Dit is voor haar een goedkope oplossing, met een kostenbesparing van veertig procent.

Ik ben weleens ingestort, maar er was samenhangigheid en je kon uithuilen bij de burens. De overkant beschouwde ons als indringers, hen was een vrij uitzicht beloofd op het groen en de sloot met reigers en eenden.

Als ze misgrijpt bij de woningen in de Merenwijk komt de Korne op haar pad. 'Achteraf een goede zaak, want het project in de Merenwijk kampte met diverse kinderziekten. Het was een zware dobber en huwelijken liepen erop stuk', zegt Til. Het Korne-project had hiervan geleerd. Voor 5.000 gulden meer verschenen bijvoorbeeld prefab wanden. Het zelf bouwen van een houten huis is een avontuur. Maar hoe bouw je zelf mee aan een huis als alleenstaande vrouw? Door haar grote netwerk krijgt ze van alle kanten hulp. Tils oudere zuster woont in de polder en heeft een handige man met een grote vriendenkring. Til was thuis een nakomertje en kon steunen op wat oudere familie en vrienden. Ze had meer aanhang dan de andere zelfbouwers. Bergen materialen werden aangeleverd, zodanig dat er 's nachts wacht gelopen moest worden. Dat nam Tils ex voor zijn rekening. Het huis van Til Debets is heel goed geïsoleerd. Alleen de vloer is van beton. Als het nichtje jaren later uit huis gaat, wordt van twee kleine slaapkamers één grote gemaakt. Met de zaag is het zo gepiept. Til heeft schitterende herinneringen aan het experiment. Ze ziet zichzelf nog de living, de tuin en de slaapkamers uittekenen voor haar kleintje in het zand. Het contact met de burens was super. De woningen werden per zes stuks gebouwd en gemeente en Fort Bouw zorgen voor de begeleiding. De gemeente-opzichter was niet voor de poes. Til: 'Als je een spijker scheef sloeg kon je hem er weer uit halen!' Til ging altijd met haar zus naar de vergaderingen. 'De mannen waren de werkpaarden.' In maart begon de bouw en in oktober kon iedereen erin trekken.

De afwerking was nog geen sinecure, al die naden van de gipsplaten opvullen. Dat leverde soms onhandige situaties op. 'Dan moest je kleintje naar het toilet en jij zat met die gipshanden! We zijn wel eens ingestort, maar er was samenhang en je kon bij je burens uithuilen. We waren met zeven gezinnen die allemaal kinderen hadden van dezelfde leeftijd. Ze wonen er nog steeds. De burens hadden twee jongetjes van een maand ouder dan Mijke. We vierden de kinderfeestjes bij elkaar. Je kende elkaar, er was een 'wij' gevoel. Dit geldt alleen voor deze kant van de straat. De overkant beschouwde ons als indringers. Hen was een vrij uitzicht beloofd op het groen en de sloot met reigers en eenden.' Til denkt met nostalgische gevoelens terug aan de grote barbecue bij de oplevering. Door de hoeveelheid bier die hierbij gedronken werd, werd die in de loop der jaren in de fantasie alsmaar groter. Til prijst zich gelukkig dat één van de vrienden bij Heineken werkt, want in de hete zomer was het vocht niet aan te slepen.

Dochter Mijke heeft ondertussen de basisschoolleeftijd bereikt en belandt op basisschool De Vliedberg. Daar blijkt hoe klein de wereld is: de directeur heeft bij Til op de middelbare school gezeten, en het zusje van onderdirecteur Hans Rous zit bij Til op softbal. Mijke gaat naar de SKVR in De Scheg. Ze start met viool en stapt geïnspireerd door Berdien Stenberg over op de dwarsfluit. Mijke doet ook veel aan sport. Ze zit net als Til op handbal en softbal. Natuurlijk start ze als meisje met ballet. Softbal, het zusje van honkbal, speelt een steeds grotere rol in het gezin. Mijke gaat eerst naar de katholieke middelbare school in Capelle, een zusterschool van het meisjeslyceum Maria Virgo in de Breitnerstraat in het Oude Westen. Til komt er haar vroegere geschiedenisleraar tegen, Pieter van Oort. Als Mijke gaat spelen bij het softbalteam van Jong Oranje is de combinatie met leren niet te doen. Ze gaat daarom naar een speciale middelbare school waarop ook jonge Feyenoorders zitten. Til: 'De softballers betalen alles uit de eigen portemonnee, terwijl de Feyenoorders betaald worden per oefenwedstrijd. Grote softbalvelden zijn schaars.' Voor toernooien trekken Til en Mijke het hele land door. Til en Mijke zijn fans van het Nederlandse nationale honkbalteam dat nota bene de legende Cuba versloeg en wereldkampioen werd. 'De Cubanen waren in het begin straatarm. Ze hadden elk één pak en kwamen met twee knuppels. Ze ruilden hun speldjes voor een aansteker. Mijke wilde hun handtekeningen op haar handschoen', vertelt Til. 'Ik keek naar de uitgerafelde aftandse handschoen van de Cubaan en dacht: jouw handschoen zie je nooit meer terug!' Na de wedstrijd komt de Cubaan met een stralende glimlach én met de getekende handschoen. Via Groupon zit Til nu op golf voor een paar tientjes. 'Ik moet die softbalslag nog afleren!', zegt ze lachend.

Vanuit het sportveld komen we weer thuis in Zevenkamp. In de tuin wipt voor haar neus een grote Vlaamse gaai. 'Als hij zijn nest heeft kan ik soms de tuin niet in!', vertelt Til terwijl ze nog een blik op de tuin werpt, die grenst aan water en bosschage. Er prijkt een gezellig prieel met heather. 'Hier aten we lekker samen, vaak laat na een sporttraining.' Dertig procent van de oorspronkelijke bewoners woont er nog. Hoe beleeft ze de Korne nu? 'Dit zijn premie A-woningen en we konden de erfpacht afkopen. Voor veel burens kwam er zo geld vrij om er nog een etage op te bouwen. De Sociale Werkplaats, onze directe burens, is grotendeels commercieel geworden. Alleen de bovenlaag heeft nog dezelfde functie. We kenden alle deelnemers. Ze waren lief voor de kinderen en brachten de poes terug als die verdwaald was. Ik zie ze nog hun boterhammen opeten aan de rand van de sloot.' Het Oude Noorden is Til niet vergeten, maar ze geeft wel aan dat ze meer binding had met haar werk en sport dan met de buurt, hoewel ze actief was in de straatvereniging. 'Het was een echte volksbuurt. Ze wisten alles van mijn gaan en staan. De buurvrouw lag uit het raam met het stel borsten op de vensterbank en ik, in verwachting, kwam naar buiten met mijn dikke buik en een enorme sporttas. Zij: dat ken je toch niet maken in jouw conditie!'

Van offsetdrukker naar timmerman

Ook de familie Simons, Nel en Kenneth, vissen bij het zelfbouwproject in de Meren achter het net. Ze zijn blij bij de Korne terecht te kunnen. Bij de vergaderingen in Europoint kijkt Nel nieuwsgierig rond. Wie worden de nieuwe burenen?

Kenneth is offsetdrukker en weet niets van de bouwerij. Het wordt een avontuur. Hij wordt elke dag handiger. De burenen helpen elkaar, het is één grote familie. De één kan goed bouwtekeningen lezen, de ander is een kei in het afwerken. De keuze voor zelfbouw was ongetwijfeld het financiële plaatje. Een kant-en-klare nieuwbouwwoning kostte 130.000 gulden, de woning met drie verdiepingen volgens de houtskeletbouw-methode kwam op 87.000 gulden. Het was een premie A-woning. Het eerste jaar krijgt de familie 10.500 gulden. Na de afbetaling houden ze nog geld over. Het subsidiebedrag wordt jaarlijks met 500 gulden verminderd. In 1983 zijn onze twee timmerlui gestart. Negen maanden lang, een zwangerschapsperiode, buffelen ze in de avonduren en in de weekends. De mooiste herinneringen heeft Kenneth aan de nachtelijke rondjes die hij met de buurman en de hond in de buurt maakt. 'Die berg materialen moest bewaakt worden.' Het smerigste klusje was het teren van de fundering. De hele logboekpagina zat achteraf onder de bruine teer, bijzonder onappetijtelijk. De familie krijgt drie kinderen die de achterliggende sloot als zoetwatermatrozen bevaren. 'We hebben heel wat opblaasbootjes gekocht', mijmert Kenneth. De kinderen hebben in Zevenkamp een vrij leven en gaan naar school bij De Waterlelie. Al gauw wordt Kenneth vrijwilliger in De Scheg waar hij meewerkt aan de kledingbeurs en de buurtmaaltijd met een veertig gasten. Hij herinnert zich de legendarische mosselavonden en de ongelofelijke Koninginnedag op het Ambachtsplein. Zijn zelfbouwhuis is nog steeds een imposant huis met drie lagen en vier slaapkamers van vijf bij vier vierkante meter. Kenneth en Nel zijn trots. Ze maakten het met eigen handen. Hun burenen werden familie.

Eerste bewoners met bosje bloemen

De familie Koekkoek uit de Wilgenstraat in het Oude Noorden zijn de eerste huurders van Zevenkamp. In het begin is er nog geen stoep en geen buitenverlichting.

Fred Schriek, woonmaatschappelijk werker bij het Gemeentelijk Woningbedrijf, biedt hen een benedenwoning aan op de Tjonger. We schrijven augustus 1980. Maria Koekkoek komt uit het ziekenhuis na een zware operatie en belandt weer in een uitzichtloze overlastsituatie in het Oude Noorden. Het Zevenkamps aanbod van Fred wordt dan ook met beide handen aangenomen. In het begin is er nog geen stoep en geen buitenverlichting. Als je boodschappen wil doen, neem je de fiets naar de Hesseplaats in Ommoord. Je moet dan wel een hele omweg maken via de Wollefoppenweg, want de directe route is gebarricadeerd door een reusachtige berg zand. Naar de stad moet je bus 30 nemen, die rijdt om het uur. Wat een verschil met drie hoog in het Oude Noorden, geen ellenlange trappen meer.

Huisarts Wegbrands in zijn houten keet is hun buurman en ze zijn zijn eerste patiënten. 'Hij is nog altijd onze huisdokter. Hij zit nu in het gezondheidscentrum aan de Aar.' Als de patiënten naar de dokter gaan, komen ze langs het keukenraam van Maria. 'Ik zwaaide altijd naar ze.' Het duurt wel drie weken voor de volgende huurders arriveren. Tegenover de benedenwoning ligt een groot grasveld dat pas later bebouwd wordt. De kleinzoon van Dolf en Maria Koekkoek speelt er, en de parkiet wordt er begraven in een sigarendoos, onder het toeziend oog van een stoet kleintjes. De kinderen plaatsen een klein houten kruisje. Fred Schriek komt regelmatig een kopje koffie drinken. 'Schiet je al een beetje op? Ik heb de gordijnen en de beddenovertrek genaaid.'

De eerste woningen vertonen de nodige bouwklachten. Condens door het enkel glas en de onvoldoende geïsoleerde kruipkelders. De buitendeur is een binnendeur en wordt later vervangen door een echt exemplaar met brievenbus. Maria werkt met bejaarden in Ommoord en combineert het werk met de boodschappen op de Hesseplaats. Dolf werkt bij de grote motorwinkel op de Mariniersweg. Met zijn 50CC-motor struint hij circuits als Hilvarenbeek, Barcelona en Düsseldorf af als privérenner. Zijn motor heeft hij helemaal zelf opgebouwd. Maria blijft werken voor deze hobby die hen beiden zo gelukkig maakt. 'De berging ligt vol prijsbekers.' Maria doet de kinderkledingbeurs in De Scheg en is koffiejuffrouw in het gezondheidscentrum. Elke zaterdag gaan ze naar de motorcross en drinken na afloop een heerlijke Leffe. Als eerste Zevenkampse huurders op de Tjonger krijgen de Koekkoeks een bloemetje. De eerste kopers krijgen officieel een sleutel uit handen van de voorzitter van de deelgemeente Prins Alexander. Verschil moet er zijn! Op oudere leeftijd verhuizen de Koekkoeks, die nu zestig jaar getrouwd zijn, naar een flat met prachtig uitzicht op de Tochtenweg. Dochterlief met kleinzoons woont op drie minuten afstand. Drie generaties Zevenkampers. Maria denkt nog terug aan het Ambachtsplein van vroeger met de doe-het-zelf winkel van Cij's waar ze spullen kocht voor de creativiteitsclub.

De familie Koekkoek is een echt sportieve familie. Ma Koekkoek zit op korfbal tot ze rugklachten krijgt. Ook haar twee kinderen zitten op korfbal. Twee kleinkinderen, de jongste generatie, zijn professionals en treden op in de ere- en landelijke divisie. Het oudste kleinkind is coach in Delft en de jongste doet een sportopleiding. Hij geeft les in all-round sporten in de sporthal bij het Zevenkampse zwembad. De sport wordt hen vanaf de wieg met de paplepel in gegoten. 'Allemaal zijn ze met korfballers getrouwd. Dat heb je met die gemengde sporten!' Zijn ze gelukkig in Zevenkamp? 'Het is hier de hemel op aarde. Voor geen prijs zou ik hier weggaan. Ik ken ze allemaal in de winkels, bij de sigarenzaak van Melvin en bij de Blokker. Elk mens is anders. Hier komen ze van het Oude Noorden, Crooswijk en Spangen. In twintig jaar heb ik nog nooit ruzie gehad.' Ook op de Tochtenweg hebben ze het naar hun zin. Het Antilliaanse buurmeisje heeft een Marokkaanse vriend, Ali. Als Maria de vuilniszak aan de deur zet om hem straks weg te brengen, is hij al foetsie. Ali knapt dat wel op! 'Als hij me een poosje niet gezien heeft vraagt hij of ik ziek geweest ben. Veel Hollanders daarentegen zijn stug en egoïstisch. Ze zijn van Gods water over Gods akker laten lopen.' De rijkdom van de familie Koekkoek zijn de kleinkinderen.

Van verhuizer naar een nieuw levenswerk

In 1982 komt Dick Langeveld op de Victor E. van Vrieslandstraat wonen op de tweede etage. Langeveld kwam in behoorlijk gammele staat naar Zevenkamp.

In 1982 komt Dick Langeveld op de Victor E. van Vrieslandstraat wonen op de tweede etage. Na zijn scheiding had hij dringend een huis nodig. Dick woonde in de Noorderstraat bij het Noordplein. Als klein mannetje maakte hij nog mee hoe daar de stadsverwarming werd aangelegd. Hij staat pontificaal tussen de buizen op historische foto's. 'Het was zo rustig in Zevenkamp en er waren gezellige kleine winkeltjes.' Langeveld kwam in behoorlijk gammele staat naar Zevenkamp. Als verhuizer, in die tijd geen pretje, was hij van veertien meter hoog naar beneden gedonderd. 'Mijn maat dacht dat ik ja riep en trok aan het touw. Ik stond op de vensterbank. De lus schoot om mijn voet en ik verloor mijn evenwicht. Veel beenderen waren gewoon verbrijzeld. Ik ging ziekenhuis in en uit. Zo kwam ik als een mummie naar Zevenkamp. Gelukkig was er de SRV-man die mijn bestellingen naar boven bracht. De SRV-man met zijn grote bestelwagen is er nu nog in Zevenkamp. Je kon er van alles kopen: groenten, fruit, koffie, melk tot sigaretten aan toe.'

Dick herstelt enigszins en begint aan zijn grote hobby, het vissen. Hij vangt emmers karpers in Zevenkamp en een snoek van wel een meter. 'Ik ving jammer genoeg geen zeemeermin!', grapt hij. Veel activiteiten waren er niet in die beginperiode van Zevenkamp. Naar Uittiebuis, het buurthuis, gingen voornamelijk jongeren. Wel waren er de feesten op het Ambachtsplein, Sinterklaas en Koninginnedag. 'Je was vooral met de bewoners bezig. Iedereen had het druk met zijn huis en tuin. Er was veel onderling contact.' Drie jaar geleden kwam Dick bij de scootmobielclub Zevenkamp, opgericht door Ria Gouweleeuw. Dick maakt van de scootmobielclub zijn levenswerk. Hij is een goed organisator en zorgt voor een uitgebreid programma. Zijn dadendrang botst helaas met het bestuur en Dick richt 'De Blijde Rijders' op, dat nu 35 man sterk is. De highlights van hun spetterende programma zijn: de ritten door Rotterdam, optochten met deelnemers in Dickens-stijl, de maandelijkse rommelmarkt, de vierdaagse met vijftig deelnemers en de voetbalmatch met scoots op het Ambachtsplein. Tijdens de aankomst van die vierdaagse zag het plein zwart van het volk. Met Wil en Frans vormt Dick een leuk trio. Op één van hun tochten snorren ze langs de Markthal en worden ze gespot door de televisiezender Open Rotterdam. 'We hebben een nieuw logo. Het staat ook op onze vlaggen en op onze visitekaartjes. Op de Kerstmarkt krijgen we een eigen huisje. Ik ga het versieren met lichtjes, linten en takken.' Dick zit aan de cappuccino. Hij schuift het koekje toe. 'Voor het Koekiemonster!' Dick haalt nog één verhuisanekdote op. 'Er kwam eens een piano van zes hoog naar beneden vallen. Je wil niet weten wat een mooi orkest dat was!'

Een complete familieverhuizing

Yvonne Berkhof-Schouwenaar verhuisde 34 jaar geleden van de Bruijnstraat in West naar de Zevenkampse Ring. 'De oude buurt ging sterk achteruit en het huis was behoorlijk gammel'.

Het appartementje in Zevenkamp is vier hoog maar wel met een prachtige houten wenteltrap. Ineens krijgen we een complete familieverhuizing naar het beloofde land. Zowat alle broers van Yvonne's man komen in de nieuwe wijk wonen en later ook haar ouders. Ondertussen heeft Berkhof een ruimere woning nodig, ze hebben twee dochtertjes. Ze kopen een huis aan de Billie Holidaylaan vlakbij Taka-TukaLand. De schommels zijn bij de meisjes bijzonder populair. Ze gaan op school naar de Passe-Partout, openbaar onderwijs dat een goede naam had en beschikte over remedial teaching. Later wordt de Passe-Partout De Waterlelie. Yvonne's man is dan nog geen 21, en het had nog heel wat voeten in aarde om het huis te kopen. Wat is er leuk aan Zevenkamp? 'Ik woon in een heel rustige straat. De verbindingen zijn prima en de winkels zijn gezellig. De meeste boodschappen doe ik bij Dirk.' Yvonne vindt het vreselijk dat De Scheg weg is. 'Het bruiste er van de activiteiten.'

Berkhof wordt vrijwilligster in De Aarhof. Ze gaat de mensen van hun kamer afhalen en brengt ze naar de recreatieruimte. 'Op woensdag waren er altijd spelletjes en vaak ook muziekgroepen met liedjes uit de oude doos. De hele zaal zong mee. Ik stond achter de bar. Ik ben ook dikwijls mee geweest op busreis. We trokken soms ook met de rolstoelen naar de Oosterhof. Dat is nu allemaal verleden tijd door de bezuinigingen. Er kan nu geen koekje bij de koffie meer van af.' Yvonne sluit zich aan bij het Rode Kruis en wordt een druk bezet EHBO'er. Vroeger was het wel gemoedelijker, maar dat is nu overal veranderd. Yvonne's broertje Robin komt langs, hij is model bij Schorem, de befaamde retrokapperszaak in het Rotterdamse centrum. Robin kwam op twaalfjarige leeftijd naar Zevenkamp. Hij was hangjongere op het Ambachtsplein: 'niets mis mee.' Yvonne: 'Robin was een fervent graffitispuiters, tot hij gesnapt werd en pa 2000 gulden moest betalen! Wat de graffiti-jongens bij de speelplek aan de Kuinder gepresteerd hebben, dat is echt kunst!'

Vroege bewonersorganisatie temt sneltram

Als vanaf 1984 op het bovengrondse metrotracé diverse doden vallen, zoeken Van Vellinga en zijn kompanen naar samenwerking met de andere bewonersorganisaties in Prins Alexander.

In 1986 komt Syb van Vellinga wonen in de Cole Porterstraat en wordt hij voorzitter van de vereniging van eigenaren. Al spoedig wordt hem gevraagd voorzitter te worden van de Bewoners Organisatie Zevenkamp (BOZ), die dan ondersteund wordt door de talentvolle opbouwwerkster Lydia. Als op het bovengrondse metrotracé meerdere doden vallen, zoeken van Vellinga en zijn kompanen naar samenwerking met de andere bewonersorganisaties in Prins Alexander. Naar aanleiding van een gesprek met twee machinisten komen de actievoerders erachter dat niet de RET de schuldige is van de bovengrondse aanleg. Het is de gemeente die op de centjes wilde passen. 'De toenmalige wethouder reisde half Europa af en iedereen bezwoer haar te kiezen voor een ondergrondse oplossing. Ze was eigenwijs.' Deze bewering werd gestaafd door bestuurslid Guus van Veldhuizen, werkzaam bij het Stadsarchief. Als de dochter van een kennis wordt aangereden neemt de verbeterheid bij Syb toe. Ternauwernood verhinderde het bestuur dat stalen balken op het metrospoor worden gelast.

We waren een team, een eenheid.
We verhinderden dat stalen balken op
het metrospoor werden gelast.

De buit wordt evenwel binnengehaald. Alle metrostations krijgen doorzichtig glas en er komen vanaf 1999 slagbomen en lichten. Een transformatorhuisje wordt verplaatst. Op elke kruising komt beveiliging en er wordt een professionele video gemaakt die basisschoolkinderen voorlicht over dit nieuwe fenomeen, de sneltram. 'Ik heb die video nog in de kast.' Als beloning voor hun inzet komt er ook een speelplek op het Ambachtsplein. De BOZ heeft een leuk team dat een eenheid vormt. Aad van Es maakt de krant, Guus van Veldhuizen doet de research en Martin Koster, die werkt bij het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, schrijft met verve de brieven. Het team van van Vellinga zet zich niet alleen in voor verkeersveiligheid, ze doen ook een regelmatige wijkschouw en zetten de Wijkonderhoudsploeg (WOP) in. Als opbouwwerker Theo Noordermeer komt, spat het team helaas uiteen. 'Hij werkte teveel op zichzelf, zonder overleg', mijmert Syb. 'We zijn ons toen gaan focussen op medische hulp aan Sint Petersburg. Als zeehavenpolitie ging ik aan boord van een zeeschip om het politiewerk te begrijpen. In Sint Petersburg zag ik grote ellende. We sloten ons aan bij de stichting Medische Hulp en kregen van de RET een autobus. Deze werd gevuld met medicamenten, reanimatiepoppen, een autoclaaf om te desinfecteren en een hart audiogram meter.' Van Vellinga rijdt hem met Martin Koster naar Hamburg vanwaar hij verscheept wordt. Ze knappen af op de bureaucratie van de Russen. Pas een jaar later belandt alles op zijn plek door de tussenkomst van consuls en zakenlieden.

Het BOZ-bestuur stak regelmatig zijn nek uit. Zij namen het op voor de nieuwbouw aan de Kooikerweg van het Leger des Heils gericht op opvang, en voor de BAVO-vestiging bij Nieuw Verlaat. Ook bij de uitbreiding van de Buskesschool waren ze betrokken en via Gemeentewerken zorgden ze voor beplanting. 'We werkten als een team en maakten gebruik van elkaars expertise. Niet alleen het bestuur trok de kar, maar ook tal van vrijwilligers. Zij zijn net zo belangrijk.' Syb: 'Otto van Rijswijk schreef altijd de column onder de naam 'De Kuier' in de Egel, onze buurtkrant. Hij was een begenadigd schrijver. Als bestuur gaven we altijd acte de présence bij onze zuster bewonersorganisaties. Samen sterk!'

Piet van Wijk: ik ben van de Kralingse Bos-aanhang

Twaalf jaar geleden komt Piet van Wijk in Zevenkamp wonen op het Spinet. Hij volgt zijn grote liefde, een mooie Surinaamse collega bij Burgerzaken op het Stadhuis.

Piet, een geboren Overschieër, verlaat zijn huis in de Bloklandstraat en mist in eerste instantie het buurtleven: tafels en stoelen buiten op straat en kletsen maar. 'Dat meubilair ging nooit naar binnen.' Wat een grote indruk maakte op Piet was de weidsheid en de ruimte van Zevenkamp. De vrouw van Piet woonde vanaf het begin in Zevenkamp. Toch leerde ze de wijk in al zijn diversiteit kennen via Piet. Van Wijk is een geboren wandelaar. Net als in Overschie bij de mensen naar binnen kijken. Met dit verschil dat je ze daar allemaal kende. Piets vrouw is enthousiast en komt zelfs nichten tegen. Woon jij hier ook? Piet wil leuke ideeën opdoen. Hoe hebben die hun tuin ingericht? Lopen om te leren.

Sodemieter op! Ik ben anders dan de anderen.

Of Piet spannende dingen heeft meegemaakt? 'Ik ging bij mijn Zevenkampse vriendin Oud en Nieuw vieren. Bij mijn terugkeer kon ik door de dichte mist geen hand voor ogen zien. Ik ging naar links en dan naar rechts en kwam tenslotte in Nieuwerkerk terecht!' Van Wijk ziet zoveel mooie dingen in Zevenkamp. Hij is gek op de binnenterreinen. 'Mensen willen elkaar daar wel ontmoeten, maar iets houdt hen tegen. Mijn Marokkaanse buurman is altijd zo enthousiast, maar ik moet hem echt uit zijn huis sleuren. Ik maak altijd een babbeltje met hem en hij heeft leuke kinderen. In het Oude Noorden gingen 's avonds al die tafeltjes bij elkaar.' Piet weet het, de tijden zijn veranderd. 'Weet je dat in de Bloklandstraat mijn raam dag en nacht open stond?' In Zevenkamp leeft iedereen in zijn eigen gemeenschap. Heeft Van Wijk veranderingen gezien? Hij vindt de Blokfluit achteruit gegaan. De verhuisbewegingen zijn daar enorm. 'Vandaag rook ik een sigaretje met een jong koppel en morgen zijn ze weer weg.' Het gesprek loopt richting jongeren. Piet spreekt ze aan: 'Waarom maken jullie zo een herrie jongens? Morgen moeten wij werken, anders krijgen jullie geen uitkering. Daar hebben wij nooit over nagedacht', is het antwoord. Er wordt hartelijk gelachen. Als vrijwilliger in het jongerenwerk bij clubhuis de Cockpit in Overschie was Piet streng maar geen boosdoener. 'Ga toch gewoon met die jongelui een praatje maken!' Piet heeft zelf nog een jongere thuis, zijn zoon Revelino, die Yu Sin Kai beoefent: een full contact sport. Vier tot vijf keer in de week traint hij en geeft hij les aan diverse kinder- en jongerengroepen. Een Zevenkampse talent. Op latere leeftijd wordt Van Wijk conciërge in de Johan de Graaffschool voor leerlingen met een rugzakje. 'Meester Piet is heel stoer, maar je moet hem niet kwaad maken.' Als Zwarte Piet de klas binnenstormt met 'ik ben de enige echte Piet!', wordt hij door de kinderen terechtgewezen. Piet heeft het aquarium weggedaan. 'Mijn vrouw gaat elk jaar een maand naar Suriname en dan lagen de vissen op hun rug.' Na zijn hartaanval gaat Piet revalideren in Rijndam. Met het busje terug naar Prins Alexander ontmoet hij veel ouderen. 'Er is zoveel nood aan samenzijn, aan gezelligheid. Sommigen komen nooit buiten. De Zevenkampse metrohalte heeft een slechte naam. Sodemieter op! Ik ben anders dan de rest. Wij zijn van de Kralingse Bos-aanhang. Mijn mond viel open toen ik van mijn vader een kaartje kreeg voor dat popfestival. Ik ben er drie dagen lang gebleven.'

Een zwembad met verbindingen

De directeur, de heer Kok, was van het conservatieve genre. Het publiek kon een ticket trekken en hij riep ze om per megafoon. Als je in Zevenkamp bent opgegroeid of kinderen hebt, is de kans groot dat ze hebben leren zwemmen in het zwembad aan de Zevenkampse Ring.

Lucienne van der Graaf is 24 jaar werkzaam bij het Zevenkampse zwembad, waarvan veertien jaar als manager. Het werd op 17 december 1982 geopend onder de naam Zwempaleis Rotterdam Oost. Eerst verscheen de imposante sporthal en nog geen zes maanden later was het zwembad klaar. Zevenkamp werd overstroomd met jonge gezinnen met baby's en kleuters. Resy Seesing was in 1982 aangenomen als cas-sière, maar werd onmiddellijk ingezet bij sport en spel met als enig instrument de tamboerijn. Toen zij begon was het zwembad nog in aanbouw. Zij werd gebombardeerd tot kinderopvangster voor één gulden per dag. De ouders hadden het te druk met het inrichten van hun huis. Met zo'n veertig kinderen ging Resy rondjes lopen en matten leggen. Gelukkig hielpen de broertjes een handje mee. Toen kwam zweminstruc-trice Helma van Velzen. Het zwembad was nog niet klaar, ze waren nog bezig met de betegeling. Voor de toenmalig directeur geen probleem: 'Gaan jullie maar ramen lappen of dweilen!' 'We zorgden ook voor de koffie van de bouwvakkers,' zegt Resy. Veel gezinnen kwamen uit Crooswijk. Eenmaal geopend werden mensen via de krant opgeroepen om zich op te geven voor zwemles. Directeur Kok was van het conser-vatieve genre. Het publiek kon een ticket trekken en de heer Kok riep ze op per megafoon: 'De nummers vijftien tot dertig naar de balie!' Je kreeg dan een kartonnen kaart waarin voor elke zwemles een knip werd gezet. Honderd kinderen meldden zich aan. Er stonden rijen tot op de straat. Naderhand werden alle adres-sen genoteerd op grote bladen.

Een bijzondere stunt was de aankomst van het 'hoofd zwemzaken' van de gemeente Rotterdam. Resy en Helma wisten niet wie ze voor zich hadden. Het was een appetijtelijke man en de dames gingen met hem dollen. 'We hebben hier niets te doen, wat ramen zemen, koffie leuten met de bouwvakkers en kroelen met de kleintjes. Geen bal aan!' De man refereerde later nog naar zijn wel erg typisch personeel. 'Aardig werk daar met die twee!' Vrij snel was de sporthal vol met handbal, turnen, de BCS badminton club, en tal van eigen sportactiviteiten. In de spiegelzaal zat een dansschool. Resy moet één dag op kantoor werken en leert met de computer omgaan, een kast met laatjes. 'Druk nooit op de control-alt-delete!' Terwijl directeur Kok zich laat charmeren door mooie dames, ergert nieuwkomer Frank zich rot aan zijn megafoon. 'Kok was streng. Als je na zwemles met je billen op de balie zat werd je op kantoor geroepen voor een reprimande. 'De tijden veranderen', zegt Resy. 'Als ik nu de manager zie, zeg ik hoi Luci! Toen was het goedemorgen meneer Kok!'

Wat is het verschil tussen nu en 1982? Nog steeds is het thema 'water'. Zoals vroeger zijn er spelletjes, maar meer gethematiseerd. Er is meer concurrentie gekomen met speelcentra als Ballorig. 'We willen het zwem-men naar voren brengen als leuk en gezond', stelt Lucienne. Anders dan vroeger zijn de strengere wet- en regelgeving en de regelmatige controle. Chloorongevallen zijn nu ondenkbaar. De zwemlessen zijn nu veel educatiever en worden geleidelijk opgebouwd. De kinderen worden niet meer aan een haak gelegd, de instructeur gaat nu zelf ook het water in. Alles is nu meer leisure en ontspanning, niet geforceerd. Het gaat nu om het plezier. De Zevenkampers weten het zwembad te vinden. Lucienne doet behoorlijk aan promotie. Het zwembad is ook met de tijd mee gegaan: een groter bubbelbad, een waterspeeltuín, een peuterbad dat is vergroot van één bij twee tot vier bij twintig meter. Het thema is de Rotterdamse haven. Tijdens het tienjarig jubileum werd het zwembad één groot bubbelbad vol met duikers. Kinderboerderij 'De Blijde

Wei' vierde hier haar feest met een pony in de brasserie en kippen en schapen op het terras. Lucienne wil het zwemmen interessant houden. Op het terrein aan de overkant initieerde ze een circus. Het zwembad stond vaak in het thema van landen. Lucienne heeft met haar personeel een activiteiten-werkgroep samengesteld. Het zijn enthousiastelingen die organiseren leuk vinden. We bladeren door een fotoboek met Flamenco-feesten, dierendag, Halloween, triatlon, zangers en benefietwedstrijden voor Unicef. Herman van Veen en burgemeester Peper passeren de revue.

Lucienne trekt de wijk naar binnen, iedereen kent haar. Welkome gasten zijn Buurtwerk met taallessen, Pameijer met schildercursussen, en de scootmobielclub met een kerstfeest of een bingo. Lucienne stuurt op meer verbindingen met de wijk. Nu Nesselande erbij gekomen is en ook Ommoord aansluit, is het werkgebied groter geworden. Het scholenwerkplan van de zwembaden wordt vernieuwd door een stedelijk innovatieteam. 'Je bent er voor de wijk. Wij willen fungeren als wijkcentrum, als ontmoetingscentrum', betoogt Lucienne. Dat is de grote verandering sinds 1982. Het zwembad heeft ruimte, maar verbindingen ontstaan niet vanzelf. Haar enthousiasme is aanstekelijk!

Wijbrand Boon: een techneut in de educatie

In 1982 wordt Wijbrand sociaal-cultureel werker in Uittiebuis, wat toen gloednieuw was. Wijbrand heeft naast zijn opleiding aan de Sociale Academie ook de titel van Werktuigbouwkundige.

Wijbrand behoorde tot de initiatiefnemers van Centraal Wonen, het al eerder genoemde initiatief van 'Voor het Huisgezin' om haar progressief blazoen wat op te poetsen. In Ommoord, Oosterflank en overigens ook in Capelle aan den IJssel waren groepen jonge mensen die elkaar ontmoetten bij de school en die acht huizen naast elkaar zochten. Maar bouwen voor één of twee groepen was niet rendabel, wel voor acht groepen van acht gezinnen. Elke groep kreeg een eigen gemeenschappelijke ruimte. Dit kwam voor elkaar door de initiatiefgroep die er vijf jaar lang mee bezig was. Enthousiast gemaakt door een vriend werd Wijbrand ook lid van de initiatiefgroep. Het kwam goed uit, want toen de woningen werden opgeleverd, kreeg Boon de baan van sociaal-cultureel werker in Uittiebuis, het eerste buurthuis van Zevenkamp.

Even over dat Centraal Wonen. Het liep niet altijd op rolletjes. De verwachtingen waren niet gelijk. De één wilde veel meer samen doen dan de ander. Na een jaar begon er al één te zeuren over klein onderhoud omdat ze geen gebruik maakte van de gemeenschappelijke ruimte. En wat te denken als je ex gaat samenwonen met een andere Centraal Wonen-kerel die schuin tegenover je woont. Alles doet denken aan de hippietijd van de jaren zeventig. Pa en ma zitten bloot in de boomgaard aan een wijntje, terwijl hun tiener een hoofd krijgt als een rode biet als hij zijn speelkameraad uitnodigt. Er was een woningtoewijzingcommissie van de bewoners zelf. De commissie kon je als kandidaat om de tuin leiden. Barpersoneel was er altijd te weinig. Als je zei dat zoiets op je lijf geschreven was, werd je stante pede aangenomen. De woningbouwvereniging plaatste ook soms wat vreemde figuren onder het motto: die vangt de gemeenschap wel op. Op een gegeven moment dacht de Zevenkamper te doen te hebben met een open inrichting. Gelukkig komt er na een aantal jaren een zekere stabiliteit. Wijbrand blijft er dan ook wonen tot 1999. Gemeenschappelijke ruimten krijgen een thematische functie. Wijbrand weet er een klusruimte en een chillclub voor jongeren uit te slepen. De bewoner die gestoord wordt van de kroeg komt in een verbouwde clusterruimte wonen. Aanvankelijk waren de gemeenschappelijke ruimten gekoppeld aan de acht woongroepen. Later kan je ook gebruik maken van de gemeenschappelijke ruimte van een andere groep.

In 1982 wordt Wijbrand sociaal-cultureel werker in het net geopende Uittiebuis. Zijn technische kennis komt goed van pas: geluidsinstallatie regelen, projectiescherm installeren, elektra uitbreiden en een alarm-systeem plaatsen. In de vroege ochtend gaat hij al klussen. Zevenkamp krijgt een babyboom. Collega Ineke start het peuterwerk en vrij snel moeten er drie collega's bijkomen en komt er een tweede peuterspeelzaal. Aangezien de woningen in Zevenkamp niet goedkoop waren, gingen beide ouders werken. Wijbrand werkt leuk samen met Joke die het vrouwenwerk doet, de VOS-cursussen (Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving), Ouders op Herhaling, Zeggen wat je Denkt en Ken je Rechten. Joke en Wijbrand vullen elkaar prima aan. Na de Sociale Academie liep Boon stage in het jongeren centrum Cosninx. Dat was een peperduur gebouw. De naamgeving, afkomstig van de jongeren, was wat cynisch bedoeld. Na deze stage kwam hij bij Centrum Kralingen waar hij verantwoordelijk was voor de volwasseneneducatie. Deze ervaring bracht hem bij Uittiebuis waar hij taallessen gaf voor gastarbeiders en Ouders op Herhaling organiseerde. Door oorlog of ziekte hadden veel ouders onvolledige basisschoolkennis. Ze voelden zich dom. Ze wilden hun kinderen met huiswerk kunnen helpen. Het werd een doorslaand succes. Boon wilde ook wat doen met gescheiden mannen. Hij wilde hen inspireren om leuke dingen te doen met hun kinderen, zoals schilderen, tekenen, sporten in plaats van met hen in de McDonald's te hangen. Het werd een mislukking. Al bij al kwam er één aanmelding. Heel anders liep het met de bingo. De hal was vol met tweehonderd man. Dick draaide die met heel veel bravoure. Tot hij eens ziek was en Wijbrand moest draaien met de molen. Hij ging ze pesten vijf... en twintig. Iedereen had al de vijf ingevuld. Dat was meteen de laatste keer. Een dag tevoren ging hij met Dick altijd de prijzen kopen. Dat was lachen! De bingo was belangrijk om de clubhuisactiviteiten te spekken. Het liep als een trein en bewoners kwamen met boodschappentassen binnen om de prijzen mee te nemen. Toch was dit niet gek. Al die nieuwe mensen zaten naast elkaar. Ze maakten contact en gingen achteraf samen een biertje drinken. Ze kwamen elkaar tegen bij de supermarkt: 'Ha, ik ken je van de bingo!' Wijbrand draaide met Joke ook een jongerensoos met een vijftigtal vijftienjarige jongeren. Ze waren blij even zonder pa en ma rond elkaar te kunnen draaien en grote woorden te kunnen gebruiken. Het bleef allemaal keurig, met een rood hoofd voor het meisje staan, een beetje onhandig. Later zullen de jongeren richting Go Bananas gaan, het nieuwe jongeren centrum aan de Zevenkampse Ring. Go Bananas betekent zoiets als uit je dak gaan!

Wie kwam er eigenlijk naar Zevenkamp? In de periode 1980 tot 1985 werden delen van de wijk opgeleverd. In die periode kwamen ook veel Antillianen naar Nederland die in de nieuwe wijk terechtkwamen. Ook veel bewoners uit het Oude Noorden en Crooswijk trokken naar Zevenkamp. De Crooswijkers maakten de sloop van de Slachthuisbuurt mee, goedkope woningen met veel migranten. Deze groep gaat linea recta naar Zevenkamp. Crooswijk moest witter worden. Zo krijgt Zevenkamp tegelijkertijd met de witte vlucht uit het centrum ook een vrij gemêleerde bevolking. Er waren niet zoveel kinderclubs, maar wel een fantastische soldeerclub. Kinderen maakten er kleine radio's onder begeleiding van een vrijwilliger die bij Philips werkte. Via het servicecentrum van Philips kreeg hij onderdelen en transistors. Verder had je natuurlijk naalesen en tekenen en schilderen. De schildercursus werd gegeven door Harm van Tongeren, die Wijbrand al sinds zijn zestiende kende. Harm kwam uit het reclamevak en had gestudeerd aan de Kunstacademie. 'Als Pierre Janssen, zo goed kon hij vertellen over de kustgeschiedenis, over de aanhang van de kunstenaars en hun rollebollen. De vrouwen hingen aan zijn lippen.'

Tot 1987 blijft Boon bij Uittiebuis. Zijn hart ligt bij het onderwijs, bij de educatie. In het buurthuis had hij zo genoten van de taalcursussen, de rekensommen uitleggen. Hij gaat in een technische school schakelklassen draaien. In het kader van de gezinshereniging moesten veel kinderen klaar gestoomd worden voor Havo/

VWO of VMBO. Als vrijwilliger geeft hij ook Nederlandse les aan volwassenen. Privés geeft hij aan een Hongaars meisje dat date met een Edammer. Thuisgekomen pakt deze de sleutel: 'Dit is niet de goede sleutel.' Zij verbetert hem: 'Dit is wel een goede sleutel maar niet de juiste!' Dat maakt Wijbrand gelukkig. Het behoeft geen betoog dat ze met vlag en wimpel slaagt voor haar staatsexamen. Boon is nu gepensioneerd. Hij werkt als vrijwilliger bij de infobalie van de Schouwburg. In Schiedam werkt hij bij Stichting Mooi Werk. Deze organisatie tracht bewoners en kunst dichters bij elkaar te brengen. In zijn vrije tijd maakt Wijbrand Rietveld-meubelen. Amazing! Stuk voor stuk komen flarden herinneringen boven. Heel lang heeft Wijbrand op square dansen gezeten. Hij was de lokale oprichter van deze Amerikaanse dansvorm die verschillende volksdansen omvat. In boerenschuren vormden de dansers een vierkant en de Caller roept om wat je moet doen. Zo kunnen een zestig tal figuren soepeltjes gemaakt worden. 'Het is echt lachen. De Amerikaanse soldaten in Duitsland hebben deze dans in Europa geïmporteerd. Zevenkamp was er gek op.' Wijbrand heeft nog steeds zijn speldje ter gelegenheid van het eerste lustrum met 'Founder' erop. Op het speldje staat de naam Egel, door Rinus uit de Tjonger verzonden als naam voor de groep. De eerste buurtkrant kreeg dezelfde naam.

Doen waar je blij van wordt

Anna van Leeuwen komt in 1983, na haar scheiding, wonen in Zevenkamp. Ze vindt vrij snel werk in het nieuwe buurthuis Uittiebuis, gevestigd in hetzelfde pand als de Openbare Basisschool Zevenkamp. Ze komt in een leuk team van oude rotten in het vak, Wijbrand Boon en Joke Minke.

In een half uur tijd zetten ze een spetterend zomerprogramma in elkaar met de bekende succesnummers. In het sollicitatiegesprek zat ook het hoofd van de basisschool. Hij vond een buurthuis een zootje, net zoals de sociaal-cultureel werkers de school een keurslijf vonden. Vrij snel begrijpen en waarderen beide partijen elkaar. Op maandagochtend drinken huisvrouwen met baby's koffie met de vuilnismannen, de politie en agressieve jongeren. Er was niets anders in de buurt. Ja, het postkantoor zat nog in een container. Anna vond die gezamenlijkheid zo leuk. Toen de specialisatie toesloeg repliceerde ze: 'Straks moeten we nog een koffieochtend organiseren voor mensen met één been.' Het team had geen teamleider. Ze waren zo close dat ze elkaar beloofden samen eventueel naar een nieuwe baan te solliciteren. 'Er was samenspel, geen macht. We gaven elkaar vrijheid. Het buurthuis bloeide op.'

Anna neemt Ouders op Herhaling over van Wijbrand. Als ook vrouwen zonder kinderen willen deelnemen, wordt de naam omgedoopt in Volwassenen op Herhaling. Anna heeft best de pik op mannen. Dit wordt verzacht door de charmante Wijbrand die haar met zijn humor aan het lachen brengt. Een poster tegen seksueel geweld veranderde hij in seksueel gewild. Tijdens een vervelende teamvergadering komt een jongen binnen met een leuke band en Wijbrand gaat hem prompt plakken. Van Leeuwen gebruikt haar eigen ervaring om vrouwen goede raad te geven: 'Agressieve brieven van een ex beantwoordt je niet.' Het team gaat met de kinderen hutten bouwen bij de Tjonger, toen nog een grasvlakte. 's Nachts mochten de kinderen blijven slapen en Wijbrand hield de wacht. 'We zaten in een flow. Alles ging goed, een nieuwe wijk, een nieuw beroep, oude dingen loslaten. Ik was financieel onafhankelijk, net als mijn vader, die melkboer was. Ik had een zelfbetaalde auto.' Anna maakt heel leuke dingen mee op haar Ouders op Herhaling. Een 86-jarige meldt zich aan. Ze schrijft gedichten, maar heeft moeite met d of t. 'Pas ik wel tussen al die jonge meiden?' Ze wordt binnengehaald, maar moet wel na elke les een stukje poëzie voorlezen. Na afloop steekt ze de borst vooruit. Anna vindt voor haar een uitgever. De senior krijgt als eerste de Rotterdam Pas. Van Leeuwen gaat ook de cursus Vrouwen Oriënteren zich op Werk geven. Na het buurthuiswerk stapt ze over

naar NT2, Nederlandse taalles voor buitenlanders. Anna helpt een cardioloog uit Rusland met haar dochter en schoonzoon aan een huis. Dat is haar taak niet, vindt het management. Een Somalische vrouw wordt verlaten door haar man en heeft nog nooit zoveel geld gehad. Aan haar leerlingen geeft Anna rugmassage, wat haar waanzinnig populair maakt.

In 1993 geleden startte Van Leeuwen haar eigen bedrijf onder de naam 'Intuïtieve Ontwikkeling'. Ze zorgt ervoor dat mensen beter in hun eigen vel zitten en assertiever worden. Ze werkt nauw samen met Buurtwerk. Anna: 'Mensen moeten zich ervan bewust worden dat ze zichzelf tegenhouden, het gaat om bewustwording en spiritualiteit. De mens is een spiritueel wezen. We zijn zelf een stukje van God.' Volgens Anna moet je doen wat bij je ziel past. 'Je moet jezelf niet opofferen maar doen waar je blij van wordt. Dan wordt je ook voor anderen een levend voorbeeld.' Van Leeuwen houdt van uitdagingen. Ze geeft les in zowat alle wijkgebouwen in de Prins Alexanderpolder en houdt lezingen door het hele land. De nu 73-jarige Anna werkt volop en barst van de energie. Ze volgt cursussen Mindfulness bij de Belg Edel Maex. Als vrouwen trek hebben in chocola verwijst hij naar het Vlaamse woord voor liefde: 'zoetke'. Trek in chocola is op zoek zijn naar liefde.

Terug naar haar komst in Zevenkamp. 'Het was voor mij een gevoel van vrijheid, een nieuw begin.' Volgens Anna gold dat voor veel bewoners uit de oude wijken die aan de verlamme sociale controle ontsnapten. Ze herinnert zich de plechtige opening in 1984 van het metrostation Ambachtsland dat werd verbonden met Nieuw Verlaat. De linedance-groep met pettycoats en Amerikaans kloffe trad op. De RET-voorlichtster dacht dat het een gehandicapte dans was. Bij de sluiting van het LCC Zevenkamp geeft Anna nog cursussen en biedt aan de jongeren korting te geven, maar tevergeefs. 'In de Middeleeuwen', filosofeert Anna, 'vormden wetenschap en filosofie één groot geheel. Mannelijke energie wil specialiseren, vrouwelijke energie wil verbinden.'

Anna's leven verandert compleet als ze Arthur ontmoet. Hij is werkzaam bij de GGD en daarna bij de deelgemeente Prins Alexander. Met hem gaat ze reizen naar India, China en Tibet. Vanaf hoge besneeuwde bergpieken staart Anna gefascineerd naar de witte en zwarte rivieren beneden, die elkaar als Yin en Yang omarmen. Bij het kampvuur vertelt het reisgezelschap van Koning Aap over hun eerste seksuele ervaringen. 'Je moet wat op zo'n lange reis.' Anna heeft het over haar eerste liefde, een garagejongen. 'Ik werd opgewonden door zijn benzinelucht.' Later krijgt ze van de gids een kaartje gericht aan Anna Motor Oil. Arthur is de sympathieke gastheer bij Anna's open dagen

De Aarhof haalt de buurt naar binnen

Carlo Bonte is 21 jaar huismeester in De Aarhof, een groot wooncomplex voor 55-plussers. Aan de buitenste flank liggen de zelfstandige woningen en in het midden het verzorgingsgedeelte.

Carlo's functie evolueerde van meer technisch naar aanspreekpunt voor bewoners, van klussen naar meer maatschappelijke taken. Aangezien ouderen langer thuisblijven, wordt het Aarhof-publiek in de verzorging meer hulpbehoevend. In vergelijking met vroeger komen bewoners ook meer met hun problemen voor de dag. Vroeger werd dit meer weggestopt, het was 'not done.' De bevolking van Zevenkamp is in de loop der jaren kleurrijker geworden. Veel Surinamers zijn gaan wonen in de Rivierenbuurt.

De Aarhof heeft 121 zelfstandige woningen waarin 150 mensen wonen. In het verzorgingsgedeelte zitten 71 bewoners. Laurens was als huurder verantwoordelijk voor de verzorging, WoonCompas is de eigenaar van de woningen. Carlo schetst een stukje geschiedenis. Eerst was De Aarhof eigendom van een protestants-christelijke stichting. Het ministerie vond dat zorginstellingen geen eigenaar mochten zijn. Gemeenschapsgeld zou anders in vastgoed kunnen verdwijnen. De stichting werd dan ook gesplitst in ZVO (Zorg Voor Ouderen) en HVO (Huisvesting Voor Ouderen). ZVO gaat op in Laurens. Het Rijk vindt dat ouderen langer thuis moeten blijven. Alleen met 'indicatie 5' kom je nog in een verzorgingshuis, wat eigenlijk een verpleeghuis is. Lagere indicaties komen hoogstens in aanmerking voor een dagbesteding. In feite is het afgelopen met het verzorgingshuis. Laurens heeft dan ook zijn huur in De Aarhof opgezegd om financiële redenen.

Een nieuwe, multiculturele zorginstelling, INIS, wil een dagbesteding organiseren met geld dat komt van indicaties van individuele deelnemers. Een grote Surinaamse groep onder leiding van Ine Breeveld heeft INIS voor hun dagbesteding aanbevolen. Huiseigenaar WoonCompas heeft hiervoor ruimte ter beschikking gesteld. Het verzorgingsgedeelte wordt anno 2016 ingevuld door een verpleeghuis uit Capelle dat wordt gerenoveerd. In 2017 komt Aafje naar De Aarhof, ook in verband met een renovatie. De grote algemene ruimte van Laurens met bar, theater en keuken komt ter beschikking voor dagbesteding, een betaalbaar restaurant en een cultureel programma. Volgens Carlo is het aan de buurt om dit in te vullen, WoonCompas staat hiervoor open. Carlo houdt van levendigheid. Hij is blij dat INIS zich naar buiten, naar de buurt toe richt. Zijn ideaalbeeld is de begane grond als inloop voor de wijk. 'Zet de deur open.' Op termijn kunnen de kamers van het verzorgingsgedeelte samengetrokken worden tot betaalbare appartementjes. Carlo kreeg alle info van de vorige huismeester, uit de eerste hand. Hij stopt zijn ziel en zaligheid in De Aarhof. Toen De Aarhof vijfjaar bestond werd een beeldje geschonken en in een nis gemetseld. Ook het archief is behouden gebleven. Carlo toont unieke foto's. Regelmatig rinkelt de telefoon. Het werk gaat door voor een manusje-van-alles en dat met veel liefde voor zijn vak.

Krasse 103-jarige

Mirza Buursema kwam 32 jaar geleden vanwege renovatie van de Pleinweg in De Aarhof. Ze is 103 jaar, de oudste bewoner in De Aarhof en Zevenkamp!

Nog even terug naar de foto's van huismeester Carlo. Op een opleveringsfoto van de Aarhof staat een witte Suzuki. 'Die is van Rose. Ze wilde haar auto altijd op dezelfde plek zetten. We plaagden haar. Ik parkeerde er dan mijn groene Kever. Ondeugende jongens kantelden haar wagentje eens op zijn kant.' Hij laat ook een foto zien van de toen honderdjarige mevrouw Buursema in Diergaarde Blijdorp. 'Het is een traditie geworden. Iedereen die honderd wordt krijgt een uitstapje.' Mirza Buursema kwam 32 jaar geleden vanwege renovatie van de Pleinweg in De Aarhof en is nu, met haar 103 jaar, de oudste bewoner van zowel De Aarhof als Zevenkamp. Ze heeft het er naar haar zin. Leuke herinneringen zijn het Sinterklaasfeest met de chef-kok als Heiligman, de grote bazaar, de playbackshow en natuurlijk het uitstapje naar de Diergaarde. Ze knipoogt naar Carlo. Wat is haar geheim om zo oud te worden? 'Ik had een goed leven. Met mijn man reisde ik naar Bali en de wereld rond. Reizen maakt je gelukkig. We hadden ook een huisje aan de kust bij Hoek van Holland.' In 1949 krijgt ze op 37-jarige leeftijd een dochter. Dit is het mooiste moment in haar leven. Mirza's man werkte in de rijwielenfabriek van handelsbedrijf Stokvis, terwijl zij thuis bleef, want dat was toen vanzelfsprekend. 'Nu gaat mijn dochter zelf naar Bali!' Mevrouw Buursema heeft een rollator nodig.

Ze zit veel binnen, maar is gelukkig met het prachtige uitzicht op het groen en de bomen vanuit haar raam. 'Als er beneden wat te doen is, ga ik erop af!' Ze zit nog vol humor en plaagt Carlo. 'Hij deugt niet, maar hij kan wel leuk uit de hoek komen!'

Volkstuinder en milieustrijder

Arie Eekhof, voorzitter van Volkstuinvereniging De Tochten, komt in 1983 naar Zevenkamp. Hij wordt één van de grondleggers van het volkstuintencomplex in Zevenkamp.

Arie Eekhof woont vlak bij het Shell-station aan de Zevenkampse Ring. Zijn huis is herkenbaar aan de grote magnoliaboom. Via zijn vrouw kwam de zeeman op Zuid terecht. Toen zijn zeven maanden oude dochttertje niet kon slapen door een onaansprekbare, lawaaierige 'snertstudent', sloeg Arie hem van twee hoog naar beneden. Het werd tijd om te verkassen. Zevenkamp komt in beeld door de zus van de vrouw van Arie, die op de Harp woont. De familie krijgt een nieuwe woning van de woonmaatschappelijk werker van het Gemeentelijk Woningbedrijf Rotterdam die onder Eekhofs' vader in Indonesië heeft gediend. Het is een kleine wereld.

Arie Eekhof, voorzitter van Volkstuinvereniging De Tochten, komt in 1983 naar Zevenkamp. Hij wordt één van de grondleggers van het volkstuintencomplex in Zevenkamp. In 1985 worden de tuintjes vrijgegeven en in februari 1986 maken we de oprichtingsvergadering mee. In de jaren negentig krijgt de vereniging een koperen plaatje voor bijzondere prestaties. Wat denk je van tachtig verblijfstuinen waar je ook kan slapen, veertig moestuinen, vijftig ouderentuinen en zes bakken voor mindervaliden? Hoe komt Arie bij de volkstuinvereniging? 'Ik was gestopt met varen en ben opgegroeid in de tuinderijen.' Van 1989 tot 2001 bekleedt Eekhof de voorzitterspost. Als hij voorzitter wordt van alle Rotterdamse volkstuinverenigingen, treedt hij af om belangenverstrengeling te voorkomen. In 2008 vraagt De Tochten weer om zijn diensten. Als hij arriveert, ziet hij dat ze het verenigingsgebouw 'De Eekhof' gedoopt hebben.

De volkstuinten horen midden in de stad.
Je ziet hier vreemde vogels, hazen, fazanten
en vossen. Zevenkamp is een geuzennaam
waar je zuinig en trots op moet zijn.

Over de vijf jaar lange inspanningen van 1991 tot 1995 van dertig vrijwilligers om met beperkte financiële middelen het verenigingsgebouw uit de grond te stampen, kan Arie alles vertellen. 'Grondwerk, ijzervlechten, betonwerk, we deden alles zelf!' Eekhof is een schaap met vijf poten. Hij is zeventien jaar een kleurrijk deelraadslid dat overal tegenaan kan schoppen. Daarom werd hij ook landelijk ingeschakeld door Felix Rotenberg om het verkalkte PvdA-apparaat te verjongen. Beroepsmatig zit Arie in het onderwijs. Jarenlang was hij directeur van een school voor speciaal onderwijs. 'Het waren geen makkelijke jongeren, maar ik ging met iedereen in gesprek.' Arie mijmert nog over zijn komst naar Zevenkamp. Hij heeft alles zien opbouwen, het complete Ambachtsplein.

Eekhof is vooral een milieuman en dat is te merken bij de vereniging. Overal zien we dubbelglas, verlaagde plafonds, LED-verlichting en zonnepanelen. Onder impuls van Arie krijgen de tuinen het keurmerk 'Natuur-

lijk Tuinieren'. 'Daar was wel wat overredingskracht voor nodig om alle tuinders te overtuigen!' Nu hebben De Tochten ook een milieupark waar groen, huisvuil, hout en beton worden gescheiden. De uitdaging van Arie is de warmte uit de grond te halen en de stadsverwarming af te koppelen. Eekhof is een druk baasje. Hij is ook voorzitter van Eindeloos, de voorloper van Piekfijn, waar hij veertig mensen te werk stelt. De Tochten kent een klein verloop onder de leden. Als er een tuin vrij komt, is die een week later verhuurd. Vooral jonge gezinnen met kinderen staan op de wachtlijst. De volkstuinvereniging gonst van de activiteiten, prijzen worden uitgereikt voor de grootste winterpeen en de mooiste tomaat. Er is een plantjesdag en een maandelijks schoonmaak door twintig vrijwilligers. De buurt weet het verenigingsgebouw te vinden voor bewonersvergaderingen, studiedagen, Sinterklaas-optochten en bridgen. De bar wordt uiteraard door vrijwilligers gerund. Er is een vrouw die schilderles geeft op de tuin. Iemand van zorginstelling Orion geeft een cursus houtsnijwerk. Zes deelnemers van Orion zijn ook vrijwilliger bij de volkstuinvereniging. Er wordt gedanst en er zijn optredens. De Tochten is zelfs stembureau. Anton Roeloffzen, één van de leden en groenman, organiseert het snoeiwerk van de knotwilgen. 'De volkstuinten zijn een groot goed in Rotterdam. Ze horen ook midden in de stad. Je ziet hier vreemde vogels, hazen, fazanten en vossen.' Al in 1990 timmerde Arie vogel- en vleermuizenkastjes in elkaar. Hij vindt Zevenkamp een schitterende wijk, een groot dorp en tegelijkertijd onderdeel van de grote stad. 'Ik ben er trots op!'

De hangjongeren in de wijk komen ter sprake. In de negentiger jaren kwamen ze elke vrijdagavond naar de vereniging. 'We hebben er nooit problemen mee gehad. Ze zijn nu dertigers en komen met hun kinderen langs. Ze hebben een huis buiten Zevenkamp, maar weten niet hoe snel ze moeten terugkomen naar onze wijk. Het sluiten van wijkgebouwen en jeugdthons is funest. Als jongeren ergens staan, zijn ouderen onterecht bang.' In de kantine staan de trombone, gitaar en accordeon en hangt een heleboel gereedschap aan het plafond. Op een kast staat een forse gereedschapskist die de werklui vroeger op hun nek sjouwden.

'Zevenkamp is een prachtig dorp. De ouders kennen elkaar. De jongelui weten wie goed en wie slecht terecht komt. Zevenkamp is gemixt, multicultureel en dat moet je zo houden.' Al vijftien jaar woont Arie naast een jongerenwoning. 'Gisteravond was er keiharde muziek. Ik stap erop af. Arie, mijn vriendin is jarig. Dan ga je maar naar de kroeg!' Met dit geintje is het lawaai afgelopen. Zevenkamp is volgens Eekhof een gezennaam waar je zuinig en trots op moet zijn. Het is een echte Rotterdamse wijk zoals ze vroeger op Zuid bestonden. Eekhof is een Hagenees van oorsprong en beschouwt zich als een soort missionaris. Vandaar dat in de kantine de sjaaltjes van Feijenoord en ADO broederlijk naast elkaar hangen. 'Binnenkort hang ik ook het Sparta-sjaaltje op.'

Surinaamse gemeenschap vindt het landelijke in Zevenkamp

Mevrouw Elsje Couvreur kwam mee naar Nederland met de grote Surinaamse instroom rond 1975. De eerste opvang is vergelijkbaar met die van de huidige Syriërs. De begeleiding is minimaal.

Ine Breeveld, trekker van 'Tranga Lobi' (wat vurige liefde betekent) toont met enige fierheid de eigen ruimte van de vereniging in De Aarhof. Mooie kunstwerkjes sieren de wanden en het keukentje verraadt dat hier lekkere hapjes worden klaargemaakt. Toen Laurens halsoverkop uit De Aarhof vertrok, benaderde Ine de kleine multiculturele zorginstelling INIS. Samen maakten ze de Surinaamse dagopvang voor senioren mogelijk. 'Vroeger was deze ruimte een winkeltje voor de kleine boodschappen: suiker, melk, snoep en een advocaatje.' Gelukkig kan in de namiddag ook de gemeenschappelijke ruimte gebruikt worden. De dames

maken wenskaarten, doen spelletjes en klein naaiwerk. Ze veren op als ze een tipje van hun levensverhaal vertellen waar Zevenkamp een duidelijke rol in speelt. In en rond De Aarhof wonen twintig Surinaamse gezinnen en vijftwintig ouderen.

Mevrouw Elsje Couvreur kwam mee met de grote Surinaamse instroom rond 1975. De eerste opvang is vergelijkbaar met die van de huidige Syriërs. De begeleiding is minimaal. 'Gelukkig spraken we Nederlands.' Ze belanden in oude kloosters en pretparken. In Rotterdam is grote woningnood, voor een huis zijn lange wachtlijsten. Elsje krijgt een zolderkamer op de Beukelsdijk waar ze bivakkeert met drie kinderen. De kussenslopen zijn kletsnat van de condens en bij een regenbui zijn er her en der lekkages. De kinderen worden gewassen in een grote zinken teil. Op butagas wordt een ketel warm gestookt. Van de Beukelsdijk trekt het gezin naar de Oranjeboomstraat waar ze een etagewoning betrekken. 'Mijn man heeft er een badkamer in gebouwd. Ik heb vaak gehuild. We dachten in een droomland te komen. In Suriname hadden we een badkamer en een buitendouche. Hier moesten we ons wassen in de gootsteen.' Als het gezin weer uitbreiding krijgt, besluiten ze te verkassen naar Hengelo. 'Ik wilde mijn kinderen niet opvoeden in de grote stad.'

Ik heb vaak gehuild.
We dachten in een droomland terecht
te komen. Hier moesten we ons wassen
in de gootsteen.

Als negen kinderen als vogels de deur uitvliegen, verlangt mevrouw Couvreur weer naar Rotterdam. De meeste van haar kinderen hebben hier ook werk gevonden. Ze woont nu naar tevredenheid al twintig jaar in Zevenkamp, in de Kurt Weillstraat bij Nieuw Verlaat. Waarom trokken zoveel Surinamers naar Zevenkamp? 'Deze moderne frisse huizen waren zeer aantrekkelijk na de krotten met voor, tussen, achter in de binnenstad. Voor die ellende moest je nog behoorlijk wat sleutelgeld neertellen,' vertelt Ine. 'Surinamers zijn wel wat rommelig maar heel schoon', betoogt Elsje. Ommoord is onaantrekkelijk voor Surinamers en staat volgens haar bekend om zijn racisme, vooral bij de ouderen. Zevenkamp is ook groen en het landelijke doet denken aan het thuisland. De tweede generatie oriënteert zich meer op de stad. Die gaat naar de middelbare school in andere wijken, waardoor ze Zevenkamp ontgroeien. Toch komen ze later terug en kopen een huisje dichtbij hun ouders. Diezelfde ontwikkeling zien we bij de derde generatie. Ook in Zevenkamp was er discriminatie, dat is nu veel minder. 'Wat ben je hier komen doen? Ik ben je leverancier van koffie, suiker, cacao en hout! Mijn man was heel donker. We hoorden: die mag zich ook eens wassen. Hij was toen heel boos.' Surinamers zijn gemeenschapsmensen. Ze vieren samen, eten, rouwen en delen samen.

Elsje Couvreur heeft zoals gezegd negen kinderen. Eén ervan is wereldberoemd: Louis Windzak. Hij wordt wel de tweede Otis Redding genoemd. Het gesprek gaat voort en komt terecht bij Keti Koti en de afschaffing van de slavernij. 'Er waren nog oudere mensen die tot de onafhankelijkheid als slaven werkten op de plantages. Mijn grootouders waren slavenkinderen. Het is allemaal nog heel dichtbij.' Elsje en Ine voelen zich thuis in Zevenkamp. Het is er rustig, kleinschalig en gemoedelijk. Aan de ene kant heb je het groen en aan de andere kant het mondaine Nesselande. Je komt elkaar altijd tegen. 'Wat jammer is, is dat er geen centrale klok en geen markt is!', lacht Ine Breeveld. Gaan de kinderen nog op vakantie naar Suriname? 'De oudsten wel, de jongsten zijn er nog nooit geweest.'

Eén been in Nederland, één been in Suriname

Rodhan Kamal met jeugdige look is vrijwilligster bij de Himat en geeft yoga. Haar kinderen volgden allemaal hoger onderwijs en wonen nu met de kleinkinderen in Zevenkamp.

Het is een hartelijke ontvangst bij de Surinaamse inloop Himat in Aafje Vijf Havens. Saira Rahamat woont 35 jaar in Zevenkamp. Ze woonde met haar vier kinderen in een veel te krappe oudbouwwoning aan de West-Kruiskade. In Zevenkamp krijgt ze een eengezinswoning aan het Slotermeer. Ze belandt in een rustige wijk met basisschool De Waterlelie op vijf minuten afstand. Ze houdt van de talrijke buurtfeesten en braderieën. Ze is gelukkig met de inloop in Aafje. Saira is trots op haar sportieve familie. Zelf was ze fervent hardlooper. Eén van haar zonen is een bekend bokskampioen, hij heet Hamza. Norma heeft twaalf jaar in Zevenkamp gewoond op de hoek van de Tjonger, aan de overkant van het Shell-station. Ze hoort nog het gefluit van de wind. In 2006 kan ze de drie trappen om gezondheidsredenen niet meer aan en moet ze de geliefde maisonnette verlaten. Ze woont nu vijf hoog in de Grote Beer bij het Alexandrium. Leuk vond ze de ligging van haar huis, tussen twee winkelcentra in. Ze is al 42 jaar in Nederland en woonde twintig jaar in het Oude Noorden. 'Weet je dat er een Chinese supermarkt komt naar Alexandrium?' Norma bleef altijd sterk betrokken bij de Rotterdamse binnenstad. Ze werkte als klasseassistente en maakte kleding. Ze zat op de sportschool. Het was best een druk leven. Ontspanning zocht ze in het flaneren op de West-Kruiskade.

Veel gezinnen hier in Nederland leven
soms van 150 euro per maand.
Daár heb je een landje.

Rodhan Kamal met jeugdige look is vrijwilligster bij de Himat en geeft yoga. Haar kinderen volgden allemaal hoger onderwijs en wonen nu met de kleinkinderen in Zevenkamp. Ze leeft met één been in Nederland en één in Suriname. Regelmatig maakt ze nog de overtocht. Ze woont aanvankelijk in Het Lage Land, komt uit Crooswijk en is weer naar het opgeknapte Crooswijk teruggekeerd. Voorzitter Rodjan is de trekker van inloop Himat. Acht jaar lang gaf hij muzikles in Aafje. Hij speelt nog op het orgeltje in de sociëteit. Momenteel is er wat los met de ritme-toetsen. 'We zetten dan maar de radio aan!' Rodjan weet de groep te animeren. Als hij los komt geeft hij een genuanceerd beeld van het avontuurlijke Suriname en de bewogen geschiedenis van het land. Mevrouw Baran woont al elf jaar op de Zevenkampse Ring. Na een scheiding komt ze van Eindhoven naar het Rotterdamse Zevenkamp. Een hele aanpassing was het, van de bruisende stad van Philips en PSV naar een dorp. Vooral haar tienjarige zoon heeft het er moeilijk mee. Hij gaat naar de toenmalige basisschool Passe-Partout. Nu studeert hij ICT en woont nog thuis. 'Eerst studeren en dan werken!', betoogt mevrouw Baran. Ze heeft goed contact met haar 92-jarige buurman, meneer Tilmans, en neemt het voor hem op als studenten blikjes in zijn tuin 'sodemieteren'. Ze vindt het jammer dat ze de bankjes op het Ambachtsplein hebben weggehaald.

Himat-voorzitter Rodjan beschrijft Suriname. 'Je moet je daar niet bemoeien met de politiek. Veel gezinnen hier in Nederland leven soms van 150 euro per maand. Daar heb je een landje. Je stopt een paar pitten in de grond en even later kan je oogsten.' Rodjan stuurt geen geld naar Suriname. 'Ze moeten leren hun eigen broek ophouden.' Vrijwilligster Rodhan doet het wel. De meningen hierover zijn dus verdeeld. Of ze nog regelmatig naar Suriname gaan? Het ticket is duur, 850 euro. Norma heeft er nog twee zussen wonen en een paar tantes. 'Het is niet zo dat ik er echt naar verlang.' Haar leven ligt hier. Rodjan vertelt dat er veel

Nederlanders in Suriname wonen. Ze hebben eigen projecten. Zo heeft er één een zuurzakplantage van wel vier voetbalvelden met een eigen weg. Norma vindt dat ze daar meer de handen uit de mouwen moeten steken. Zo is de suikerfabriek in haar district failliet gegaan door gebrek aan onderhoud. Rodjan vertelt dat Suriname vijf maal Nederland is en verdeeld is in districten. Met de motor kan je over smalle paadjes zo Brazilië in rijden. 'Waarom leggen ze geen serieuze verbindingsweg aan?' Alle Surinamers van vóór de onafhankelijkheid in 1975 zijn Nederlanders. In de Himat-inloop zitten alleen autochtonen!

Meester Bert is terug

In 1988 komt Bert Jansen in Zevenkamp wonen. In 1988 zijn er ook in De Waterlelie al vijf kleutergroepen. Met die kleuters heeft hij de gekste dingen gedaan, een indianenproject en een piratenproject.

In 1977 komt Bert Jansen uit het Hoge Noorden naar Rotterdam. Daar kan hij na zijn militaire dienst een baan krijgen in een echte volksschool in de Graaf Florisstraat. Bert staat voor de vijfde klas met 28 stads-schoffies. Het was een traditionele school. 'Toen ging het nog van koppen dicht en werken.' Tien jaar lang is Jansen er gebleven, een behoorlijk lange tijd. Toen stapte hij naar BOOR, het bestuur van het openbaar onderwijs in Rotterdam, met de vraag om een overplaatsing. Het is augustus 1987. 'Ga naar de nieuwe wijk Zevenkamp, daar is een vacature.' Bert komt bij de directeur van De Waterlelie, Aad van Eijk, een no-nonsense man. Het blijkt om een vacature te gaan van kleuterleidster. Als Bert hier geen probleem mee heeft, valt de mond van de directeur open. Bert doet er nog een schepje bovenop, zijn vrouw is ook kleuterleidster en kan hem de verdere kneepjes van het vak leren. Daar moet over vergaderd worden, maar de volgende vergadering gaat het licht op groen. Drie jaar draait Bert de kleutergroep en twee jaar groep 5.

Met die kleuters heeft hij de gekste dingen gedaan, zoals indianenproject en een piratenproject. Met 42 kinderen zit Jansen in een lokaal. In de kring sjouwt hij een enorme piratenkoffer met een compleet pak, een kompas en een kijker, maar heel bijzonder met een reuze oude en vergeelde schatkaart en een pendel. Boven de kaart tolt de pendel met het loodje rond en wijst de plek aan waar de zeerovers rondzwalken. Bert is vóór hij leraar werd een berucht piratenjager geweest. De kinderen staren hem aan en gaan volledig op in de jacht. Voor groep 3 maakt meester Bert een stripverhaal over de bloeddorstige piraat Blauwe Arie. 'Bewaar dat verhaal goed jongens.' Onlangs wringt Bert zich in de Action tussen de rekken en de kinderwagens door. Plotseling hoort hij hoe een vrouw tegen haar kindje zegt: 'Vanavond lees ik je voor van Blauwe Arie.' Het is één van zijn oud-leerlingen! 'De ouders van Marisha Kelder wonen van in het begin in Zevenkamp. Marisha zat bij mij in de klas en nu zit haar zoontje bij ons op school. Zo zijn er meer Zevenkampse families.'

In 1988 komt Jansen in Zevenkamp wonen. In 1988 zijn er ook in De Waterlelie al vijf kleutergroepen. De Waterlelie krijgt een dependance en nog eens drie noodlokalen. 'We deden de gekste dingen, zoals een fancy fair met speeltoestellen, kramen, loterij, playbackshow en patat bakken. Wim van Rij, vermaard Rotterdams horecaman, had toen een vestiging in Zevenkamp en zorgde voor de bevoorrading. Bekende Rotterdammers en mensen van de krant kwamen jureren. Op schoolreis gaan is duur. We besloten dan ook op kamp te gaan naar Hoek van Holland. Van Dump 2000 mochten we legertenten lenen. Vooral het overnachten met een grote jongenstent en een grote meisjestent was uiterst spannend. We stonden op het grasveld van de plaatselijke voetbalclub van Willempie. We mochten ook de feestzaal van het clubgebouw

gebruiken. Mijn vriendenclub zorgde voor het koken en barbecueën. Met 25 auto's trokken we er naartoe. Dat spaarde buskosten. Wijkagent Maliepaard reed met zijn brommer vóór de colonne de wijk uit. Bij het kruispunt bij het Shell-station hield hij al het verkeer tegen en zo kon onze stoet verder. Het kamp werd van twee naar drie dagen verlengd wegens doorslaand succes.' Na jaren Montessori-onderwijs keert Bert in 2015 terug naar zijn oude school, De Waterlelie. De school heeft in de tussentijd onder hun nieuwe directeur Cocky de Gruyter de nodige ontwikkeling doorgemaakt. Het werd een kunstzinnige school met de vroegere Uittiebuis als creatieve theatterruimte. Wat niet belet dat Jansen zich als een vis in het water voelt. Het gaat over de kleintjes die als ze je vertrouwen hun ziel en zaligheid vertellen. 'Soms denk je, hoe komen ze erop. Die spontaniteit is geweldig.' Aan thuis wordt natuurlijk alles overgebiefd. Zo kreeg Bert van één van de ouders te horen: 'Wat heb je die kleine nu weer wijsgemaakt, voor haar droge lippen olifantenkuitenvet gebruiken?!' Soms stuurt Bert een kleintje weg met: 'ga een plintenladdertje halen bij meester Philipe.' De nieuwe generatie kinderen is eigenwijzer en losser. 'Het zijn de kleinkinderen van de hippies. In Zevenkamp is er minder samenhang dan vroeger. Voor een aantal nieuwkomers is het een noodzakelijke keuze, je moet ergens wonen en daarnaast is de bevolking veel diverser. Gelukkig woont hier in de wijk iedereen door elkaar.' Er is ook een middenklasse-vlucht richting Nesselande. Belangrijk is dat verpaupering van de omgeving wordt tegengegaan. Bert droomt van een reünie. Veel van zijn vroegere leerlingen hebben via Facebook contact met elkaar.

Het Leger des Heils: er zijn voor elkaar

Trees, actieve wijkziekenverzorger, wordt gevraagd om zich namens het Leger te oriënteren in deze nieuwe wijk en bekendheid te geven aan de organisatie.

Trees Voskamp woont als jong meisje in Ommoord. Haar geloofsgemeenschap, het Leger des Heils, gevestigd in de Agniesebuurt in de Teilingerstraat, ziet ze door de voortschrijdende verkrotting en daarop volgende stadsvernieuwing verkassen naar Zevenkamp. Trees, actieve wijkziekenverzorger, wordt gevraagd om zich namens het Leger te oriënteren op deze nieuwe wijk en bekendheid te geven aan de organisatie. Tussen de zandhopen speelt het muziekkorps van het Leger en Trees bemenst een houten schoolgebouwtje, de voorloper van basisschool De Vliedberg. Elke woensdag organiseert ze er een bijzonder drukke kinderclub. De kinderen gaan er knutselen, bijbelverhalen uitbeelden en veel zingen, begeleid door Trees op het accordeon. Trees werkt samen met Aafke Rosenquist, die al in Zevenkamp woont op de Harp. In het houten gebouwtje, een noodvoorziening in afwachting van nieuwbouw, ging het niet altijd over rozen. De muizen sprintten er rond en de kinderen dansten op tafel.

De oecumene slaat toe in deze periode en via Aafke's buurman, de ouderling Van Duivenvoorde, kan het Leger des Heils gebruik maken van de Ontmoetingskerk, onder andere voor de kerstviering. Als later wijkgebouw De Scheg opent, krijgt het Leger des Heils een uitgelezen plek voor haar kinderclub. Diverse kindermusicals en kerstspelen zien het licht. Als het CNV uit haar kantoor trekt, komt er een plek voor Bij Bosshardt, een buurthuiskamer aan de Kooikerweg. In haar testament had de bekende majoor van het Leger des Heils Bosshardt de wens uitgesproken dit concept landelijk uit te rollen: een plek in de wijk en er zijn voor elkaar. Trees wordt na 25 jaar wijkziekenverzorger een bevlogen welzijnswerker. De Kooikerweg gaat ook het nieuwe centrale kantoor worden van het Leger. Er komt een grote keuken en een opvang voor tienermoeders.

Een muzikale familie met hart voor de mensen

Regisseur en programmeur van het kinderwerk van het Leger des Heils in Zevenkamp is Aafke Rosenquist.

Ze is Zevenkampster geworden en woont op de Harp sinds 1982. Het Leger des Heils was met verschillende korpsen te geconcentreerd in de binnenstad en zwermde uit richting Kralingen en Zevenkamp. Aafke bouwt snel een goede relatie op met Hans Rous van basisschool De Vliedberg die in zijn houten gebouwtje zowel op woensdagmiddag als tijdens de vakantie plaats maakt voor het Leger. 'We kregen zelfs onze eigen kast en lieten na afloop uiteraard alles brandschoon achter.' Aafke heeft hart voor de kinderen en de samenleving. De kinderclub wordt een drukte van jewelste. 'We begonnen met zes kinderen en binnen korte tijd kwamen elke woensdag veertig tot vijftig kinderen.' In de vakantie zijn er tal van activiteiten en een Bijbelschool. Rond de verhalen uit het evangelie wordt geknutseld en toneel gespeeld. Enthousiaste ouders vormen een kookclub en steken een handje toe.

Als De Vliedberg nieuwbouw krijgt, staat het houten bouwsel vrij eenzaam en wordt er voortdurend ingebroken. Gelukkig komt de ds. Buskesschool voor twee jaar in het gebouwtje. De kinderen van het jonge koppel gaan naar de Buskesschool en nemen deel aan alle kinderclubs, waar ze hun muzikaal talent ontwikkelen. De Scheg wordt het nieuwe wijkgebouw en de kinderclub verhuist daar naartoe. Er moet meer huur betaald worden maar ook de ouders kunnen nu worden ontvangen. Ze kunnen er een gezellig kopje koffie drinken. Aafke is blij met de hulp van muzikale Trees, ook zo'n mensenwerker. Op 3 april 1993 wordt het korpsgebouw geopend. Tien jaar lang was Aafke de wegbereider. Het Leger sloot aan bij de diverse activiteiten van de winkeliers op het Ambachtsplein. Musicals staan centraal en de Zevenkamp-club schopt het tot in De Doelen. De vakantiebesteding staat ook als een huis. Het Leger wordt door het wijkgebouw gematst en krijgt er een lokaal bij. Aafke gaat ervoor en weet de ouders bij de activiteiten te betrekken.

Met de Ontmoetingskerk wordt nauw samengewerkt. Beide geloofsgemeenschappen hielden een gezamenlijke dienst met het muziekkorps van het Leger. Dat muziekkorps liet wel meer van zich horen. In De Scheg komt een spraakmakend concert en meerdere concertjes brengen sfeer op het Ambachtsplein. Aafke werkte aanvankelijk als verzorgster in De Aarhof. Later wordt ze activiteitenbegeleidster, tot hierop bezuinigd wordt. Vervolgens gaat Aafke naar een administratieve functie bij het Leger des Heils en wordt ze opgenomen in het team van Coolhaven en Zevenkamp waar ze elementaire hulpverlening doet: uitkeringen regelen, ziekenfonds en zakgeld voor de cliënten. Tot het Leger haar vraagt om pastoraal werkster te worden, wat ze eigenlijk al praktisch was. Op de Kooikerweg komt een vrouwenopvang. Werk genoeg aan de winkel!

Op latere leeftijd krijgt Aafke reuma. Was ze vroeger voor alles in, hard werken, jeugdwerk, jazzballet, bloemschikken, computerlessen, nu loopt ze aan tegen haar beperkingen. Het gesprek komt op de teloorgang van het LCC (Lokaal Cultureel Centrum) als ontmoetingsplek, over het beschermde Hollandse wereldje dat voorgoed verdwenen is, over de veldwerkers Bij Bosshardt die weer zorgen voor een nieuw elan. Het Leger des Heils met zijn kinderclub was best baanbrekend. Elf jaar lang zette Aafke zich ervoor in. 'Ik vertelde de kinderen dat God de wereld schiep en van iedereen houdt. Ik leerde geduld te hebben en vond contact met de ouders van essentieel belang.' Er komen foto's op tafel met de bekende lange haren uit de zestiger jaren. 'De speelplek was onze allereerste inspraakorganisatie. We wilden een rustig pleintje voor de kinderen. Daarom besloten we de straat aan één kant af te sluiten.'

De ogen van de krantenman

Frans Bracht vond Zevenkamp zo'n fijne wijk met voorzieningen als een buurthuis, een LCC, een gemoedelijk winkelcentrum met kleine zelfstandigen zoals een groenteboer, een visboer, een slager, een kippenboer en een stijlvolle bloemenwinkel.

Frans Bracht werkte bij Fodor, een importfirma van audio, video en foto, op de Bovendijk in Zestienhoven. Als collega Adri zijn verjaardagsfeestje viert, ontmoet Frans diens zus Sil. Hij is direct smoorverliefd. Adri was voor hen de koppelbaas. In 1981 kwam de elfjarige Sil al op de Kil wonen. Tussen de zandbergen deden ze verstoppertje en Sil ravotte als een echte jongen. In 1989 gaan Frans en Sil samenwonen in de Arthur van Schendeldreef in een tweekamerwoning op de eerste etage. Het huidige Wollefoffenpark is een weiland met twee goals en is vooral populair bij de honden. Taka-TukaLand, de speeltuin, was er nog niet. In 1994 kunnen ze door bemiddeling van de geëngageerde opzichter Rob van Dalen een grotere woning krijgen aan het Spinet. Omdat Sil in verwachting is, is dit pure noodzaak. Gabriëlla wordt dat jaar geboren en Lorenzo komt erbij in 1999. 'Het was zo'n fijne wijk in het begin met voorzieningen als een buurthuis, het LCC, een gemoedelijk winkelcentrum met kleine zelfstandigen zoals een groenteboer, een visboer, een slager, een kippenboer en een stijlvolle bloemenwinkel. Later kregen we een groot verloop.' De herinrichting van het Ambachtsplein vond Frans geen succes. Grote bomen worden weggehaald. De huidige maatregelen zijn nog absurder: alle bankjes weg. De overlast is verminderd maar het kind is met het badwater weggegooid. 'Het LCC, altijd ons ontmoetingscentrum, is van ons afgepakt', gromt Frans bitter. 'Vier en een halve ton verbouwen voor een groot kantoor. Maar ik hoor dat het een Huis van de Wijk wordt.'

Op mijn route zag ik een inval van de FIOD en het oprollen van een paar hennepplantages.

Frans bezorgt kranten in heel Zevenkamp. We kunnen hem dan ook 'de ogen van de wijk' noemen. Hij maakt een inval van de FIOD mee op zijn route, het oprollen van een paar hennepplantages en een dertigtal verstopte brievenbussen van postadressen. Bracht vindt het jammer dat de corporaties geen selectiebeleid meer mogen voeren. Sil en Frans hebben nog meegemaakt dat de twee huisartsen op de Tjonger in containers zaten, de apotheek bij de Aar in een keet en de fysiotherapeut in zijn woonhuis. Toen kwam het Gezondheidscentrum waarvoor woningen werden ontruimd. Nu is dit centrum om financiële redenen verplaatst naar De Aarhof.

Sil blikt terug op 1981. Het was allemaal zand. Er lag nog geen metro. Er was één Spar. De Vliedberg, christelijke basisschool, stond er al en in De Vliedberg zat een kleine openbare school met weinig leerlingen. Sil was in die openbare school de ijverige leerling. Haar broer had een krantenwijkje. Hij bezorgde 200 kranten, Het Vrije Volk. Sil bezit nog de allerlaatste uitgave van Het Vrije Volk, vóór ze fuseerden met het Rotterdams Nieuwsblad. 'Ik heb nog het zwembad zien opbouwen!' Ook het politiebureau heeft ze uit de grond zien stampen. Nu is het alleen nog een digitale bedoening. In 1988 moest Frans nog bus 30 nemen om vanaf de Rodenrijselaan Sil te bereiken.

Frans houdt van de evenementen op het Ambachtsplein. Het meest succesrijke evenement vindt hij het 7-Blad Festival, ter gelegenheid van het 35-jarig bestaan van de wijk. Hij vindt de scootmobielfeest met haar

tochten en spetterende programma enig. Bracht woont nu 28 jaar in Zevenkamp. De afgelopen tien jaar constateert hij meer agressiviteit. Bij de metropoort voelt hij zich niet lekker. Toch zegt hij volmondig 'ja' als mensen vragen of het fijn is om in Zevenkamp te wonen. Waarom? 'Het is een gevoel.' De speeltuin is heel erg mooi geworden. Zoon Lorenzo was een verwoed basketbaler, maar nu is hij voetbaler bij Xerxes. Hij is gek op fitness. In Youngsters komt hij niet. 'Daar zitten veel probleemgevallen', meent Frans. 'In juli en augustus gaat die tent dicht.' Van het vroegere Uittiebuis had hij een hogere pet op. Het gaat verder nog over het verdwijnen van het verzorgingshuis, wat met indicatiestelling in de zorg te maken heeft. Ouderen moeten langer thuis blijven. Er rest alleen nog de dagbesteding. Volgens Frans ontbreekt het aan uitstraling bij het huidige Zevenkamp. Wie poen heeft trekt naar Nesselande en veel oud-Crooswijkers gaan weer richting centrum. Frans vreest aanslagen op de Zevenkampse natuur. 'Kijk maar naar de bebouwing bij de Dinkel.' Sils vader is een echte Zevenkamper. In het begin kon hij de weg naar het nieuwe Zevenkamp nog niet vinden. Hij fietste over de rijksweg om er te komen. 'Weet je dat hij op 70-jarige leeftijd nog de Havenloods bezorgde?'

Anne Marie Vankan op de bouwplaats van Centraal Wonen

▲ Project Centraal Wonen in uitvoering
Het is stevig aanpakken >

AV Project Centraal Wonen krijgt vorm

AV Van zand naar groene oase

< ^ v De nieuwe bewoners hebben het naar hun zin. Samen doen, wat samen kan

Otto Kaptein en echtgenote openen eerste fietswinkel,
'het Tweewielercentrum Zevenkamp' op het Ambachtsplein

RECHT AAN JE FIETS

AXA

VISA

^ Mevrouw Buursema: 103-jarige. Wordt getraakteerd op Diergaarde Blijdorp

- < De Leger des Heils kinderclub met Aafje Rosenquist
- < Surinaamse gemeenschap vindt Zevenkamp

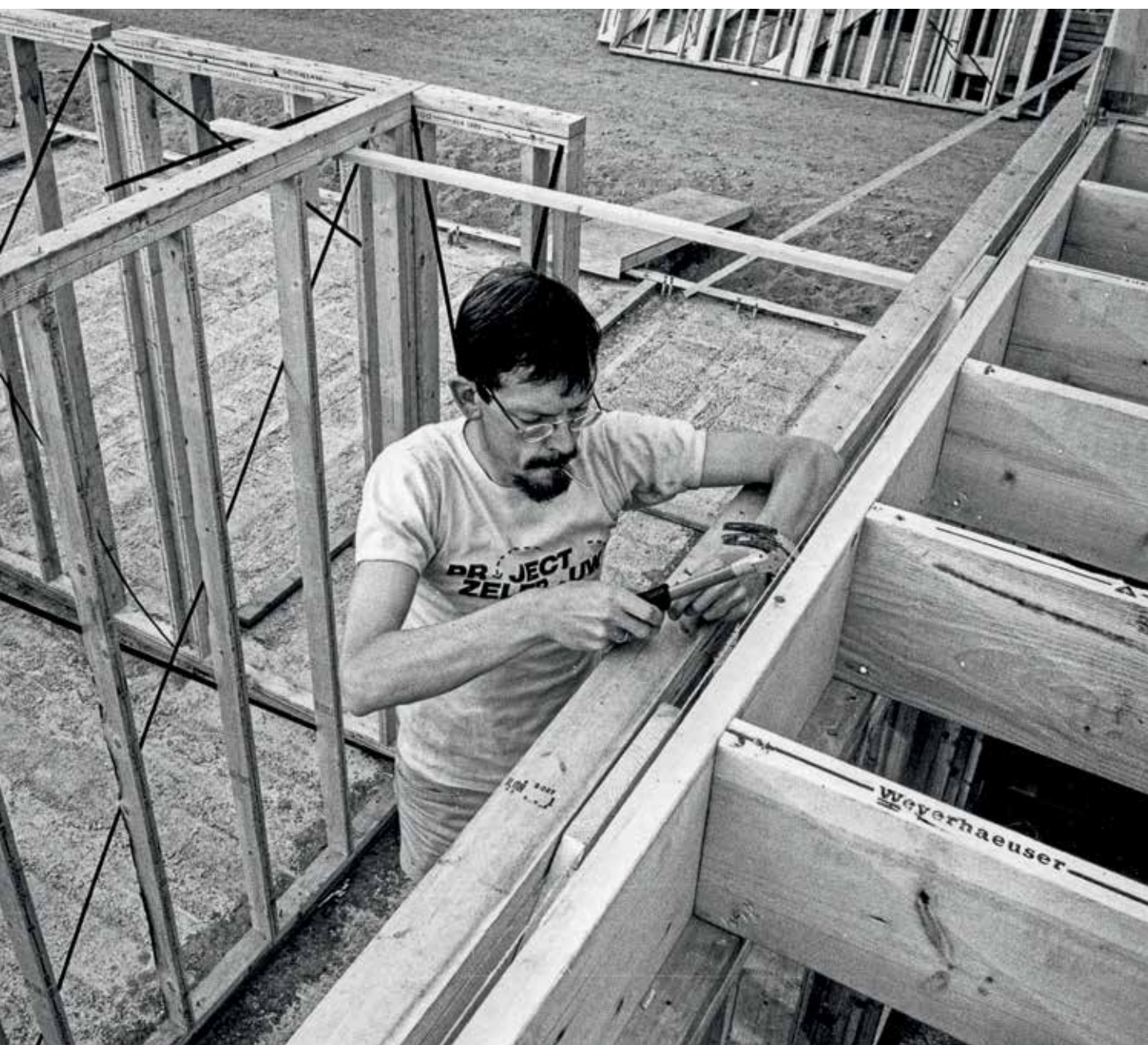

< A V De zelfbouwers van de Merenbuurt, ze waren één familie

^ De zelfbouwers samen aan het werk
Gerard de Vries, eerste zelfbouwer aan de Koevordermeer >

^ Tweede zelfbouw aan de Korne

< Een gigantische klus

- < Zwembad in aanbouw
- < V Plezier in het zwembad

de doeners

STRUCTUUR

Zevenkamp-ontwerper Joost Schrijnen meldde in 1993 dat Zevenkamp bedoeld was als een heel andere wijk dan Ommoord: 'De politiek zette zich af tegen Ommoord, de agressie tegen die manier van bouwen was maximaal. De ernaast gelegen wijken Oosterflank en Zevenkamp moesten heel anders worden, meer stedelijk en vooral ook gezelliger. De verwachtingen daarover waren hooggespannen, wethouder Mentink streefde naar een nieuwe kwaliteit van wonen.' In het geval van Zevenkamp werd volgens Schrijnen gekozen voor een 'ouderwetse, heel gewone' aanpak op basis van een heldere structuur: huizen met voordeuren en tuinen (bijna de helft van de woningen in Zevenkamp heeft een eigen tuin!), gelegen aan straten die voorzien zijn van een stoep. Stedebouwkundig wordt de hoofdstructuur van de wijk bepaald door de Ommoordse Tocht, die kaarsrecht de wijk doorkruist van oost naar west. Het wijkgroen staat daar dwars tegenover en loopt van noord naar zuid. De Zevenkampse Ring verbindt de vier kwadranten en de circa twintig buurten van de wijk met namen als de Jazzbuurt, de Merenbuurt, de Rivierenbuurt en de Wollefoppenbuurt. Straatnamen van schrijvers, muzikanten & componisten, instrumenten, rivieren en meren voeren de boventoon. Het Ambachtsplein, ontworpen door architectenbureau Van Stekelenburg en Abeln, vormt met het wijkgebouw De Scheg (later omgedoopt in Lokaal Cultureel Centrum Zevenkamp) het centrale plein en kloppend hart van de wijk.

STADSVERWARMING

Bij een nieuwbouwwijk is het altijd de vraag wat er van de stedebouwkundige bedoelingen terecht komt. De wijk was in 1986 gedeels 'af', en mensen gingen zich in de jaren tachtig en negentig een beeld vormen van het eindresultaat. Zevenkamp wordt door buitenstaanders gezien als saai en ongedefinieerd. Voortdurende proble-

De structuur van Zevenkamp was overigens niet voor iedereen een feest. Zo zingt de stedebouwkundige en tekstschrijver Arie van der Krogt:

'Een vriend van mij verdwaalde er
Toen hij die wijk in ging:
Hij rijdt nu alsmaar rondjes
Op de Zevenkampse Ring.
Het is een ramp, ramp, ramp
Zevenkamp;
D'r in dat gaat nog wel,
Maar d'ruit dat is een ramp,
Dat is een ramp in Zevenkamp.
De Lutter en de Reuzel
En de Regge en de Kil,
Geen wonder dat geen postbode
Daar iets bezorgen wil;
De Gein, de Gaasp, de Grebbe
En de Reuzel en de Swalm,
Het is een ramp dat Zevenkamp.'

men met hangjongeren op het Ambachtsplein worden in de pers breed uitgemeten. Wijkbewoners denken echter over het algemeen positief over hun wijk. Opbouwwerker Willy Verbakel ziet in 1986 – de periode van de pioniers is dan wel voorbij – tevreden bewoners. Uiteraard constateert ze ook wel problemen. De kinderopvang is volgens haar nog niet toereikend, de afrekeningen door het GEB van de stadsverwarming vormen een jaarlijks terugkerende bron van ergernis, de woonlasten worden als hoog ervaren. En winkeliers praten over leegstaand; de Oosterhof opent in 1984 en beconcurrereert de Zevenkampse winkels. Desalniettemin concludeert Verbakel: 'Het klopt dat veel mensen hier met plezier wonen. Eigenlijk zou je kunnen zeggen, dat men redelijk tevreden is ...'

PIPPI LANGKOUS

Met het gereedkomen van de wijk verandert ook de cultuur in de wijk. De pioniersgeest maakt plaats voor pragmatisme en doeners. Wat de doeners wellicht met de pioniers gemeen hebben, is dat ze ook de handen uit de mouwen steken. Ze zijn actief en gericht op resultaat. De huizen liggen er inmiddels spic en span bij en de tuinen, merendeels nog zonder schuttingen, zijn verzorgd. De aandacht van de moeders gaat naar het binnenterrein als ontmoetingsplek. Ze knokken voor speeltuigen voor hun kleintjes. Vanuit de woningen heb je zicht op het speelveld. Het is ook de tijd van de sociale verandering. Bewoners krijgen meer te zeggen over hun straat en buurt. Er ontstaat meer contact tussen ambtenaren en bewoners. Opzoomeren komt in 1994 om de hoek kijken. De Bewonersorganisatie Zevenkamp (BOZ) speelt daarin een belangrijke rol. De straat staat centraal en de pleinen worden verlevendigd. Zevenkamp krijgt in Rotterdam-Oost tijdens Koninginnedag een van de grootste vrijmarkten. Vrij snel gaat het opzoomeren van bezemen (schoon, heel en veilig) naar saamhorigheid en aandacht voor diversiteit. Zevenkamp heeft op een gegeven moment wel 26 Opzoomergroepen. Een buurtfotograaf legt alles vast op de gevoelige plaat. Een unieke speeltuin met trotse torens, genoemd naar een film met Pippi Langkous, Taka-TukaLand, krijgt vorm, en de parken staan in bloei. Zorginstelling Orion bouwt werkplaatsen voor mensen met een beperking, ze maken kaarsen, keramiek en houten speelgoed. Orion en Centraal Wonen vormen een mooi paar. Ze brengen cultuur in Zevenkamp en trekken bewoners de natuur in. De tweede generatie wijkbewoners, de doeners, krijgt een viertal basisscholen, gebouwd via een gestandaardiseerd systeem met twee bouwlagen, een kleuteropvang, paviljoen en schoolsportveld. Het Wollefoffenpark en het Zuidelijk Wijkpark zijn vanaf 1981 opgebouwd en inmiddels druk in gebruik. Het sportcomplex Xerxes krijgt vorm. Wijkgebouw De Scheg wordt in 1984 geopend en trekt meteen veel bezoekers dankzij de programmering. Een creatieve theaterfreak brengt verrassend kindertheater en cabaretiers die op het punt van doorbreken staan. In oktober 1986 speelt een nog jonge Brigitte Kaandorp voor een uitverkochte zaal. Verloskundigen draaien overuren door de Zevenkampse babyboom, de wijk is een echte gezinswijk met veel jonge kinderen. Zeven kilometer sjaal wordt gebreid bij een lustrum en dat komt in het Guinness Book of Records. De van oorsprong Kaapverdiense zangers Maria Morais zingt Forever Young. Zwaard Audio verwent op het Ambachtsplein echte muziekliefhebbers. Een verwoed surfer en talentrijk buurtfotograaf legt de hele Jazzbuurt vast op de gevoelige plaat. Er duikt een verrassend bewonersinitiatief op.

Hoe bevalt Zevenkamp?

'De verloskundigenpraktijk Een Goed Begin is net zo oud als Zevenkamp', vertelt verloskundige Simone Valk. De geschiedenis van Een Goed Begin is verweven met die van Zevenkamp.

In 1981 begon de praktijk in een houten keet op de Tjonger waar ook de huisartsen spreekuur hielden. Pim Weybrands was de huisarts van het eerste uur. De keet werd vervangen door het Gezondheidscentrum Zevenkamp. Elke straat werd bevolkt door jonge stellen, die vaak snel een jong gezin vormden. Simone kwam in 1982 bij de praktijk. Het was hard werken. Veel vrouwen bevielden thuis en anders werd het ziekenhuis Eudokia of de Westersingel. Toen waren er nog geen problemen met het verkeer. In 1983 staan er al behoorlijk wat woningen richting De Tochten en komt de praktijk van de artsen Quispel en Frank Timmermans op de Bergumermeer. Simone houdt daar ook spreekuur samen met Femmy Hertogs, een echte Rotterdamse: met opgestroopte mouwen. In sommige gezinnen hebben ze drie of vier kinderen ter wereld mogen brengen. Het was hard werken voor weinig geld. Gelukkig bracht de politiek hier verandering in, want het begon behoorlijk te gisten onder de verloskundigen. 'In een wijk als Zevenkamp staan veel eengezinswoningen. Mensen komen er als stel in, krijgen een paar kinderen en gaan pas verhuizen als de kinderen de deur uit zijn. Geen werk voor de verloskundigen dus!' Toch vindt Simone het leuk om in de straten te komen waar ze in het begin huis aan huis kwam en waar een buurvrouw haar toezwaait: hallo, ken je me nog? Ja de jongste is veertien hoor!

De handgeschreven zwangerschapskaarten werden afgeschaft. Vanaf 2003 gaat alles met de computer. In 2006 zag de eerste website het licht. De komst van de mobiele telefoon had een enorme impact. 'Je hoefde nooit meer bang te zijn als je pieper ging of je wel snel een telefoon zou vinden.' Simone kan het zich niet meer voorstellen. Haar team bestaat nu uit vier vaste verloskundigen. Er kwamen meer overlegsituaties en vergaderingen. Van de vijftien ziekenhuizen in 1982 zijn er vijf overgebleven in Rotterdam. In 2009 kwam Jacolien Vuik bij de praktijk. Ze is net afgestudeerd en heel enthousiast over echoscopie. Ze kopen een apparaat voor echoscopie. 'Echo is niet meer weg te denken uit de moderne verloskunde. Voor elke zwangere vrouw wordt nauwkeurig de uiterekende datum bepaald. Wie het wil kan een combinatietest laten doen om te zien of ze een verhoogde kans heeft op een kind met Down-syndroom. De twintig-weken-echo geeft informatie over een eventueel open ruggetje, hart- en nierafwijkingen en, minstens zo belangrijk, wat het wordt: een zoon of een dochter. Wat Simone zo leuk vindt is dat haar assistente Sylvia van Dessel via de verloskundigenpraktijk Een Goed Begin is geboren en er zelf ook bevallen is van haar dochter. 'Zwangerschap en bevallen zijn intense gebeurtenissen voor het gezin. De geschiedenis van Een Goed Begin is verweven met die van Zevenkamp. En Zevenkamp bevalt ons prima!'

Pippi Langkous leeft!

Gini Gley, de 'moeder' van Taka-TukaLand, komt op 18 april 1981 in Zevenkamp wonen. Zeventien jaar lang heeft Gini als vrijwilligster gewerkt.

Gini komt uit de Buitenhorststraat in Delfshaven en wijkt uit naar het kindvriendelijke Zevenkamp. 'Toen ik hier kwam wonen was er alleen een Spar. Achter De Aarhof lag een groot grasveld waarop een keet stond, de voorloper van het buurthuis Uittiebuis, dat ze aan het bouwen waren. Bij die keet werkte zo'n jongen met lang haar. Ik vroeg hem of hij geen vrijwilligster nodig had. Natuurlijk!' Zeventien jaar lang heeft Gini als vrijwilligster gewerkt. Ze doet van alles: taalles geven, bingo's organiseren, kinderactiviteiten. Ze volgt een opfriscursus Ouders Op Herhaling.

Pas in 1998 krijgt ze een betaalde baan en wel in de speeltuin Taka-TukaLand die in dat jaar feestelijk wordt geopend. De speeltuin is echt mooi met heuvels, kastelen en een heuse blokhut. 'Maar ja, ze zijn van hout en gaan dan ook niet superlang mee.' Gini en haar teamgenoten Aad en later Leen doen veel leuke dingen. In die tijd kon nog van alles. De politie komt met auto, motor en brommer. Kinderen worden in de boeien geslagen. De brandweer vult zwembaden en geeft demonstraties van spuitwerk en spectaculaire reddingen. Je kunt je fiets laten graveren. Viswedstrijden zijn enorm populair. Het is altijd stampvol in Taka-TukaLand. Zevenkamp is een kinderrijke buurt. Taka-TukaLand is een natuurlijke speeltuin geworden. De verbouwing en tijdelijke sluiting van de speeltuin leidde tot een jaar stilstand. 'Er moet dringend geflyerd worden', zegt Gini strijdbaar, 'het is hier zo mooi.'

In die tijd kon nog van alles. De politie kwam met auto, motor en brommer. Kinderen werden in de boeien geslagen.

Ze haalt wat herinneringen op. Een jongetje van vier gilt vanuit het toilet: ik heb gele plas! 'We waren een gezellig team, na een reuze-activiteit was er stevast een barbecue.' Is Taka-TukaLand veilig? Er gebeurden weinig ongelukken. Een mevrouw gaf een verjaardagsfeestje en na twee minuten brak ze haar been op het heuveltje. Gini hoorde het kraken. Op de skateheuvel brak een jongen zijn voet. Gini racet naar het ziekenhuis. 'Ik kreeg nog een grote doos chocolade.' Gini's dochter Nathalie luistert mee. Ze volgt in de voetsporen van haar moeder en doet al 26 jaar vrijwilligerswerk in de speeltuin. Vorig jaar organiseerde ze halloween met een caravan die ze pikzwart had gemaakt. Zelf speelde ze de Zwarte Madame die de toekomst voorspelde met haar glazen bol. Rijen nieuwsgierigen stonden in de rij voor de caravan. In de vakantie worden er hutten gebouwd met pallets, die naderhand in een groot kampvuur belanden. Gini maakt playbackshows en modeshows mee. Bij de lustrums denkt ze nog aan het majorettenkorps van Willem. Ook de rommelmarkten zijn succesvol.

Een enorme stunt is het benaderen van het Venduhuis in de Kipstraat. De veilingmeester komt naar de speeltuin. Een mevrouw komt met twee vuilniszakken vol tekeningen. Tot haar grote verrassing worden ze geschat op 3000 euro per tekening! Gini is nu 35 jaar werkzaam in de speeltuin. Na zeven jaar kreeg ze een speld. Na twintig jaar een horloge en een berg lekkers. Gini lijkt sterk op Pippi Langkous. Ze is een adept van de vrije jaren zestig en zeventig. Van Pippi heeft ze nog alle video's liggen. Op de kale witte muur van de nieuwe speeltuin heeft ze Pippi al getekend, nu nog schilderen! Gini is blij met het grote vrijwilligers-team van Taka-TukaLand, ze weet ze allemaal op te noemen. Zij zijn de ruggengraat van de speeltuin.

Werkplaatsen de Plejaden

Nanna Tintel is de enthousiaste productiecoördinator die in 1998 in dienst kwam bij de Orion-werkplaatsen de Plejaden, een sterrengroep die valt onder het sterrenbeeld Orion.

Orion heeft diverse ambachtelijke werkplaatsen, waaronder een houtwerkplaats waar onder andere speelgoed, puzzels en kaarsenstandaards worden gemaakt. Regelmatig krijgen ze ook opdrachten uit het bedrijfsleven en ze zijn op Facebook te vinden. Er is ook een Keramiekwerkplaats die pas geleden is verhuisd, naar Zevenhuizen, waar de bewoners en dagbesteders mooie keramische producten maken en waar ook

een cadeauwinkel is gevestigd. Tuinonderhoud gebeurt in de Cultuurtuin waar de bloemen een kleurig geheel vormen en waarin ook bewoners meewerken en de vruchten plukken en die verwerken tot jam en sap. In de Schepperij wordt van oud papier nieuw papier gemaakt, waarvan ook allerlei producten worden gemaakt. In de Wolwerkplaats worden engelen, seizoenpoppetjes en wol-schilderijtjes gemaakt, allemaal van schapenwol. In de Weverij worden lappen geweven waar tassen of kleding van gemaakt wordt. De Drukkerij produceert prachtige vlaggetjes en mooie kaarten, waar iedereen aan kan meewerken. Er is ook een Kaarsenmakerij. Verder is er een Tuinderij, waar appels en walnoten worden geoogst waaruit appelsap en walnotenolie worden geperst. Op de werkplaatsen is de combinatie van kunst en zorg een fascinerend geheel.

Het is allemaal heel klein begonnen met de werkplaatsen: in een huiskamer. Wat later hebben de werkplaatsen nog in het volkstuintencomplex De Tochten gezeten en wisselde iedereen van werkplek, als een soort pretpakket. Nu kiezen de deelnemers meer een beroep en worden ze daarin ook opgeleid, ieder naar eigen kunnen. Het geheel is geprofessionaliseerd en op sommige werkplaatsen kunnen we spreken van ondernemerschap.

Een aantal werkplaatsen is gesitueerd op het terrein waar vroeger een tuincentrum, een pannenkoekenhuis en een Chinees restaurant waren gevestigd: aan de Wollefoppenweg 79a. In de jaren negentig werd het terrein door Orion gekocht en werd gestart met een forse verbouwing en later met de nieuwbouw van de kenmerkende blauwe gebouwtjes. Nanna kwam dan ook in de volle verbouwing met de laarzen aan. Van vijftien deelnemers groeit het aantal mensen met een beperking uit tot 120. Nu is ons motto: 'Ieder mens heeft recht op werk! We maken hoogwaardige producten. Iedere werkplaats heeft zijn eigen sfeer.'

'Naast de ambachtelijke werkplaatsen hebben we ook dienstverlenende werkplaatsen zoals de bezorgwinkel van biologische producten, die binnenkort naar Taka-TukaLand gaat verhuizen. Er is ook een basiswerkplaats voor cliënten die speciale hulp nodig hebben. De leerwerkplaats helpt leerlingen van het speciaal onderwijs om te leren werken. Ze krijgen na het slagen een certificaat dierenverzorger of groentekweker. Ook het schoonmaken van de paardenstallen in manege De Hazelaar behoort tot de dienstverlening. Hier staat wel tegenover dat er een dag in de week paard gereden wordt.'

'Stap voor stap is door Orion alles opgebouwd. In het begin waren er alleen de tuin, de kaarsenwerkplaats en de houtwerkplaats. Van lieverlee kwamen er nieuwe werkplaatsen bij, het is als het ware organisch gegroeid. Orion werkt op antroposofische grondslag met veel aandacht voor de mens, zijn ontwikkeling en mogelijkheden, duurzame producten die aan een Orion keurmerk moeten voldoen, en het vieren van de jaarfeesten. Voor alle mensen wordt in Orion een ondersteuningsplan gemaakt. Orion heeft zestien woonhuizen en voor de mensen uit de regio, die als dagbesteder de werkplaatsen bezoeken, en is er een eigen vervoersdienst.'

De werkplaatsen geven in eerste instantie een gemeenschapsgevoel. In de kaarsenwerkplaats staat een zee van vormen waaronder tenten en hartjes. Het productieproces is kleurig en geurig. In de tuinwerkplaats liggen de droogbloemen die een plekje krijgen in geschept papier. Medewerkster Debbie geeft een weefdemonstratie terwijl elders de wol wordt omgezet in vilt en prachtige schilderijtjes het licht zien. In de tuin worden boomstammen gekloven en gezaagd voor de Zevenkampse open haarden. De bezorgpakketten in de winkel zijn naar adres gesorteerd en de nieuwjaarscadeaus zitten in kleurrijke tassen met de thema's

lucht, water, aarde en vuur. Er is ook een werkplaats logistiek in Zevenhuizen, waar opslag is en van waaruit de distributie gebeurt. Tenslotte is er de productiewerkplaats vol zaagmachines waar relatiegeschenken worden geproduceerd. Kistjes worden gemaakt waarin Nanna zorgvuldig een assortiment aanbrengt van keramiek, geschept papier en kaarsjes. De foto's van de Hemelvaartmarkt tonen een ambachtelijk paradijs. In het Cultureel Centrum van Orion, aan de Wollefoffenweg 91, is ook de chocolaterie gevestigd: de kroon op het werk. De bonbons smaken Belgisch.

Orion: 'ze bloeien helemaal op'

In 1994 werd het antroposofisch Cultureel Centrum Orion in Zevenkamp opgericht.

Voorloper was een antroposofisch kindertehuis in een boerderij in Zeist, gesticht door Hiddo Wessels. Het concept bestond eruit dat gezinnen kinderen met een beperking opnamen en samen met hun kinderen opvoedden. Het antroposofisch denken omarmt organische, zachte en afgeronde vormen en bevordert creativiteit en experiment. Toen de kinderen volwassen werden, schakelde de stichting Orion over op een volwassenenopvang. Diverse woningen in de wijk Zevenkamp werden gehuurd. Aan de woonhuizen was een bescheiden werkplaats gekoppeld in een voormalig Chinees restaurant. Er werd gewerkt met wol en er werden mooie poppen gemaakt. Met de Volkstuinvereniging De Tochten was er een samenwerkingsverband. Als rond 1999 Juliette Hoek komt werken bij Orion, is men bezig met een forse verbouwing van de werkplaats. Overal staan er containers die plaats maken voor metalen gebouwtjes met uitstraling. Ze worden de nieuwe papier- en houtwerkplaats. Maar ook dan blijft de productie beperkt en zijn de resultaten bescheiden. Volgens Julica Sander, die rond 2000 verantwoordelijk wordt voor het Cultureel Centrum, kent de huidige werkplaats een kwaliteitstoename van wel tachtig procent. Dat moet ook wel, want er komen meer bewoners en er worden meer huizen in de wijk gehuurd. De dagbesteding moet uitgebreid worden en nieuwbouw komt in beeld. Het oude principe van opvang in bestaande gezinnen wordt losgelaten en maakt plaats voor een professionele 24 uurszorg. Ondertussen heeft Orion zestien huizen en bijna 120 bewoners in de dagbesteding, elke dag van 9.00 tot 16.00 uur.

Zestien jaar geleden wordt de eerste paal van het huidige Cultureel Centrum geslagen en wel op de plek van de boerderij van de sympathieke boer Vente, wiens zus nog op de Wollefoffenweg woont. De boer vormt de koperen gedenkplaat om in een prachtige schaal, symbool voor Orion. Julica geeft een beeld van het personeelsbeleid van Orion. 'Je kan er jezelf zijn. Ze gaan hier uit van mogelijkheden, dit geldt ook voor de cliënten. Je hebt hier de vrijheid om dingen te ontdekken en uit te proberen. Dit neemt niet weg dat er regels zijn en protocollen. Als het Zorgkantoor hier op bezoek komt, fronsen ze de wenkbrauwen, maar ze gaan blij weg.' Orion wilde samen met creatieve professionals cultuur brengen en duidelijk maken dat hun cliënten niet 'raar' waren. Ze wilde de wijk echt naar binnen halen en dat is volgens Julica honderd procent gelukt. Om de veertien dagen waren er theatervoorstellingen, poppenspelen en concerten. Om de zes weken prijkte er een expositie. Aboutaleb, Erica Terpstra, Wendy van Dijk: ze waren welkomme gasten! En toch moest rond 2012 het roer om. De professionele programmering was onbetaalbaar. Het Cultureel Centrum is nu meer een zalenverhuurbedrijf geworden. Aanvankelijk werd ingezet op grote feesten; nu meer op congressen, cursussen, en scholing vanuit het bedrijfsleven. Mooi is dat de dagbesteders hierin een eigen plekje krijgen als ontvangst- en buffetpersoneel. Je wordt echt welkom geheten en er is een heel andere sfeer dan in een hotel. In Orion is het een onsje meer dan correct. Gesproken kan worden van een prettige, eigengereide en flexibele gastvrijheid. Orion is nu ook erkend als trouwlocatie. 'Je kan hier

een brug bouwen terwijl je erop staat', betoogt Julica. 'Gewoon beginnen en stap voor stap opbouwen.' Orion heeft een eigen boomgaard en een kweekserre. Een tiental dagbesteders lopen rond. Er wordt hard gewerkt van vegen tot dweilen, van opruimen tot herinrichten. Dat is wel nodig na de kerst- en nieuwjaarsdrukte. 'Ze kwamen hier binnen met twee linkerhanden', zegt Juliette, 'verlegen en bang. En zie hoe ze nu opbloeien!' De cliënten hebben zich bekwaamd in techniek en catering en zetten een heerlijke lunch klaar. Volgens Julica kan de fysieke aansluiting van het Cultureel Centrum met de buurt nog beter. Orion heeft een grote oprijlaan en ligt niet langs een doorgaande weg.

Twee dikke boekdelen vol affiches getuigen van optredens van de eigen theatergroep, begeleid door professionele regisseurs. Een levend poppenspel in de buitenruimte met voormalig burgemeester Ivo Opstelten als mede-acteur rond het thema hangjongeren. Diverse tentoonstellingen, zang, optredens en een klassiek Mozart-orkest. Toch is het begeleidersteam niet ontevreden over de huidige opzet. Het is zo mooi dat de deelnemers met een beperking zich echt de 'Crew' voelen, ze zijn allemaal bezig en doen hun eigen ding. Er zijn wel eisen: handen wassen, voorzichtig snijden, stijlvol uitserveren. 'Ze leren ontzettend veel', zegt Juliette. Ze vindt de Crew fantastisch. 'Daar doen we het voor!'

Buiten spelen in een kindvriendelijke wijk

Marisha Kelders ouders behoren tot de eerste bewoners van de Merenbuurt. Marisha is geboren en getogen in Zevenkamp, de echte tweede generatie.

Ze speelde tussen de zandhopen en holde door de weilanden die grensden aan de Merenbuurt. Je kon de boerenmest ruiken en tussen het groen dook nog een boerderij op. Marisha ging lekker schaatsen. Op het Ambachtsplein was het behoorlijk druk, zeker tijdens de rommelmarkten. Het winkelbestand was toen heel anders met een Sensi-drogisterij, een boekenwinkeltje, twee kaaswinkels, een Albert Heijn, een hobbywinkel, een Super de Boer, een Hans Textiel en een speelgoedwinkel.

Vroeger zei je tegen de buurvrouw:
ik ga even een fles siroop halen,
let je op de kleine?

Toch is volgens Marisha Zevenkamp er niet op achteruit gegaan. De wijk is niet onveilig of crimineel. Het is anders geworden. Het grote verschil met vroeger is het gebrek aan contact. Mensen zijn meer individualistisch geworden. Vroeger zei je tegen de buurvrouw: 'Ik ga even een fles siroop halen, let je op de kleine?' Marisha woont nu in het Spinet met haar zoontje Joey van acht jaar. Ze maakte zich sterk om de verdwenen speelplek weer terug te brengen. Eerst diende ze een bewonersinitiatief in om een natuurlijke speelplek met schommels, krokodil en wiebelbrug te realiseren. Omdat het geen zelfwerkzaamheid-project was, kwam het terecht bij Gemeentewerken, die het vervolgens financierde. Er kwamen zelfs twee goaltjes bij en mooi kunstgras.

Kelder vindt toch dat het nog intensiever gebruikt kan worden. Het plaatsen van de Opzoomerkeet en spel materiaal van Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam waren grote successen. Spannend straattheater trok horden kinderen. Een combinatie met programmeren is belangrijk. Dat geldt volgens Marisha ook voor

Taka-TukaLand. Hier is zeker een taak weggelegd voor Buurtwerk. Hoe komt het dat het buitenspelen onder druk staat? Marisha kan er de vinger niet op leggen. Is het de computergeneratie? Zitten veel kinderen van werkende ouders of alleenstaande moeders op de kinderopvang? Joey's leeftijdsgenootjes eten later en gaan vaak ook later spelen. Zes weken zomervakantie brengen ze door in het land van herkomst. De belevenissen op het Ambachtsplein zijn wel aantrekkelijk voor de kinderen: de ijsbaan, de BMX-fietsen, de pony's, de creativiteitclubs, het straattheater, de Sterkste Man, het pompoenen snijden, Sinterklaas.

Bij het speelplekje aan het Spinet komt in september (na de zomervakantie!) een proefbankje. Hoe verbind je dan in godsnaam de moeders? In de Merenbuurt zit meer samenhang, zeker rond het groene schoolplein. En wat te denken van hun spetterende Halloween feest waar iedereen aan meedoet? Joey wordt nu ouder en gaat geregeld richting grootouders. 'Even tussen haakjes: Meester Bert is terug bij De Waterlelie. Hij was meester in de opbouwfase van de wijk. Hij heeft schitterende verhalen!' Het lijkt wel een zwaan-kleef-aan-gebeuren...

Eerste Opzoomeraars

In 1984 komen Fernande en Joop van Dongen naar het groene, kindvriendelijke Zevenkamp. Ze treffen er saamhorigheid en gezelligheid.

Aangemoedigd door opbouwwerker Theo Noordermeer start de familie in de Maurice Ravelhof een forse veegactie. Ze worden ondertussen geconfronteerd met vochtproblemen in de woningen. Door tijdig aan de bel te trekken bij Bouw- en Woningtoezicht en de Technische Universiteit Delft worden de kruipruimten met schuim en folie efficiënt geïsoleerd.

Opzoomer Mee introduceert de campagne Olé, sport en spel voor oud en jong. Vanuit de Ravelhof organiseren de actieve bewoners een leuke viswedstrijd bij de Albert Rousselsingel. Ze vallen met omringende straten in de prijzen en gaan een dagje uit naar het Duitse Warner Brothers Movie World. Ook halloween wordt succesvol gevierd met rondwalende heksen en liedjes zingende kinderen die bij de burens aanbellen. Dan komt de grote parade met de Opzoomerhoeden. 'Goedemorgen!' is het motto. Joop en kornuiten maken een demontabele hoed met een reuzenframe en meters kleurrijke stof, vijftien kinderen kunnen eronder lopen. Het gevaarte gaat mee de metro in richting Coolsingel. De kinderen dragen hem in de stoet. Na afloop wordt het symbool van begroeting midden op de Coolsingel als monument achtergelaten.

Het houdt niet op. Rotterdam viert de eeuwwisseling met een groot Millenniumfeest. De Maurice Ravelhof maakt van de gelegenheid gebruik om een ontmoetingspriel neer te zetten in het hofje. Financiering komt van Woongood Rotterdam (de voorloper van Vestia), de deelgemeente Prins Alexander, en Opzoomer Mee. Vanuit het innovatiefonds worden twee antieke lantaarnpalen betaald. Romantiek wordt troef.

De wensen van Zevenkamp-bewoners worden op video vastgelegd en krijgen ook vorm in kinderteekeningen. Als een boodschap voor de volgende generatie wordt dit wensenpakket in de vorm van cassettebandjes en brieven in 1999 in een grote tijds capsule gestopt en vervolgens begraven op een geheime plaats op het Ambachtsplein. Vijftien jaar later wordt het als blubberzooi opgegraven. Gelukkig kunnen de cassettebandjes gerestaureerd worden. Het hofje krijgt ook een tegel tegen zinloos geweld. Fernande en Joop bezoeken regelmatig de stedelijke bijeenkomsten voor kartrekkers en de Opzoomer-academie. 'Het was een leuke tijd, je kon toen nog even kletsen met commissaris Blauw op de Coolsingel.'

Allereerste homohuwelijk

Op 1 juni 2001 beleeft Zevenkamp het allereerste homohuwelijk tussen Lucien Sandifort en zijn Rotterdamse Erik.

Lucien rijdt voorop in zijn Ford Mustang gevolgd door een limousine uit België van 14 meter met 32 mensen erin. Langs de weg staan buurtbewoners en kinderen die juichen en applaudisseren. De dochter van Fernande van Dongen, Yvette, was toen zes en herinnert het zich als de dag van gisteren. Mevrouw Hijdra, ambtenaar van de burgerlijke stand, voltrekt het huwelijk. 'Een prachtvrouw', zegt Lucien. Eriks neef houdt een toespraak. Er worden foto's gemaakt in Blijdorp. Lunchen doen ze in de café-restaurant de Prins van Terbregge, langs de Rotte. Het avondfeest bomvol gasten heeft plaats in restaurant De Tuin van de Vier Windstreken langs de Kralingse Plas. Wolter Kroes zingt: 'Ik heb heel de nacht van je liggen dromen.' Lucien pinkt een traan weg. De volgende dag om 15.00 uur vertrekt het jonge paar naar Mexico. In spijkerbroek komen ze in een luxe hotel en worden ontvangen door personeel met witte handschoenen. Ze torsen een grote fruitschaal. In de hotelvijver zwemmen witte zwanen.

Een bewogen Bewonersorganisatie Zevenkamp

De Bewonersorganisatie Zevenkamp (BOZ) kende een bewogen bestaan. Van actievoerders werden ze hulpverleners, wijkprogrammeurs en initiatiefnemers.

De grote uitdagingen voor de Bewonersorganisatie zijn het Huis van de Wijk en het behoud van het grootste deel van de sociale woningbouw die Zevenkamp rijk is.

Ze ontpopten zich als actievoerders voor een veilig metro-tracé en werkten hierbij nauw samen met zusterorganisaties uit de naburige wijken. Syb van Vellinga is een exponent van deze periode. In die beginfase pakten ze ook bouwklachten op, zoals vochtige kruipruimten. De organisatie werkte nauw samen met de opbouwwerkers die ook voor een deel het gezicht van de organisatie bepaalden. Zo promootte Theo Noordermeer het Opzoomeren. Bestuurslid Vera Vredeveld was promotor van en gaf mede vorm aan Taka-TukaLand. De BOZ regelt de plaatsing van een Duimdrop, een container met speelgoed, op het terrein naast Bas van der Heijden. Corrie van der Spek richt het seniorenplatform op. De bewonersorganisatie heeft altijd het belang ingezien van een Wijk Informatie Winkel (WIW), waar Lea Fagnotti mee van start ging. Het is een inlooppunt om iets te horen over of bij te dragen aan de wijkprogrammering. Het is een plek waar je ook terecht kunt met formulieren, met allerlei huurproblematiek, met kwijschelding van gemeentelijke belastingen en onterechte rekeningen. Bewonersinitiatieven komen de laatste jaren meer en meer in beeld. Bewoners komen met hun dromen en plannen. Opbouwwerker Ben van Zanten legde sterk de nadruk op werkgroepen rond verkeer, veiligheid, activiteiten en milieu. Met actieve bewoners, een tafel en een tent trok hij langs de binnenterreinen. Het wegbezuinigen van huurpenningen en secretariaat hebben de BOZ helaas een flinke knauw gegeven. Het actieve bestuur met Tineke Honing en Kees van Kempen gaf er daarom de brui aan. De nieuwe voorzitter van de bewonersorganisatie, Peter de Voogt, ziet als de grote uitdagingen het vorm geven aan het Huis van de Wijk, gerund door bewoners, en het behoud van het grootste deel van de sociale woningbouw die Zevenkamp rijk is.

Hommage

In 2006 bracht de stedenbouwkundige, stadszanger en liedjeschrijver Arie van der Krogt in zijn boek *Rotterdam van feest tot feest*, een verhaal van de stad, in 58 liedjes en gedichten, een hommage aan Magda Kuijs, de eerste projectleidster van De Scheg:

'En jij, Magda Kuijs, jij wil niet
 zo graag
 In het zonnetje worden gezet;
 Maar jij doet al zolang
 Zoveel voor de wijk
 En daarom is voor jou dit couplet.
 Want, jij, jij bent de zonnebloem,
 De zonnebloem, de zonnebloem;
 Ja, jij, jij bent de zonnebloem,
 De zonnebloem van Zevenkamp.'

Creatieve theaterfreak

In 1985 opent Magda Kuijs de kersverse De Scheg. Door Sport en Recreatie werd ze als talent gespot.

Magda Kuijs komt uit een keurig dorpje in de Hoekse Waard. Als ze gaat werken in het wijkgebouw op het Bospolderplein krijgt ze het jongerenwerk voorgeschoteld. Ze maakt de oorlogen mee tussen Nederlandse en Turkse jongens. Ze wordt belaagd door een groepje jongeren: 'zullen we je verkrachten meid?' 'Zou ik leuk vinden', zegt ze als groentje met een bibberende stem. 'Achterlijk wijf' is het antwoord. Maar ze hebben haar nooit iets gedaan en ze hebben haar op handen gedragen. Magda blijkt over bijzonder organisatietalent te beschikken. Drumbands en voetbaltoernooien volgen elkaar op en brengen levendigheid op het plein. 'Lieverdjes waren het niet, ze hingen mijn fiets in een boom.' Toch wordt er op de afscheidsreceptie een traan weggepinkt. Als Magda coördinator wordt van het gloednieuwe wijkgebouw in Zevenkamp, De Scheg, krijgt ze van de Bospolderjeugd te horen: 'als ze je lastig vallen dan roep je ons, we slaan ze dan total loss.' In oktober 1985 opent Magda de kersverse De Scheg. Door Sport en Recreatie (gemeente Rotterdam) werd ze als talent gespot. In de Bospoldertijd had ze Sociale Academie gedaan. Ze had er geen hoge pet van op. 'Dat zijn van die mensen die lullen met de armen over elkaar.' Toch heeft ze er een slag van meegekregen. Ze komt van school als een geëmancipeerde meid. Vóór haar coördinatiefunctie in de Scheg had ze in Kralingen gesolliciteerd. Haar progressieve aanpak bracht de sollicitatiecommissie in complete verwarring. De volgende dag wilden ze haar toch aannemen als sociaal-cultureel werkster, maar Magda kiest voor Zevenkamp.

Het zijn de vette jaren van het welzijnswerk. Magda is creatief en verzint in Zevenkamp de gekste dingen. Alles kan! Als ze begint, maakt ze kennis met het sociaal-cultureel werk dat haar 500 gulden geeft voor het organiseren van Koninginnedag en Vrouwendag. 'Ze zouden me aan het werk zetten.' Magda vaart haar eigen koers. Ze begint met een wekelijkse eetsalon voor twintig personen. Aanvankelijk was het een mooie sociale mix. In een mum van tijd zit het hele wijkgebouw stampvol. De Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam (SKVR) met muziekschool, de Bewonersorganisatie, het ouderenwerk, het maatschappelijk werk, de kledingbeurs en het opbouwwerk met veel vrijwilligers. De vrijwilligers van de BOZ en die van het wijkgebouw overlaptten elkaar. Zo deed Aart van Es de techniek bij de cabaretvoorstellingen terwijl hij ook redacteur was van de wijkkrant, de Zevenkamp Bugel. Twaalf jaar lang werkte

Magda van 10.00 uur tot 23.00 uur in De Scheg. Ze is geen uren-schrijver. 'Ik nam wel royale vakanties als compensatie.' Van 1985 tot en met 1995 bruist het gebouw met kindertheater en spraakmakende, gerenommeerde of veelbelovende performers als Bert Visser, Theo Maassen, Brigitte Kaandorp, de Berini's, Drs. P., Jules Deelder en Pierre van Duijl. Pierre kende Magda al van het Bospolderplein waar hij optrad met zijn broertje. 'Ja, ik ben de theaterfreak!', lacht Magda. Kuijs legt de prestaties vast in leesbare jaarverslagen. Felicitaties voor de programmering komen van burgemeester Peper en Nelie Kroes. Ook deelraadsvoorzitter Dick Claassen is opgetogen. De projectleider van De Scheg kan niet meer stuk.

'Als er iets verzonnen moest worden dan ging je naar Magda.' Bij het vijfjarig bestaan in 1990 wordt een zeven kilometer lange sjaal gebreid, een record dat in het Guinness Book of Records komt. In 1994 komt er een reusachtig Opzoomerfeest op het Ambachtsplein. Bij het tienjarig bestaan komt er een toren van 9000 zonnebloemen midden op het plein. In het voorjaar waren al zonnebloemzaadjes gezaaid en was er een wedstrijd uitgeschreven voor de grootste zonnebloem. 'Het was zo mooi om te zien, al die bewoners die met karren en kruiwagens vol zonnebloemen naar het plein kwamen. Kinderen kwamen met twee zonnebloemen in de handen en moeders met armen vol.' Het was de tijd van de sociale vernieuwing, samen de schouders onder je buurt zetten. Na De Scheg gaat Magda naar wijkgebouw De Esch op het Drinkwaterleidingsterrein, met veel horeca en trouwpartijen. Ze start daar met Gluren bij de Buren, waarbij ze De Esch met Feijenoord verbindt. 'Ik wilde Noord en Zuid met elkaar verbinden. Ik heb altijd op Zuid gewoond en in Noord gewerkt. De Erasmusbrug was net gebouwd. Met bootjes gingen we bij elkaar kijken. Later kwamen Katendrecht, Heijplaat, Cool en Schiedam erbij. Er waren wel veertien boten.' Voor Magda was het een klein onderdeelje van haar werk. Rotterdam Festivals nam het over, maar liet het vervolgens helaas versloffen. Na De Esch bekleedt Magda voor drie jaar een managementfunctie bij Sport en Recreatie. Maar Zevenkamp blijft voor haar bijzonder. Alleen, het winkelcentrum: dat kan stukken beter. Trekkers zijn hier belangrijk. Magda herinnert zich nog dat winkeliers protesteerden tegen een zeer drukke Vrouwendag op het Ambachtsplein. 'De winkelier zit teveel in zijn eigen toko en dan wil hij nog een claim leggen op het centrale plein. De Scheg is voor mij de leukste en meest uitdagende werkplek van mijn carrière geweest. Hier denk ik met veel genoegen aan terug.'

Zangeres Maria Morais: Forever Young

Zeventien jaar was Maria Morais toen haar Kaapverdiaanse vader besloot een oud huis aan de Oostkoudijk in Delfshaven te verruilen voor een nieuwbouwwoning aan het Heegermeer.

Delfshaven trok volgens de vader teveel Kaapverdianen aan en hiermee gepaard de nodige sociale controle. Zevenkamp betekende vrijheid en natuur. Maria vindt Zevenkamp geweldig, ze houdt van de natuur en is een fervente hardlooper die niet schrikt van een rondje Zevenhuizerplas. Bus 30, via Ommoord, was wel een moeizame verbinding richting centrum en de metro kwam pas in 1984. Daarentegen was Zevenkamp zo rustig en een uitgaanstype was Maria niet. Het belangrijkste punt voor haar was een eigen kamer, heerlijk! Maria bleef op school in de Nieuwstraat. Die heette toen De Windroos en later de MBO-school. Natuurlijk kende Morais de stad, er was genoeg te beleven. De twintiger verlaat een jaar of vier Zevenkamp om vervolgens een huis te kopen in het 'natuur walhalla' op de Paul Whitemansingel.

Maria wordt thuisbegeleidster bij zorginstelling Laurens. Ze heeft een heel brede taak en werkt ten behoeve van mensen met psychische problemen en dementie. Ze ondersteunt hen met het beheer van

hun financiën. Ze leidt hen richting dagbesteding. Ze regelt sociale voorzieningen. Ze treedt op bij extreme vervuiling. En dat allemaal in twintig uur. Daarnaast doet ze drukpuntmassage, eerst in het LCC en later, toen dit de deuren sloot, in de Ommoordse Schalm. Ze masseert alle pijnpunten in het lichaam. Bezuinigingen op de Laurens Thuisbegeleiding zijn troef. Alles wordt getimed, één uur per week voor iemand met psychiatrische problematiek tot drie uur bij problematische vervuiling. Morais bekritiseert het huidige participatiebeleid. 'Vroeger was er een goed geolied Lokaal Zorgnetwerk dat hout sneed. Nu ken ik mijn eigen wijkteam niet. Om de haverklap verandert er wat. Waarom moet je het wiel opnieuw uitvinden?' Maria werkt met mensen in een depressie die geen hulp gaan zoeken. Iedereen moet nu een indicatie hebben, anders krijgen ze geen hulp. Sommigen weten nog niet eens waar ze aan toe zijn of zitten met drugsproblematiek. Participatie is goed maar daarvoor is nog een lange weg te gaan. 'Voor mijn buurman heb ik een hoognodige vakantie geregeld en ik zorg dan voor zijn post. Maar ik ga me niet bemoeien met de rest van zijn leven! Politiek en ambtenarij hebben nooit te maken gehad met sociale nood. Ze weten niet wat er plaats vindt.' Een schande was het sluiten van het LCC, dat open was voor iedereen, en het opdoeken van het Lokaal Zorgnetwerk. 'De professionals staan nu verder van de wijk dan ooit. Waarom kies je met Youngsters, in 2014 als opvolging van het LCC geopend, alleen voor jongeren en laat je de ouderen in de kou staan? Je stapt Youngsters niet zomaar binnen en in de weekends is het voor iedereen dicht.' Gelukkig is er nu de jong en oud kookclub, Maria's suggestie. Maria is best hard over de veranderingen in de wijk. De scootmobielclub bivakkeert in de buurtkroeg en Taka-TukaLand (haar buur) is minder uitdagend geworden en mist aansluiting op het metrostation via een recht pad. De speeltuin staat met zijn rug naar de buurt. De Blijde Wei in Ommoord daarentegen heet je al van kilometers ver welkom.

Nu ken ik mijn eigen wijkteam niet. Om de haverklap verandert er wat.

Morais heeft drie kinderen van 22, 21 en 12 jaar die nog altijd rond moeders pappot zitten. In 2012 verandert haar leven als haar bijzondere zangtalent wordt ontdekt. Ze had al eens in een ver verleden meegedaan aan een Soundmixshow. Ze werd tweede en ging dus niet naar Henny Huisman. Ze was met haar zus fervent bezoeker van The Little Cave, waar allerlei bandjes optraden en Zevenkamps talent werd ontwikkeld, waaronder de rapper Rass Motivated. Maria doet mee met R'Voices, onderdeel van Music Matters. Naast Rass Motivated wordt ze uitverkoren, tot men erachter komt dat ze 45 jaar is. De contest was tot 27 jaar! Dit neemt niet weg dat de jongerenbands met Morais weglopen. De gitarist Paulo Bauman, net afgestudeerd bij Codarts, levert haar eerste band. Ze treden op bij het Reizend Podium op het Ambachtsplein. Reggie, van Sport en Recreatie, heeft haar verwezen naar het opbouwwerk als talent spotter. Na Paulo komt de band van zijn studiegenoot Richard. Maria is een favoriete gast op het Bluegrass Festival in Noord. Ze zingt drie nummers a capella voor een met stomheid geslagen publiek. Met haar band Basoe is ze weer present op het Ambachtsplein. De band met Kaapverdianen heeft een gemixt repertoire. Maria treedt op bij Zomermuziek op een podium in de Rotte bij de Noorderbrug en in muziekcafé Aura op de Bergweg. Ze wordt gevraagd voor North Sea Round Town. De drukke Morais laat het niet bij twee banen. Met Leen en Cora organiseert ze zwemmen voor verstandelijk gehandicapten: de Natte Uitjes. Ze geeft gym in het zwembad. Morais raakt geëmotioneerd. 'Zevenkamp is de armste wijk van Prins Alexander. Waar is de voedselwinkel zoals op Zuid en in Noord? Waar is de voedselbank? Hallo politiek! Gelukkig is er nog een betaalbaar buurtcafé. Ooit zorgde ik voor de moeder van de eigenares.'

Zwaard voor de echte muziekliefhebbers

Op 25 september 1990 opent Michel Zwaard zijn geluidspeciaalzaak op het Ambachtsplein. Zwaard is een adviseur op geluidsgebied, geen verkoper van goedkoop spul dat twee jaar meegaat.

Op 25 september 1990 opent Michel Zwaard zijn geluidspeciaalzaak op het Ambachtsplein. Toevallig passeerde hij op Tweede Paasdag de leegstaande winkel. Nog vóór het bord Te Huur erop kwam, had Michel al contact met de eigenaar. Hij werd een geschikte kandidaat bevonden. Niet zonder reden: Zwaard werkte bij drie gerenommeerde geluidsbedrijven en zit nu 38 jaar in de hifi-branche. Zijn zaak focust zich alleen op geluid en dat voor de echte muziekliefhebber met een fijn gehoor. Zesentwintig jaar zit Michel al op het Ambachtsplein dat qua bezetting behoorlijk veranderd is. De supermarkt naast hem is al vier keer van eigenaar veranderd. 'Vroeger had je hier Gebroeders de Jong, een kinderboetiek, de Boekelier, een videotheek, de Bata-schoenwinkel, de dierenwinkel en op de hoek de bloemist, een zaak in zonneschermen en een heus postkantoor. In het begin was het hier behoorlijk druk.'

Zwaard is minder afhankelijk van de drukte. Zijn klanten komen uit heel Rotterdam en zelfs uit heel Nederland. In zijn winkel merken die je niet overal ziet. Zijn klanten komen bewust iets komen, iets van kwaliteit dat lang meegaat. Het gaat Michel niet om de bekende showmerken (alhoewel Hegel uit Noorwegen goed is), maar om de geluidskwaliteit, die hij zelf beoordeelt. In de winkel kan je het geluid beleven en beluisteren. Michel heeft het zelf getest. Vervolgens krijg je advies en wordt het geluid bij je thuis getest, aangelegd en voorzien van een continue service. Ook reparaties doet Zwaard helemaal zelf. Michel heeft het over de terugkeer van de pick-up, het vinyl bij de jeugd en de buizenversterker, die wel honderd jaar meekan, als je maar op tijd de buizen vervangt. Maar internetradio, streaming en computers hebben ook geen geheimen voor Zwaard.

'Je vindt een zaak als deze maar op een paar plekken in Nederland. Liefhebbers komen uit alle hoeken. Het is een keuze. Het zijn niet zozeer de patsers met dure wagens en drie huizen die klant zijn.' Zo heeft Michel diverse klanten uit Centraal Wonen en in Kralingse flats driehoog. Terwijl MediaMarkt 'alles verkoopt waar een stekker aan zit', is Zwaard selectief. Hij heeft ook een mening over het winkelcentrum. 'De jongeren-overlast valt mee. Hangen is van alle tijden. Het dealen was wel een probleem. In het winkelcentrum komt geen echte aanloop meer. Het Ambachtsplein mist het compacte van de Hesseplaats en is enigszins verscholen. Het was beter langs de Zevenkampse Ring gepland.' Maar hoe kwam Michel bij dit bijzondere vak? Als zesjarig jongetje is hij al gefascineerd door de muziek. Zijn opa speelt kerkorgel en zijn vader speelt in diverse naoorlogse hawaïbands. Acht jaar kreeg Michel privéles in orgel en piano. In een band spelen is er niet meer bij na een werkweek van zestig uur en 's avonds op pad door het hele land.

'De troep, klein, plat en goedkoop, kan je na twee jaar weggoeien.' Dure Philips-producten waren na twee jaar niet meer te repareren. Philips heeft zijn geluidsproducten verkocht aan Hongkong Chinezen (LG). Michel denkt anders, het gaat om adviseren en niet om afzetten van standaard pakketten. Zijn er nog naalden voor de mensen die terug willen naar de platenspeler? 'Ik heb tweehonderd verschillende naalden in de winkel. Mijn partner heeft een fabriek ervoor in Japan.' Oud en nieuw versterken elkaar en hebben kwaliteit gemeen. Overigens woont Zwaard in Capelle-Schollevaar. 'Daar is het nog groener!' Michel vindt het Ambachtsplein nog veel te saai, voor hem mag elke winkel zijn eigen uitstraling hebben. 'Zevenkamp voor de originals!'

Zevenkampse portretten

Fotograaf Henk Eland koopt in 1984 een huis aan de Stan Kentonstraat bij een gezellige groenplek met speelapparaten. De komst naar Zevenkamp is een wonderlijk verhaal dat alles heeft te maken met de surfplank.

Fotograaf Henk Eland koopt in 1984 een huis aan de Stan Kentonstraat bij een gezellige groenplek met speelapparaten. De kinderen zijn dan zes en negen jaar en kunnen naar de Buskesschool. Henk en zijn vrouw Ingrid komen uit Hillegersberg. De komst naar Zevenkamp is een wonderlijk verhaal dat alles heeft te maken met de surfplank. Henk heeft een bakkie, hij houdt zich bezig met het zendgedoe. Op zijn huis staat een grote mast. Hij communiceert met Amerika. Deze hobby brengt hem onder veel jonge vrienden. Ze houden vossenjachten met signalen geven en peilen. Ze zijn ook fanatieke surfers. Na het werk is het de planken op de auto en scheuren naar de Zevenhuizerplas. 'Laat dan zo een mooi huisje, het laatste in de rij, te koop staan. In het begin was het verschrikkelijk druk op de plas. Er lagen zeilboten en voor je plank was er haast geen plek. In 1986 was de hele plas bevroren. Hij was toen zowat de helft van wat hij nu is. Met een frame met drie glijders en een mast sjeesde Henk over de gitzwarte bevroren spiegel, zo tegen de negentig kilometer per uur. Nog spannender was als je de mast op je noren zette, best eng! De plas is met het ophogen van Nesselande dubbel zo groot geworden. Vroeger was hij wel dertig meter diep. De aarde van het tweede stuk is erin gesodemieterd. Met het zand is Nesselande net zoals tientallen jaren geleden Zevenkamp, met enkele meters opgehoogd. Eerst was het hier in de wijk allemaal veen, je kon er nog geen kippenhok op bouwen.' Zijn vrouw Ingrid is ook spoedig ingeburgerd. 'De vrouwen kletsen lekker als ze de kinderen naar school brengen.'

Met een frame met drie glijders
sjeesde ik over de gitzwarte bevroren spiegel
van de Zevenhuizerplas, zo tegen
negentig kilometer per uur.

Henk is het fotograferen ingerold. Van natuurfotograaf en bewonderaar van damherten wordt hij een populaire fotograaf voor De Postiljon, Dichtbij en het Algemeen Dagblad. Tal van Opzomeractiviteiten, auto's in het water, Sinterklaasoptochten, vissers en schaatsers: alles zet Eland op de gevoelige plaat. Op zolder heeft hij een volledig ingerichte portretstudio. Van de kleinkinderen hangen ontroerende babyfoto's in de huiskamer. Eland kan enthousiast praten over de simpelheid en de charme van de beginactiviteiten, toen hij en zijn vrouw in de wijk kwamen wonen. Poppenkast met voddenpoppen en de kinderen op het grasveld. Sinterklaasfeest in een grote oude legertent en de heiligman met een aangeplakte baard. Dit nam op geen enkele manier de extase van de kinderen weg. Bas van der Heijden leverde gratis chips en limonade. Voor vijf gulden was je de hele dag onder de pannen. Nu is dat allemaal professioneel geworden: een Sint die uit de hemel lijkt te komen en vijftig pieten uit het hele land. De ganse ochtend schminken bij de Volkstuinvereniging. Henk maakt foto's van vijfhonderd kinderen op de schoot van de Sint, geëscorteerd door de pieten. Hij toont foto's van vissen, schaatsen, hamburgers bakken en Oranje- voetbalfeesten met de buurt voor het scherm.

Henk: 'wist je dat bij de Blokfluit de Postcodeloterij-prijs viel? Het werd een echt buurtfeest met een optreden van Jan Smit.' Nog spectaculaire foto's gemaakt Henk? 'Ja, van die vrachtwagen die op de President

Rooseveltweg dwars door de metro reed!' Henk droomt nog van die eerste jaren dat de singel en de weilanden langs zijn huis liepen. De Wollefoffenbuurt met relatief veel koopwoningen is rustig. De laatste tijd zijn wat ouderen verhuisd door gebrek aan een traplift. 'Vroeger deed je meer samen. Samen onkruid wieden en gezamenlijk een hoge ladder kopen om de goten te reinigen.' In Eland's tuin fladderen tortelduiven en valkparkieten. 'Nu zitten de kleinkinderen op de Buskus', lacht Ingrid.

Een verrassend bewonersinitiatief

Ria Gouweleeuw is met Mar Snoek grondlegger van de scootmobielclub Zevenkamp. Het begon allemaal met een verrassend bewonersinitiatief op de fameuze deelgemeente-bijeenkomst op het Ambachtsplein op 1 december 2009.

Ria is verpleegster, ze werkt met demente senioren en woont in de Beverwaard. Ze wordt ernstig ziek, kan zelfs de trap niet meer op, en moet noodgedwongen verhuizen. Vanuit haar glazen toren op de Kooikerweg kijkt ze nu het Wollefoffenpark in. Ria is regelmatig te vinden bij de buurman, het Leger des Heils, waar ze meedoet aan tal van activiteiten. Het is 2007. Twee jaar later dient Gouweleeuw bij de deelgemeente Prins Alexander een subsidieaanvraag in, een heuse scootmobielclub voor Zevenkamp. Als het initiatief gehonoreerd is, volgt een geleidelijke opbouw. De leuke activiteiten liegen er niet om: lekker rijden in de natuur, een snerttocht maken en als klapper op de vuurpijl een Vierdaagse. 'Ik was vooral blij als iedereen weer veilig terug was op het Ambachtsplein!' Man Herman rijdt voorop met zijn Kymco-brommer, terwijl Ria de achterhoede vormt. Een lange sliert gaat door het landschap. Ze zijn voor de bewoners al een begrip geworden. Er wordt duchtig gezwaaid. Vergaderen doet de club in het LCC, waar ook jaarlijks de Sint in de gedaante van Herman langskomt. Ria haalt herinneringen op: de bezoeken aan Intratuin, de komst van Veilig Verkeer Nederland dat de scootmobielers de verkeersregels inpepert. Sensatie is het Diergaarde Blijdorp-bezoek. Zoon Stefan laadt de scootmobiel in de vrachtwagen en de firma Ringelberg brengt de Zevenkampers ter plekke. Giraffen steken hun nek uit naar de mobiele caravaan. 'Quinten, de televisiepresentator, wiens oma in onze flat woonde, gaf nog het startsein van onze Vierdaagse', droomt Ria. Vaantjes worden uitgedeeld. De opsomming gaat verder: gezellig naar het Pannenkoekenhuis, kuieren door Plaswijk, genieten van een high tea in Aafje. Als het LCC gesloten dreigt te worden, spreekt Ria historische woorden: 'Zonder ouderen geen jongeren!'

Zevenkamp communiceert: van Bugel tot ZevenKrant

Het eerste bewonersblad in Zevenkamp dateert van 1982, is stekelig en luistert naar de naam Egel. In december 1999 komt de eerste digitale Bugel van de hand van Corstiaan. De ZevenKrant brengt op spetterende wijze het jaar in beeld.

Het eerste bewonersblad dateert van 1982, is stekelig en luistert naar de naam Egel. De Egel heeft het vooral over buurtbeheer, veiligheid en de zeer gevarieerde activiteiten van buurthuis Uittiebuis. Opvallend zijn de bijzondere columns van Ernst onder de naam De Klauteraar. Ernst rijdt met zijn rolstoel door de buurt en schrijft over wat hij onderweg zoal tegenkomt. Opvallend is dat hij in zijn columns vaak een sneer geeft naar politieke radicalen. De Egel gaat over in De Bugel. Een krant maken is nog plak-en-knipwerk. In De Bugel verschijnen de eerste schoolpagina's met krabbels en kindertekeningen. De Bugel presenteert een bewonersverkeersplan, schrijft over de bedreiging van Achtkamp (het toekomstige Nesselande), over

jong zijn in Zevenkamp en overlast bij het Spinet. In januari 1996, zo valt te lezen, wordt Vera Vredeveld bestuurslid van de Bewonersorganisatie Zevenkamp. Lidmaatschap van de speeltuin voor tien gulden per jaar wordt gepromoot. Aandacht gaat naar veiligheid. Het gezondheidscentrum wordt geopend. Stadsvissers komen in beeld. De puzzels in De Bugel zijn 'van elders gejat'. De Bugel prijst dames zelfverdediging aan en presenteert een eerste wijkvisie. Het Wollefoffenpark met wilde bloemen en planten krijgt aandacht. Duimdrop verschijnt naast Bas van der Heijden. De bewonerskrant looft de doe-het-zelf-winkel van Cijis op het Ambachtsplein.

Het is 1997, de Zevenkampse Ring wordt vernieuwd en opbouwwerker Theo Noordermeer start een hulpkavaan richting Roemenië. In 1998 wordt het Ouderenplatform opgericht door Corrie van der Spek. De Bugel krijgt een vaste seniorenpagina. Lea Fagnotti, ondersteund door Theo, opent een Wijk Informatie Winkel (WIW) aan de Spinet-zijde van het Lokaal Cultureel Centrum. Ze zorgt voor een enthousiast team van buurtwinkeliers. Bewoners krijgen er hulp en ondersteuning en leggen de bouwstenen voor een wijkvisie. In datzelfde jaar in juni begint de bouw van Nesselande en opent speeltuin Taka-TukaLand. Bewoners maken zich druk over de opvang door het Leger des Heils aan de Kooikerweg. De Zevenhuizerplas krijgt zout water naar binnen als gevolg van de zandafgraving. Hij wordt weer volgepompt en uitgebreid vanwege de ophoging met zand van Nesselande. In 1999 opent Hidanovic, een Bosnische vluchteling, een aantrekkelijke fietswinkel aan het Ambachtsplein.

Corstiaan Breedveld komt in beeld bij de ZevenKrant. Zijn schoonzus is kapster en vertelt hem dat haar vriend Yavuz Sommezisik ook een Commodore Amiga-computer heeft. Corstiaan ontwerpt voor deze firma een spraakmakend blad wat in Amerika het nodige stof doet opwaaien. De twee maken kennis en Yavuz vraagt Corstiaan een digitale Bugel te maken. Yavuz zat in Turkije in een rockband, die daar even beroemd was als in Nederland The Beatles. Als zijn band een Europese tournee maakt, blijft Yavuz plakken aan de mooie Elly. Yavuz werkt in een drukkerij van ABB, producent van energiecentrales. In december 1999 komt de eerste digitale Bugel van de hand van Corstiaan. De lijnen van het Bugel logo worden strakgetrokken. Corstiaan hanteert het opmaakprogramma Pagemaker op de Amiga. John Duimel is op dat moment hoofdredacteur. Yavuz wekt bij de zoon van Corstiaan interesse voor het programmeren. Er wordt gewerkt met duotonen. Over een gekleurde versie van de foto, wordt de foto nogmaals zwart afgedrukt. Theo Noordermeer zet Wijk Breed op, een coalitie van Bewonersorganisatie, woningbouwverenigingen en deelgemeente. Deze coalitie zorgt voor twee pagina's in de bewonerskrant van de hand van een professioneel redacteur (Margriet Vonk) en een professioneel fotograaf. Ook advocaat Van Swaaij wordt vaste medewerker van het inmiddels ZevenKrant geheten bewonersmedium.

De stekelige Egel publiceert snerende columns van de Klauteraar in rolstoel

In 2001 verschijnt opbouwwerker Ben van Zanten, een goed organisator. Hij leidt vijf bewonerswerkgroepen met strakke hand: verkeer, groen, veiligheid, spelen en communicatie. Van het Zuidelijk Wijkpark maakt hij een bruisende ontmoetingsplek. Met tentje en tafel gaat hij buurten bij de binnenterreinen. De werkgroepen, ondersteund door Ben, spelen een belangrijke rol in de realisatie van geluidsschermen langs de metrobaan en bij de herinrichting van het Zuidelijk Wijkpark. Met de werkgroep verkeer realiseert hij twee belangrijke

rotondes op de Zevenkampse Ring. Joke van Mourik is als secretaresse bij de ZevenKrant betrokken. De ontsluiting van Nesselande gebeurt niet via de Zevenkampse Ring. In 2006 gaat het postkantoor dicht, alle bewonershandtekeningen ten spijt. In 2007 krijgt Taka-TukaLand een blokhut die Villa Kakelbont wordt genoemd. In 2009 krijgt de BOZ een nieuw bestuur met Wilma van Leeuwen, Paul van Meurs, Kees van Kempen en Bart Pieneman. Vanuit het LCC worden gevelconcerten opgestart met zangers en muzikanten op de balkons. In 2010 wordt het Ambachtsplein opgeknapt na door de BOZ georganiseerde inspraak. De bewonersorganisatie kiest voor veelkleurigheid en geeft een smakenboek uit vol multiculturele culinaire hoogstandjes. Het terugtrekken van de accommodatie van de Bewonersorganisatie en het korten op haar activiteitenbudget ziet Ben van Zanten als een aanslag op bewonersinitiatieven. De deelgemeente lijkt Ben helaas ten onrechte te zien als iemand die vóór de troepen uitloopt en geen participatiemakelaar is. Actieve bewoners als Tineke Honing en Hennie Rosenbrand haken helaas af.

In 2012 arriveert opbouwwerker Ed de Meyer. Met de winkeliersvereniging zorgt hij voor een bruisend Ambachtsplein met Jongerenpodium. Als Music Matters een programma maakt met de scholen rond de Week van Respect is het plein te klein. Ed promoot de Vredesfabriek waarin kinderen conflicten leren oplossen. Halloween op het plein krijgt vorm in een hallucinerend straattheater. De Meyer haalt de Sint binnen in samenwerking met de onovertroffen Jazzbuurt. Onder impuls van de jonge moeder Marisha Kelder krijgt het Spinet een speelplek en straattheater. Bewoners en Vestia slaan de handen in elkaar en knappen de voortuintjes op, compleet met sierhekjes. De Donge krijgt een net boven het voetbalveld en weg is de overlast. De Kuinder ondergaat een facelift met een bijzondere prestatie van de Zevenkampse graffiti schilders. De Dieze en de Merenbuurt gaan aan de slag met stadslandbouw. Onder de ouders en bewoners wordt een handtekeningenactie georganiseerd voor het behoud van Taka-TukaLand als speeltuin. Een handtekening zetten betekent meewerken. WollefoffenGroen en speeltuin vinden elkaar in een Speeldernisachtige opzet. De jongeren geven kleur aan het Zuidelijk Wijkpark. De ZevenKrant brengt op spetterende wijze het jaar in beeld.

In 2013 wordt het LCC wijkgebouw gesloten. De 35 actieve clubs in het pand protesteren op het Prins Alexanderplein. Bewoonster Hanneke Kooiman zorgt voor de verbindingen. Door de politiek wordt toch gekozen het gebouw een exclusieve jongerenbestemming te geven onder de naam Youngsters. Nog geen twee jaar later komt er toch weer een Huis van de Wijk en wordt de Bewonersorganisatie weer serieus genomen met een realistisch communicatiebudget en een beperkt activiteitenbudget. In datzelfde jaar komt er in het Wollefoffenpark een echte boomplantdag met alle scholen. In 2015 laat het 7-Blad Festival de kracht zien van de grote Zevenkamp-Alliantie, die geloof geeft in de toekomst. Het Wollefoffenpark, dat na jaren bewonersstrijd zijn definitieve en verbluffende vorm heeft gekregen, is een teken van hoop voor het groene Zevenkamp.

Corrie van de Valk: ouderen kiezen voor samenwerking

Corrie van de Valk komt in '83 op de Kooikerweg wonen in het middelste flatgebouw. Als hoofd van een verzorgingshuis moet ze van Schoonhoven naar Rotterdam verhuizen. Al snel stapt de actieveling in de bewonerscommissie van Vestia.

Er is een hoop werk rond de kinderziekten na de bouw. Als ze in 1992 stopt met werken, wordt ze interim-voorzitter en later penningmeester van de Protestants Christelijke Ouderenbond. Van daaruit wordt ze afge-

vaardigd naar het Samenwerkende Ouderen Platform (SOPA) waarin ook de andere ouderenbonden vertegenwoordigd zijn. Voor Corrie blijft het niet bij vergaderen, ze is een echte doener. In de jaren 1990 tot 2009 heeft ze in Zevenkamp het ouderenwerk op de kaart gezet. Haar motto is samenwerking. Zo organiseerde het Ouderenwerk samen met Buurtwerk de Ouderendag en met het Lokaal Cultureel Centrum (LCC) de Koninginnedag, de Gevelconcerten en een Fietsvierdaagse. Ze richtten ook een wandelgroep op. Corrie bemenst het Wijk Informatie Punt (WIP) bij de Bewonersorganisatie Zevenkamp, waar bewoners geholpen worden met het invullen van formulieren en het aankaarten van huurderproblematiek. Namens de SOPA zit ze in de Verkeerswerkgroep, de welkomstgroep van nieuwkomers en in de werkgroepen Thuiszorg en Armoedeplatform. 'Ik heb mijn steentje wel bijgedragen', knikt Corrie. Aanvankelijk had het Ouderenwerk een echt informatieve inslag. Deze taak werd geleidelijk overgenomen door professionals. Het nieuwe Ouderenwerk heeft dan ook een meer gezelligheidskarakter met succesvolle dansavonden. Roy Gulzar wordt de trekker.

Corrie blikt terug op een waaier van activiteiten die de club organiseerde. 'We maakten reisjes, gingen naar musea waar ik een gids regelde. We speelden de nieuwste dvd's af in verzorgingshuis Aafje Vijf Havens. Denk aan Gooische Vrouwen en Hongerwinter. We organiseerden een Kerstmiddag met een operette en voor een habbekrats traden strijkers van het Rotterdams Philharmonisch op in het wijkgebouw. Themabijeenkomsten gingen over politie, RET (over de fameuze strippenkaart!), de zorgverenigingen en zelfs over het hindoeïsme. Eén van Corries mooiste werkjes was de Wie Weet Waar voor ouderen. Ze herinnert zich nog hoe ze allemaal rond de grote tafel met papiervellen rondjes maakten. De stoere Floor van der Heemst bediende de forse niet-machine. Ze toont een foto waarop de hele actieve club staat: 'die is er niet meer en die is er niet meer.' Bij het ouder worden ontvallen je veel mensen. Met de overblijvers waarmee Corrie twintig jaar samenwerkte, gaat ze nog maandelijks koffie drinken. Haar mooiste herinnering is dat ze hun platen mochten meebrengen naar de jongeren van The Little Cave, die met hun computer er een remix van maakten. Ook de Grensoverschrijdende Middag in het LCC met een grote variëteit aan bewoners was enig en een echt ontmoetingsfeest. De volwassenen clubs van het vroegere LCC zijn nu verspreid over heel Prins Alexander. De Bewonersorganisatie heeft een klein hokje met weinig privacy in Youngsters.

Vlechten met wilgentakken in het Wollefoopenpark

^ Maria Morais met band Basoe

v Ben van Zanten, opbouwwerker en goed organisator

^ Met een enorme Opzomerhoed naar de Coolsingel

v Opzomereren in de Jazzbuurt

▲ Corrie van de Valk (aan tafel) staat voor samenwerkend ouderenwerk
Allereerste homohuwelijk in Zevenkamp >

Het Wollefoopenpark (voormalig Manifestatieterrein): eetbare tuin en educatief project

< ^ Wollefoppengroen bouwt serre in de boomgaard van Orion

^ Samen tuinieren verbindt

v Bomen planten met portefeuillehouder Henk Koedijk

< Vlechten met wilgentakken in Wollefoffenpark met Chris Willigers, promotor van permacultuur in het park

^ Het succesvolle team van De Scheg

v Opbouwwerker Sherita Thakoerdat met de Klauteraar die kritische stukjes schrijft in buurtkrant de Egel

< A Cultuur voor de buurt bij Orion

de talenten

YOUNGSTERS

Wethouder Joost Eerdmans (veiligheid, handhaving en buitenruimte) spreekt op dinsdag 4 oktober 2016 in Jongerencentrum Youngsters aan het Ambachtsplein. Daar presenteert hij het Programma Oost 2017-2019 van de gemeente Rotterdam. Strekking van het plan is dat er veel extra geld – tien miljoen euro – gaat naar buitenruimte en veiligheid in Rotterdam-Oost. Want: 'Rotterdam-Oost mag geen Zuid worden'. De locatie Youngsters is niet toevallig gekozen. De problematiek in en rond het Ambachtsplein wordt als 'veelzijdig' gekarakteriseerd. Het plein is 'sleets' en rond het winkelcentrum speelt jeugdoverlast al jaren een rol, zonder dat het echt tot een oplossing komt. Het winkelcentrum gecombineerd met het metrostation is een zeer kwetsbare plek. Zevenkamp wordt geprioriteerd als jeugdhotspot vanuit het programma 'Stok achter de deur', een persoonsgerichte aanpak voor overlastgevers.

VECHTSPOORT

Een maand later meldt Metro Nieuws de triomf van een nieuw Zevenkamps talent. Jayden Entingh is dertien jaar en mag zich wereldkampioen K1-fighting onder de 48 kilo noemen. De K staat voor de combinatie van karate, kungfu en kickboksen, en de 1 voor de hoogste klasse. 'Toen ik in de klas mijn medailles liet zien, was iedereen super trots op me. Ik ben ook heel blij en wil nu alleen maar nog beter worden. Eigenlijk wil ik beroemd worden met het boksen', aldus Jayden. Binnen één maand is Zevenkamp negatief én positief in het nieuws.

Zevenkamp werd ruim dertig geleden opgezet als wijk voor gezinnen, en nog steeds zijn jongeren ruim vertegenwoordigd. Een inmiddels verouderde tekst op de site van woningcorporatie Woonstad Rotterdam zou als volgt gelezen kunnen worden: 'Zevenkamp is een rustige wijk waar gezinnen zich thuis voelen. Dagelijkse boodschappen doe je op het Ambachtsplein, terwijl je zoon of dochter zich vermaakt met games, tafeltennis en -voetbal in Jongerencentrum Youngsters en daar met zijn of haar vragen en initiatieven terecht kan.' De groep Zevenkamp-bewoners tot 25 jaar bedraagt ruim dertig procent, en dat is relatief meer dan in andere Rotterdamse wijken. Maar hoe ervaren jongeren, en dat zijn er dus voor Zevenkamp ruim vijfduizend, zelf hun wijk? In dit deel van het boek komt ook de jongste generatie bewoners aan het woord, samen met al die andere doeners die Zevenkamp ook nog steeds telt. Want dat is wel de rode draad in dit drieluik van de bewoners van Zevenkamp: het is een actieve wijk met een rijk verenigingsleven waar, voor wie daarnaar op zoek is, veel te doen is. In die zin lijkt Zevenkamp best op de andere wijken in Rotterdam. In de woorden van een recente, door Woonstad geïnitieerde studie over Zevenkamp, 7Up: 'Zevenkamp is een gewone wijk voor gewone Rotterdammers.'

INITIATIEVEN

De pioniers afkomstig uit de oude wijken brachten hun verenigingsstructuur mee. De Zevenkampse verenigingen hebben een verjongingskuur gekregen. Jonge voetballers en karatevechters nemen het stokje over. Vermaarde muzikanten en zangers komen uit de broedplaats met de charmante naam van The Little Cave. Een jongerencentrum komt in 2013 op het Ambachtsplein gericht op talentvorming en informatie. Het is ook het vertrekpunt van het ambulante jongerenwerk dat contacten onderhoudt op straat. Hangjongeren staan onder druk. Maak wat van je leven! Zijn we tolerant genoeg? De politiek bepaalt het welzijn dat van bovenaf geprogrammeerd wordt. 75plus-senioren krijgen huisbezoek en van uitkeringsgerechtigden wordt een tegenprestatie verwacht. De taken van de buurtwerker veranderen waardoor de individuele persoon centraal komt te staan. Het gaat vooral om de zorg voor de zwakkeren. Bewonersparticipatie en bewonersinitiatieven moeten de leefbaarheid van de straat verhogen. Buurtopbouw, emancipatie, cultuur en huurproblematiek raken in de vergetelheid. Wordt het Huis van de Wijk een nieuwe kans? Stadslandbouw wil bewoners bij elkaar brengen. Samen aan het werk in een eetbaar park. De woningcorporaties koesteren hun huismeesters en doen aan preventief beheer. Koortsachtig zoeken ze naar binding met hun huurders. Door de penibele financiële situatie van de corporaties staan betaalbare huren onder druk. Nieuwe Rotterdammers met een goede opleiding komen naar Zevenkamp. Zevenkamp krijgt kleur. De metroverbinding brengt de stad dichterbij met kleine criminaliteit als neveneffect.

EEUWIGE NOTEN

Jongeren willen meer mogelijkheden voor uitgaan en recreatie in het eigen Prins Alexander gebied. Jongeren ambiëren kleinschalig ondernemerschap. Ze zetten in op beleving, kunst en cultuur. Ze willen meer verblijfsambiance en ontmoetingsplekken. Er wordt fors gewerkt aan talentontwikkeling. Orion vormt jonge chocolatiers. WollefoppenGroen wordt opdrachtgever van een eetbare tuin waar mensen elkaar ontmoeten. Zevenkamp krijgt een ambassadeur. Een actievoerster komt op voor de sociale mix in het Lokaal Cultureel Centrum dat inspireert op speelse wijze. Er komt een Huis van de Wijk. Speelt jongerencentrum Youngsters hierin een rol? Youngsters zet jongeren aan de slag. Een ambulante werker bouwt bruggen tussen jongeren en buurt. Een in de buurt gewortelde wijkagent wil aanjager zijn van bewonersinitiatieven. Muziekschool Eeuwige Noten is voor jongeren de opstap naar het conservatorium. Krijgt Zevenkamp een nieuwe Mozart? De winkeliersvereniging zorgt voor belevenissen op het centrale plein. Geëmancipeerde vrouwen nemen het op tegen de Sterkste Man op het Ambachtsplein. Een literaire Marokkaan opent The Read Shop Express en start een sportschool voor de jeugd. Een bankier wordt ondernemend dichter met artistieke kinderclubs. Als je als danseres bent geboren, ben je ook een inspiratiebron. Centraal Wonen moet geld opbrengen. Bewoners uit de Merenbuurt omarmen hun park. In het buurtcafé heerst Kaapse gezelligheid. XerxesDZB kweekt jong talent en verwelkomt voetballende meiden. Komt er snel een buitenpodium met jongerenprogramming? De jonge welpen krijgen in Zevenkamp een warm nest. De schooldirectrice benadrukt dat een kind een collectief nodig heeft.

Chocolaterie Belge

De chocolaterie van Orion is van recente datum: maart 2015. Zes Orion-bewoners nemen deel aan deze ambachtelijke fabriek.

De chocolaterie van Orion is van recente datum: maart 2015. Begeleidster Sus Madsen is bijzonder enthousiast. Haar oma werkte in een chocoladewinkel en ze kan de sfeer nog opsnuiven. Zes Orion-bewoners werken in deze ambachtelijke fabriek. De apparatuur hebben ze gekregen van een andere instelling. Elke maandag, dinsdag en donderdag kunnen particulieren heerlijke producten kopen. Ook op marktjes wordt aan verkoop gedaan. Alles is zoveel mogelijk biologisch. Naast resultaten met behulp van vormpjes, zijn er ook repen en hele creatieve bonbons, bolletjes met viooltjes erop uit de eigen tuin. De pralines kosten zestig cent per stuk en tien voor vijf euro, de repen 1,25 euro.

Voor de medewerkers is het een uniek leerproces. Ze leren in deze ambachtelijke setting schenken, afwegen, rekening houden met verschillende temperaturen en het kristallisatieproces. We zien grove producten en bijzonder fijn werk. De motoriek is verschillend, ieder doet wat hij aankan. De cliënten leren recepten lezen, koken, roeren, leuke combinaties opzoeken. Het handwerk is bewonderenswaardig. Deelnemers rollen de bolletjes, een mooie fysio-oefening. Er zijn drie smakelijke pralines met notenvulling tot marsepein, al dan niet gedrenkt in madeira.

Voor Sus is dit werk een echt geschenk en voor de bewoners ook. Voorheen was de ruimte van de chocolaterie een kleedkamer. Het bedrijfje met uitzicht op een wonderlijk zonovergoten stuk natuur, is heel rustgevend. Asher, een Pakistaanse doofstomme man, is de pijler van de chocolaterie. Hij leerde het vak bij Pameijer en kan het overbrengen. Aan de wanden hangen natuurschilderijen van antroposofisch schilder Rien Zwijnenburg. 'Exposities spreken de deelnemers erg aan', constateert Sus.

Frenk Walkenbach: woordvoerder van groene ontmoeting

Frenk komt elf jaar geleden naar Centraal Wonen. Er zijn dan plannen om voor zijn neus, in het Wollefoffenpark, drie flats te bouwen.

Volgens de gemeente kan hiermee ook meteen de herstructurering van het park gefinancierd worden. Tegelijkertijd moet de speeltuin met schommel in de boomgaard van het Centraal Wonen-complex verdwijnen. Hij beantwoordt niet meer aan de Europese richtlijnen. Frenk is zwaar teleurgesteld, komt in verweer en wordt zodoende onbedoeld de woordvoerder van Centraal Wonen. Hij ontmoet Léon Rook die al langere tijd bezig is met het Wollefoffenpark. Beiden maken een geniale move. Ze zijn niet alleen de tegenpartij maar als de bebouwing in het Wollefoffenpark van de baan is, komen zij met een constructief plan. Ze vormen een enthousiaste groep mensen die zich WollefoffenGroen & Co noemt. Ze brengen samen het hele park in kaart: van de heemtuin van Orion, het stuk met de oude weilandjes, de XercesDZB-sportvelden, het cultuurdeel met het Cultureel Centrum tot aan het bos met de werkplaatsen. Daarna maken zij met bewoners een vleermuizenonderkomen, hangen uilenkasten op en plaatsen romantische bankjes.

Het volgende speerpunt is het Manifestatieveld dat achter de speeltuin ligt. Dat is al langer een doorn in het oog. Het is enkel kijkgroen en een hondenuitlaatplaats, maar het loopt wel rechtstreeks de wijk in. Buurtbewoners kunnen dit als park gaan benutten en er vanuit de metro doorheen naar huis lopen, is het

idee. De Wollefooppengroen-club creëert ondertussen samen met de bootcampclub van Evert Nekerman een hardlooppbaan van vijf kilometer dwars door het Wollefooppark.

Met bewoners van Zevenkamp gaan ze rond de tafel zitten en maken vijf plannen waaruit kan worden gekozen, van radicaal met grote vijver tot strak. Het plan krijgt een plus als de permacultuur in beeld komt en het park een Eetbaar Park gaat worden met een mix van nuttige, mooie beplanting en groentebedden. Vanuit dit idee worden schitterende terrassen ontworpen. De kernwaarde voor Wollefooppengroen is de ontmoeting van de bewoners in de buitenruimte en een openbare moestuin is daarvoor een uitgelezen model. De groene buitenruimte wordt gericht op ontmoeting, samen werken en samen delen.

We maakten een geniale move met een constructief plan voor het Wollefooppark.

Wollefooppengroen wil de wijkbewoners verbinden met elkaar en verbinden met de plek. Het park wordt een van de eerste bewonersinitiatieven van Rotterdam. Al eerder werd samengewerkt met Orion. Met Martin van Eden werden in het Cultureel Centrum de eerste vergaderingen gehouden. De groenploeg van Orion, die zich bezighield met het snoeiwerk in het Wollefooppark, kwam al snel de tuinploeg versterken, die onder impuls van Christiane Willekens (ontwerper van de Taka-TukaTuin) en buurtbewoner Peter de Boer uitgroeide tot de gemotiveerde parkploeg. In de boomgaard van Orion komt een plantenkast en in het nieuwe Taka-TukaLand (de Speeltuin) wordt een biologische bezorgwinkel gepland. 'De samenwerking met de deelgemeente Prins Alexander en gebiedsregisseur Jennie Greevink was prima.' Om, inclusief het herstructureren van de speeltuin, ruim een half miljoen voor herstructurering bij elkaar te fietsen, werden fondsen aangeschreven naast de stadsregio, die in elk geval al werkgeld gaf. De eerste bewonersbijeenkomsten werden immers door de bewoners zelf gefinancierd.

Grote redder voor het plan van het Eetbaar Park was de Provincie die wel wat zag in die hippe burgers die zelf het initiatief nemen. 'We mochten komen vertellen aan ambtenaren wat ervoor nodig was om een bewonersinitiatief van enige omvang voor elkaar te krijgen. En dat in het provinciehuis in Den Haag! Vrijwel altijd kwamen negatieve, protesterende bewoners op de stoep. Eindelijk zagen ze ook bewoners die wat wilden creëren. 'De twee verantwoordelijken van de provincie waren superenthousiast, maar ze moesten het verkopen binnen hun organisatie. 'Wat uiteindelijk de doorslag gaf was dat we de buitenruimte, de Zevenhuizerplas en de weilanden, de stad in trokken. Zevenkamp wordt gezien als een grijze massa met hier en daar een plukje groen. Er zullen ongetwijfeld mensen wonen die denken dat de groenten door Albert Heijn gemaakt worden.'

Toen kwam het groene licht! De provincie wilde helpen en de gemeente wilde ook nog geld beschikbaar stellen dat 'over' was uit het potje van het boomjaar. Daarnaast waren de Stichting Doen en de Stichting Bevordering van Volkskracht ook heel enthousiast en zegden hun steun toe. De deelgemeente kwam toen ook over de brug. Zij hadden eerder hun steun toegezegd onder voorwaarde dat Wollefooppengroen zelf twee substantiële co-sponsors zou vinden, buiten haarzelf. Toen werd het allemaal echt! Stel je voor: de bewoners mochten opdracht geven aan Gemeentewerken om een gebied in te richten dat bewoners zelf ontworpen en 'gefinancierd' hebben. Dat was even wennen! Hiervoor was al die tijd veel geredeneerd

vanuit angst en te weinig vanuit mogelijkheden. Vandaag de dag wordt het wel wat makkelijker met de bewonersinitiatieven. We hadden een drive en het is goed gekomen met Gemeentewerken. Toen het hoofd Gemeentewerken op een bankje in het park zat en de mensen in de tuin bezig zag, werd hem pas duidelijk hoe het er in het echt uit kon zien. Het was allemaal moeilijk voor te stellen.' Het resultaat? Een prachtig Eetbaar Park, met bijstand, een grote 'samen delen' tuin waar mensen elkaar ontmoeten en naar elkaar toe groeien. Het geheel is voornamelijk gebaseerd op permacultuur. De permacultuur staat tegenover monocultuur. Mens en natuur trekken samen op. Planten die worden slim geplant, rekening houdend met insecten die schadelijk zijn of insecten die juist schadelijke soortgenoten weren. Geschikte combinaties worden gemaakt, zoals bonen bij pompoenen. De tuin is niet van 'ieder krijgt zijn of haar stukje', maar is een gemeenschappelijke, 'samen-delen-tuin'. Het Eetbaar Park heeft nu ook een educatieve tuin waar scholen op bezoek komen. Door de aanpak van de enthousiastelingen van Wollefooppengroen zijn de gemeente en gemeentewerken wellicht anders gaan denken over bewonersinitiatieven.

Frenk heeft nu zeven jaar de kar getrokken. 'Wat we missen is een coördinator, een inspirator die liefst vijf dagen per week aanwezig is en mensen ontvangt en het park in trekt.' De workshopruimte die Wollefooppengroen aan de speeltuin wilde plakken met de steun van stichting Pallieter (voor kinderen met een terminale ziekte), is er niet gekomen. De speeltuin is wel toegankelijk voor mindervaliden. Inmiddels is er wel een buurtvereniging Taka Tuka, een creatie door stichting Buurtwerk, Orion en Wollefooppengroen. Aan de basis ligt een visie die mooi vorm kreeg in het 7-Blad Festival. Het Wollefooppark moet meer vanuit de wijk opgepakt worden. Buurtwerk en Dock kunnen hierin een rol spelen. 'Toko denken' is niet meer op zijn plaats. 'De nieuwe Winterspelen staan begin volgend jaar voor de deur met sleehonden, schilderen, een speurtocht en stapels takkenbossen in de speeltuin om zelf te bouwen!'

Frenks dochter zit in het tweede jaar van de Vrije School. Een leerling zegt: 'Alle bijvakken zijn hier zo leuk: koken, tuinieren, naaien, handwerk, koor, muziek.' De directeur antwoordt: 'De bijvakken zijn de hoofdvakken. De belangrijkste bijzaak is je diploma.' Scholen, studenten en universiteiten komen hun licht opsteken bij Wollefooppengroen. Onlangs gaf Walkenbach een uiteenzetting voor internationale landschapsarchitecten in gezelschap van de (groen)ontwerpster van Zevenkamp, Riek Bakker. Was Zevenkamp niet gebouwd met het oog op groen en op ontmoeting?

Een wijkambassadeur spreekt waardering uit

Frans van der Hilst was deelraadvoorzitter van Prins Alexander van 2010 tot en met 2014. De vier portefeuillehouders verdeelden de wijken onder elkaar.

Frans koos voor Zevenkamp en Oosterflank. Hij vindt zichzelf meer wijkambassadeur dan wijkportefeuillehouder. 'Zevenkamp heeft een heel eigen creatieve cultuur', vindt Van der Hilst. 'Jammer dat identiteit en imago van de wijk zo ver uit elkaar liggen. Zevenkamp heeft onterecht een zwak imago. Als daar iets gebeurt, komt het onder een vergrootglas te liggen. De statistieken laten betreffende veiligheid een veel gunstiger beeld zien.'

De wijk trok zowel de belangstelling van Frans als zijn zorg. Hij wilde de wijk beter leren kennen, met de voeten in de klei staan. Met ambtenaren trok hij door de buurten en belde bij bewoners aan. 'In Zevenkamp zijn veel meer positieve krachten aanwezig dan negatieve.' Van der Hilst heeft het dan over het winkel-

centrum dat dateert uit begin tachtiger jaren. Het is erg naar binnen gericht. Daarnaast is de bevolkings-samenstelling veranderd. Er is een andere vraag gekomen. De branchering moest zich daaraan aanpassen. Een Albert Heijn, een luxe viswinkel, een juwelier en een dierenwinkel zijn verdwenen. Internetaankopen winnen veld. 'Via internet is een zware zak kattenvoer goedkoper en hij wordt ook nog gratis vier hoog bezorgd. Het is hard, maar toen de gloeilamp kwam, gingen de kaarsenwinkels failliet.'

Het bestuur van Prins Alexander stond voor de opgave de leegstand te bestrijden. Ook baarde de leefbaarheid op het Ambachtsplein grote zorgen. Het bestuur zette een projectleider op het plein in. Vóór een nieuwe invulling moest opgetreden worden tegen hangjongeren. Zo kwamen er een stadsmarinier en een straatwerker, die meelopers rond de harde kern van de hanggroep begeleidde naar werk, school of een hulpverlener. Het plein werd ook ontdaan van banken. Het bestuur bracht de belangrijkste partners van het plein bij elkaar: NSI, vastgoedmaatschappij en eigenaar van het winkelcentrum, en de winkeliersvereniging. Gedrieën trokken ze met elkaar op: de neuzen kwamen in dezelfde richting te staan. 'Het is nog niet ideaal, maar de neerwaartse spiraal is gestopt.' Volgens Frans moet het winkelcentrum zich nu vooral naar buiten richten, noem het uitstraling. Verheugend is dat zich onder de winkeliers steeds meer echte ondernemers bevinden.

Jammer dat identiteit en imago van de wijk zo ver uit elkaar liggen.

De oud-deelraadsvoorzitter ziet verschillen tussen buurten met veel huurhuizen en buurten met vooral koophuizen. Er zijn een aantal speldenknopjes in de wijk op het niveau van een deel van een straat, een portiek of een galerij van huishoudens met veel problemen. Het is voor die huishoudens van belang vat te krijgen op hun problemen. Essentieel is dat zij hun basis weer op orde krijgen om van daar uit hun leven weer goed op de rail te hebben. Vaak is hulp hierbij onontbeerlijk en is het nodig achter de voordeur te komen. Alles bij elkaar ziet Van der Hilst Zevenkamp als een wijk met een aantal krachtige organisaties en persoonlijkheden. Hij prijst het goede werk van de Bewonersorganisatie Zevenkamp richting levendigheid en de prestatie van Wollefoppengroen, die van het Manifestatieveld, een 'weiland' zonder koeien, in twee jaar tijd een eetbare tuin maakte, waar vrijwilligers plezier aan beleven. En wat te denken van het Zevenblad-festival, dat het verenigingsleven bij elkaar brengt? Ook XerxesDZB, dat zijn maatschappelijke verantwoordelijkheid neemt, en de winkeliersvereniging, die het belang inziet van aantrekkelijkheid, krijgen een pluim. Veel belang hecht Frans aan de woningcorporaties en de wijkagent. Zij vervullen een belangrijke rol in de wijk. Hij heeft grote bewondering voor de bewoner die al een jaar of vijf een gigantische Sinterklaasoptocht op de been brengt.

Na zijn deelraadsbaan wordt Van der Hilst voorzitter van de nieuwe bewonersvereniging Taka Tuka, die Taka-TukaLand (de Speeltuin) en de Taka-TukaTuin van Wollefoppengroen verenigt. In 2018 moet de speeltuin onder bewonersbeheer vallen. Ook Orion draagt een belangrijk steentje bij. 'Het is nu zaak om leden voor de bewonersvereniging Taka Tuka te werven. Je moet ze dan ook iets te bieden hebben. De speeltuin heeft heel wat te bieden, maar ook de geplande ontmoetingsruimte moet gelegenheid gaan bieden voor allerlei activiteiten. In zeecontainers kan gekookt worden door en voor bewoners met (het liefst) producten uit de eetbare tuin. Je kunt er schaken, praten over modelboten en plannen maken voor de moestuinen, enzovoorts. De ontmoetingsruimte moet een soort van sociëteit worden. Er is heel wat in ontwikkeling.' Frans doet steevast zijn boodschappen op het Ambachtsplein. 'Ik doe dat uit principe. Ik wil hiermee mijn

waardering tonen en duidelijk maken dat het hier goed toeven is. Wist je dat een van mijn voorouders van 1850 tot 1852 burgemeester was van Delfshaven? Daar heb je nog de Van der Hilststraat, een zijstraat van de Aelbrechtskade. Er is ook nog een Van der Hilstdwarsstraat. Thuis maakten ze er grapjes over. Je moet weten, ik heb een tweelingbroer. Ik zei dan dat ik de huur ging ophalen in de Van der Hilststraat en hij in de Van der Hilstdwarsstraat.' Van der Hilst gaf ook veel steun aan het opbouwwerk. Hij zag dat het verandering en levendigheid bracht op de pleinen.

Van Indonesië naar honderd procent Zevenkamp

Elly Breevoort vindt als alleenstaande vijftigplusser de inbraken en de vervuiling rond haar flat in Vlaardingen onprettig. Huren blijkt ingewikkeld en ze koopt een huis in Rotterdam aan de Aar. Ze wil per se naar de grote stad, weg van de bekrompenheid.

Elly rondde de voorloper van de PABO af en emigreerde begin 1985 met haar gezin naar Indonesië. Met haar man heeft ze daar een computerbedrijfje. Hij programmeert, zij doet de hardware en de administratie. Wel 300 computers zette ze in elkaar. Als ze in 1998 met een voorlopige verblijfsvergunning in hun Indonesische paspoort terugkeren naar Nederland, hebben ze geen rooie cent, maar kunnen enkele maanden het leegstaande huis van een vriend bewonen. Nog geen tien dagen na aankomst heeft Elly's man een baan als programmeur en wat later krijgt Elly werk in Leiden bij de Pensioen- en Uitkeringsraad die oorlogsslachtoffers ondersteunt. In Indonesië begeleidde ze, namens de Nederlandse ambassade, voormalig vervolgd al met hun aanvraag Wuv. 'Toen wij in 1998 terugkwamen, was Nederland veranderd, maar wij hebben ons honderd procent ingezet om ons snel aan te passen.' Ze huurden een flat in het christelijke Vlaardingen, waar op zondag zelfs geen patatzaak open was. Eén van haar kinderen studeerde in Delft. Toen ze vanuit Vlaardingen via Schipluiden wilde rijden, kwam ze een bord tegen met: 'verboden voor auto's op zondagen en christelijke feestdagen.' Bij een TBC-onderzoek wordt een vlekje op de longen gevonden bij haar man. Drieënehalf jaar later zal hij overlijden, aan longkanker.

Toen wij in 1998 terugkwamen,
was Nederland veranderd, maar wij hebben
ons honderd procent ingezet om ons
snel aan te passen.

Elly Breevoort vindt als alleenstaande vijftigplusser de inbraken en de vervuiling rond haar flat in Vlaardingen onprettig. Huren blijkt ingewikkeld en ze koopt een huis in Rotterdam aan de Aar. Ze wil per se naar de grote stad, weg van de bekrompenheid. Ze zoekt een kennissenkring en vindt die bij de PvdA-afdeling Prins Alexander. Eind 2005 wordt ze al gevraagd als kandidaat voor de deelraadsverkiezingen. Haar fulltime job in Leiden laat dat evenwel niet toe. Bij de verkiezingen in 2010 staat ze als nummer negen op de lijst. De vele voorkeurstemmen brengen haar op nummer drie en geven haar een plek in de raad. Elly gaat in Leiden een dag per week minder werken.

Haar diverse acties hebben de Zevenkampers verrast. Ze kwam in opstand tegen de sluiting van het postkantoor in Zevenkamp. Als actievoerder was ze de contactpersoon naar PostNL. De sluiting van het LCC was

zonder Elly een hamerstuk gebleven. Het Lokaal Cultuur Centrum was gevestigd in een pand van Sport en Recreatie. Deze dienst werd verplicht een marktconforme huur te vragen. De 35 bewonersclubs die wekelijks actief waren in het gebouw konden dit niet opbrengen. Een mix met Youngsters behoorde zeker tot de mogelijkheden. Elly gaf taalles in het LCC en wist als geen ander hoe groot de in- en uitloop was. Ze haalde dan ook de coalitie onderuit, die beweerde dat het pand nauwelijks gebruikt werd. 'Waarom niet een meer centrale plek in Prins Alexander voor de jongeren, zoals in het bijgebouw van sporthal Alexander?' Ze kreeg politiek de handen helaas niet op elkaar. Een persoonlijk succesje was de verwijdering van de aanduiding BUS op de Zevenkampseweg toen de RET de lijndienst had opgeheven en de busbaan in onbruik geraakte. Brevoort vindt persoonlijk dat ook de bussluis op de Wollefoppenweg om diezelfde reden zou moeten verdwijnen. 'Zo ontlast je de Zevenkampse Ring die niet berekend is op al het verkeer van en naar Nesselande.'

Wat vindt Elly verder belangrijk voor Zevenkamp? 'Strak de dealers en andere overlastgevers blijven controleren in de omgeving van het Ambachtsplein. Melding van maken bij de politie.' Het Huis van de Wijk gaat Elly aan het hart. Buurtwerk gebruikt Youngsters teveel als kantoor. Tientallen vrijwilligers die betrokken waren bij allerlei wijkactiviteiten zijn aan de kant gezet door het sluiten van het LCC. In het Huis van Wijk zouden al die vrijwilligers en activiteiten weer de ruimte dienen te krijgen. Lid van de gebiedscommissie wilde ze niet worden: 'teveel afhankelijk van de Coolsingel'. Heeft ze ergernissen? De verzakkingen in de Rivierenbuurt, de verwaarloosde speelplek op het Ambachtsplein, de verdwenen bankjes en schaaktafel. 'Het kan toch niet zijn dat wie zich misdraagt de baas is!'

Ze glundert nog als ze haar initiatief beschrijft om de tijdsapsule na vijftien jaar weer op te graven. De vorige generatie (volwassenen en kinderen) had hierin foto's, videocassettebandjes, tekeningen en verhalen gestopt voor het nageslacht. De capsule was lek geraakt en aangekoekt. Met haar Indonesië-ervaring heeft Elly de samengekoekte bladeren losgeweekt. Hierbij wordt een speciale techniek toegepast: 'vriesdrogen'. De koek wordt in een plastic tas gestopt en dan de vriezer in. Blaadje voor blaadje kun je dan heel voorzichtig lostrekken.

Multiculturele burens voor Oranje

In 2005 komt Marcel van de Bos met zijn Filippijnse echtgenote naar de Dirk Costerstraat in een groene Zevenkampse oase. Voor Marcel is Zevenkamp geen onbekend gebied.

Hij ging er zwemmen als kleine Ommoordse jongen en later surfen op de Zevenhuizerplas. Ook ijssurfen met drie schaatsen eronder was zijn geliefde hobby. Het stel woonde in Schiebroek op een flat en kreeg een kans om een betaalbaar huis te kopen in Zevenkamp. Er is een kleintje op komst en Ommoord waar pa en ma wonen, is dichtbij. Wie past niet graag op de kleinkinderen? Marcel leert zijn Filippijnse kennen in het Amsterdamse uitgaansleven, ze is nanny in het Gooise Bussum. Het is nog best spannend, want op dat moment krijgt ze een visum voor Canada waar ook twee zussen van haar wonen. Marcel gaat haar achterna en neemt zijn grote liefde weer mee naar Nederland. Ze hebben nu twee kleintjes die naar school gaan vlakbij de Ommoordse kinderboerderij. Van de Bos houdt van de natuur, hij had ook in Canada kunnen blijven. Regelmatig gaan ze naar de Filippijnen waar Marcel de steden mijdt maar opgaat in het betoverende landschap.

Veel van Marcells jeugd vrienden wonen in Zevenkamp. Hij herinnert zich de rivaliteit tussen de Zevenkampse en Ommoordse jongeren, de kerstbomenjachten en de enorme vuren. Wist je dat Quinten een Ze-

venkamp is? De kinderen houden van Taka-TukaLand dat vroeger wel avontuurlijker was dan nu, en van halloween in het park. Marcel hoopt dat het hutten bouwen terugkomt. Herinneringen? 'Ja, die fameuze lottoprijs die de Blokfluit won, wat een feest was dat!' Van de Bos leerde in Zevenkamp niet alleen zwemmen, hij deed er ook zijn eerste werkervaring op bij Albert Heijn. In Zevenkamp ging hij ook mountainbiken.

De familie woonde naast een oud-Feijenoorder. Bij het wereldkampioenschap met Oranje had die een tent met een beamer en een groot scherm op een podium in zijn tuin gezet. Alle burens uit de Dirk Costerstraat gaan er naartoe: de Surinamer, de Bosniër, de Iraniër en de Filippino. Kan het nog multicultureler? Jammer genoeg is die kleurrijke man nu overleden. Ook Marcel heeft het Zevenkamp-gevoel. Hij smulde van de appeltaarten tijdens het Appelfestival in de boomgaard van Centraal Wonen. Het optreden van Circus Klomp was fenomenaal. Van de Bos is audiotechnicus bij bruggen en sluizen. Hij werkt door het hele land en zit nu bij het IJsselmeer. En hoe voelen de kinderen zich in Zevenkamp? 'Helemaal lekker. De dochter zit op turnen en is onvoorstelbaar lenig.'

Een binnenvaart man bouwt modelboten

Gerrit Snoek, geboren op een binnenvaartschip, voer met een schip op de Rotte. Via de Leuvehaven en diverse bruggen en sluizen kon je toen nog het Heinekenpand bereiken bij de Linker Rottekade. De hobby van Gerrit is modelboten bouwen en besturen.

In 1982 verkast hij vanuit Spangen naar een huurwoning aan de Blokfluit bij de singel. Van Zevenkamp had hij nooit gehoord, maar hij was dolgelukkig met zijn vierkamerwoning. De familie Snoek is met zijn vijven, waaronder drie grote zonen. Gelukkig heeft de Blokfluit een grote berging. Vijf fietsen is een hoop. Snoek ziet zich als een geluksvogel, een woning op de eerste etage boven de bergingen en een knoert van een tuin beneden. Rond zijn woning liggen twee Van Dam-eenheden, tweekamerwoningen voor jongeren. Je krijgt dan wel regelmatig wisselingen van de wacht. Gerrits zoon maakte al snel contact met een jong koppel. De buurman had twee linkerhanden. Met een accuboortje probeerde hij in het beton gaten te maken om de gordijnrails op te hangen. Hopeloos! De jonge Snoek kwam snel aandragen met papa's Hilti. Dit was het begin van een lange vriendschap met deze burens. De twee jongste zonen hadden gespaard voor een crossbrommer. Prompt werd hij uit de tuin gestolen. Gerrits vrouw Mar raakte gehandicapt. 'Dan ga je toch verhuizen', was de reactie van de gemeente. Ze kunnen 5500 gulden krijgen als verhuiskostenvergoeding. Kan de familie dit geld niet besteden aan een traplift? Dit blijkt onmogelijk en Gerrit betaalt de lift uit eigen portemonnee.

De hobby van Gerrit is modelboten bouwen en besturen. Dat deed hij al in zijn Spangense periode in de vijver achter de Energiehal. Een buurman uit Zevenkamp vraagt Snoek om mee te doen met een modelboten-expositie in Uittiebuis. Het succes van deze expositie toonde aan dat er in de wijk genoeg animo was om met een vereniging te starten. 'We zaten echt in de flow!' De vereniging had haar eerste steiger bij de brug aan de Zevenkampse Ring. 'Dat was echt lachen en ik had natuurlijk een grote bek. Reden om mij snel het bestuur in te loodsen. Ik werd 24 jaar lang gestrikt als hun secretaris. Zo liep het ook bij de oudercommissie en bij de ondernemingsraad op mijn werk. Ben ik er voor geboren? De vereniging zag me ook als de transporteur. Je moet weten, ik had toen een bus.' Nu heeft Gerrit een kloeke aanhanger.

Al snel telt de modelbotenvereniging dertig leden. Aan de tafel bij Snoek worden de eerste evenementen gepland: soep varen in april en snert varen in oktober. De soep wordt vanuit een grote ketel geserveerd

rond het middaguur. De modelboten worden natuurlijk niet gebruikt voor het transport van deze opkikker. Bij deze evenementen werden ook andere verenigingen van modelboten uitgenodigd. Ze zitten al gauw met tachtigman, reden om speeltuin Taka-TukaLand om gastvrijheid te vragen. Taka-TukaLand wordt ook de plek van de maandelijkse clubvergadering. 'Alle modelbotenclubs houden rekening met onze soepevenementen, ze staan in hun agenda. Maandag gaan we naar Dortmund, daar is de grootste show van Europa. We hebben er een eigen stand. We krijgen hiervoor een vergoeding die onze kas spekt voor de nodige investeringen.'

Als Gerrit hoort dat de deelgemeente om ideeën rond het Wollefoffenpark verlegen zit, lanceert de Algemene Modelbouw Vereniging Zevenkamp (AMVZ) het plan van de Wollefoffenhaven bij het driehoekig reststuk van de geplande schaatsvijver. Snoek weet een kopie van de vijfvertekening te bemachtigen en de technisch tekenaar van de vereniging plaatst er het haventje in. AMVZ spreekt met de aannemer en sleept er een haalbare begroting uit van 15.000 gulden voor een houten kade. De behandeling in de deelgemeente wordt een echt slagveld. Gemeentewerken verwijst naar het Havenbedrijf. Deze bouwt sinds 1922 geen houten kades meer. Alles moet in beton en voor 55.000 gulden worden dertien palen van veertien meter de grond in geramd. Er komt ook een betonnen vloer; de dijk zou een houten vloer van de haven omhoog drukken. Het haventje krijgt om veiligheidsredenen een diepte van dertig centimeter. De havenmond krijgt twee sleuven. In één woord: zo'n unieke haven vindt je verder nergens. Een clubgebouw heeft de vereniging niet. 'Als je met oudjaar je laatste oliebol op hebt, lig je al wakker van de onbetaalbare huur! Nee, opslag is bij de leden thuis. En er is Taka-TukaLand. In ruil voor hun gastvrijheid doen we technische hand- en span-diensten. Meer dan tien jaar vaarden we ook op het singeltje bij het Ambachtsplein tot er een confrontatie kwam met enkele dronken kinkels.' De vereniging was in volle actie bij het evenement Zevenblad. De leden hebben ook regelmatig uitjes. Zo waren ze te gast in een parkje bij Zoetermeer op invitatie van de voorzitter van de Waggel Club, een Lelijke Eend-liefhebber. 'Zes keer stonden we met twintig man in caravans op een boerencamping. Op de barbecue konden we genieten van vijf soorten vlees, waaronder een rauwe hap. De camping lag aan een kanaaltje met een zwarte veengrondbodem maar met glashelder water.' Welke boten bezit de vereniging? 'Dat is zeer divers, van plezierboten tot containerschepen, al wat varend is. Er is een Spido-boot en een brandblusboot.' Gerrit heeft een baggerbak van wel 1,60 meter. Er kan 27 kilo in en hij kan openklappen om te lossen.

'Iedereen in de vereniging heeft een eigen specialisme. Als er iets is met het roer van een modelschip word ik erbij gehaald, want die weet er alles van, zeggen ze. Je zit dan in de boot! Hetzelfde geldt voor de radar waarvoor ik een opleiding volgde.' De stemming in de vereniging is altijd goed, volgens Snoek. Ze kraken nooit iemand anders af, maar wijzen op wat beter kan. 'Jouw radar gaat de verkeerde kant op. Even de soldeerbout pakken en twee draadjes verleggen.' Gerrit zorgt voor goedkope schroeven die je zo nodig wat moet afslijpen. De vereniging heeft ook een lid die bijna alles weet van elektronica, een mazzel. Gerrit heeft in zijn hobbykamer zeven jaar aan zijn Spido gewerkt. Toen de modelboot af was, verkochten ze de echte Spido aan de Belgen. Hij vaart nu in Antwerpen onder de naam Festina Lente. De vereniging heeft ook een bassin van 7,20 diameter waarin kinderen met de bootjes kunnen rondvaren. Nog een grapje. Snoek wordt opgebeld door de kapitein van de Spido. Hij zoekt nog een aanlegplaats. Of Gerrit weet waar de Wollefoffenhaven ligt. 'Je schip moet dan wel afslanken', grapt Snoek terug.

Hanneke Kooiman: inspireren op speelse wijze

In augustus 2005 komt Hanneke Kooiman naar Zevenkamp. Hanneke is van oorsprong een sociaal-cultureel werkster. Als ze met de dixie-plannen naar het LCC komt, wordt ze geconfronteerd met het leed van de sluiting van het wijkgebouw. Ze besluit in actie te komen.

In augustus 2005 komt Hanneke Kooiman naar Zevenkamp. Ze wilde wonen in het groen en selecteerde daarom Zevenkamp met zijn wonderlijke plas. De woningen zelf waren wel heel anders dan de oudbouw in het Liskwartier. In 2012 wilde Hanneke met een aantal buurvrouwen echt iets veranderen aan dat saaie asfaltveld en bestrating van het binnenterrein tussen de Duke Ellingtonstraat, de Louis Armstrongweg en de Errol Garnerstraat. Diverse actieve bewoners hadden er al hun tanden ingezet. In overleg met ambtenaar Dorine de Koning en Ingrid van de Berg van Woonbron gingen de dames aan de slag. Met de opbouwwerker werden ter inspiratie diverse binnenterreinen in het Oude Noorden bezocht. De roestbruine ijzeren constructies op het platte dak van de Correct-parkeergarage waren mooi maar duur. Enthousiast waren de dames over de houten bakken gemaakt door dagopvang bij Van Speyk. Dit haalbare concept en het contact met Wollefopegroen en Orion bracht licht in de tunnel. Er komt een complete remake. De Orion-ploeg verrichtte wonderen, de dames zorgden voor de gezellige inrichting en buurman Joerie met de heftruck kiepte de enorme zakken aarde als pluimpjes in de houten plantenbedden.

Het protest krijgt voor de neus van de deelgemeente vlees en bloed. Het is de verdienste van wijkgebouwen om op een natuurlijke speelse wijze te inspireren.

Hanneke is van oorsprong een sociaal-cultureel werkster. Als ze met de dixie-plannen naar het LCC komt, wordt ze geconfronteerd met het leed van de sluiting van het wijkgebouw. Ze besluit in actie te komen. In eerste instantie gaat ze tekeer tegen de misinformatie. Het wijkgebouw heeft geen 16.000 maar 110.000 bezoekers per jaar, gemeten door de officiële teller! Het is geen ingeslapen zootje; 35 actieve clubs maken dankbaar gebruik van het gebouw. Hanneke gaat bij ze langs. Ze schrijven allemaal een brandbrief. Honderden handtekeningen haalt ze op. Hanneke regelt een plekje voor creatieve broedplaats 7Art op het Ambachtsplein. Een stroom van mensen komt aan het tafeltje hun steun betuigen en hun handtekening zetten. Roel Allard bleek een talent te hebben voor het ontwerpen van posters. Tijdens een drukbezochte vergadering wordt actie gepland. T-shirts worden gedrukt door Corstiaan Breedveld met onder andere de tekst 'Ons koor zong zo mooi, maar de deelgemeente zong vals', en: 'LCC open van 9.00 tot 24.00 uur, hiermee bespaart de politiek.' Het idee is om jongerenwerk en volwassenenwerk te koppelen. Jongeren komen pas na 17.00 uur boven water. Beide groepen lopen elkaar niet in de weg. Integendeel, een sociale mix van volwassenen inspireert de jeugd. Op het Prins Alexanderplein speelt Eeuwige Noten, wordt salsa gedanst, treden de Copperhead Country Line Dancers op, zingt het popkoor O Jee, komen streetdancers en een complete scootmobielclub. Het protest krijgt voor de neus van de deelgemeente vlees en bloed. 'Ik treur er nog steeds om', zegt Hanneke. 'Alles was door de politiek reeds van tevoren bekonkeld, niets inspraak.' Er zou geen plaats genoeg zijn in het LCC-pand voor jong én oud. Hierbij werd 'vergeten' dat nog drie extra lokalen al jaren leeg en afgesloten stonden. Het argument dat de doorslag gaf om het LCC te sluiten was dat de deelgemeente niet meer wilde 'investeren in stenen', lees: de huur niet meer wilde betalen. 'Een flauwekul argument', vindt Hanneke, 'want de huur moet

nu ook betaald worden voor Youngsters.' Ambtenaren maakten de Bewonersorganisatie gek, ze moesten alles digitaliseren en werken in de cloud. Buurtwinkel- spreekuren bij de Wijkwijzer in het Gezondheidscentrum Charly Toorop waren wegens de afstand en het gebrek aan privacy weinig succesvol. Uiteindelijk werd uitgeweken naar het Leger des Heils. 'Al het welzijnswerk werd gekortwiek't', zegt Hanneke.

Hanneke vertelt wel enthousiast over de buurtactiviteiten op het Dixie-binnen terrein. 'Met Pasen verstopten we eieren voor de kinderen. Leonora Huijers legde het gouden ei op het bordje met Verboden voor Honden. De wind waaide het ei ervan af en het kwam vóór de voeten terecht van de Kaapverdische tweeling. Een magisch momentje! We hebben voorgelezen voor de kinderen, die luisterden met open mond.' Terug naar Hannekes boosheid over de sluiting van het LCC. 'In een tijd van crisis en werkloosheid is het juist de verdienste van buurthuizen en wijkgebouwen om op een natuurlijke en speelse wijze mensen die het niet weten en jongeren inspiratie te geven. Een sociale mix is hiervoor onontbeerlijk. In ons schoolsysteem met zijn grote klassen is er te weinig inspiratie voor het kind. Die inspiratie is met de sluiting van het LCC grotendeels weggegooid. Jongeren hebben behoefte aan voorbeelden.' Hanneke gelooft wel dat alles terugkomt: 'Het is een slingerbeweging. Maar wat gooien we ondertussen weg?'

Youngsters: jongeren aan de slag

Berry Verheij is jongerenwerker, een boom van een kerel, die negen jaar politiewerk achter de rug heeft. Bij Buurtwerk is hij een binnen-en-buiten werker.

Met de jongeren gaat Berry Verheij aan de slag. Hun ideeën worden serieus genomen, maar ze moeten het wel zelf doen. Zo gingen ze onlangs karper vissen. Alles hebben ze geregeld, tot de dixies aan toe. Berry heeft genoten van de Stand Up Comedy die zijn pupillen op de planken brachten. Wat denk je van het supertalent Marciano Martie? Hij zet feilloos alle Michael Jackson nummers neer, zijn grote idool. Ook Rass Motivated, de rapper met Surinaamse roots, is zo'n icoon van het jongerenwerk. Toen Berry net in dienst kwam, liep het de spuigaten uit. Berry liet een krantenartikel plaatsen dat de jeugd wakker maakte: 'één van de grootste lastposten is nu een succesvol hovenier in Het Lage Land.' Zijn bedrijf heet 'Buiten zoals Binnen'. Als de jongeren Youngsters binnen komen, willen ze niet iets 'moeten'. Ze moeten al de hele dag van alles. De kunst is in te spelen op hun interesse.

Ze zijn gek op koken. Tien jongens hebben zich enthousiast aangesloten bij de senioren Joop en Elly. De jonge keukenprinsen bedienen maandelijks zeventig buurtbewoners voor een sociale prijs. Ze zijn er trots op. Het is de kunst van een jongerenwerker om volwassenen en jongeren met elkaar te verbinden. Hij moet zich kunnen inleven in beide werelden. Youngsters is opgezet als jongerencentrum voor heel Prins Alexander. 'Dat werkt niet', zegt Berry eerlijk. Het centrum trekt vooral jongeren uit Zevenkamp aan, heel veel VMBO-jongeren die gemotiveerd werken aan talentontwikkeling. De jongeren zijn echt een afspiegeling van de wijk Zevenkamp. De ambulante jongerenwerkers zoals Omar zijn actief op het Ambachtsplein, bij het Spinet, de Kuinder, de Wollefoppenweg en de Errol Garnerstraat. Zij praten met de jongens en meisjes en trachten hen naar Youngsters te krijgen. Voor Zevenkamp lukt dat aardig.

Jongeren uit de andere wijken vinden Zevenkamp te ver van hun bed en de jongeren van twaalf tot dertien jaar mogen (nog) niet van hun ouders. Op woensdag kunnen de jongeren uit Prinsenland en Het Lage Land dan ook terecht in het gebouw van Swedoro (stichting Welzijn Doven Rotterdam). Berry heeft dit uit

noodzaak voor elkaar gebokst. In Youngsters heeft de jeugd nu thaiboksen opgezet. Het geld hebben ze in eigen beheer. Ook met dit project gaan ze richting gebiedscommissie Prins Alexander. Ze willen steun voor hun initiatief. Bij de subsidieaanvraag voor de kookapparatuur waren ze met vijf jongeren present. Zeker de zestienjarigen willen het zelf doen, iets zelfstandig opzetten, ook al loop je met je kop tegen de muur. Ze zien ook hoe een gemeente werkt en welke afwegingen gemaakt moeten worden. Een dergelijke kookploeg is heel leerzaam: inkopen doen, maten kennen, recepten opzoeken, serveren. Bij talentontwikkeling is het belangrijk een plan te kunnen opzetten en te communiceren.

Youngsters daagt de jongens en meisjes uit om zelf wat te organiseren. Daarnaast is er in het gebouw het mentoraat dat jongeren helpt met huursubsidie, met schulden en met financiering van hun cursussen of verenigingsbijdrage via het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds. 'Wij als jongerenwerkers signaleren', zegt Berry. Hij is enthousiast over het jongereninitiatief 'Open Minded', waarbij de jeugd van Youngsters geconfronteerd werd met homo's, lesbiennes en transgenders. 'Proberen, dingen oppakken, doen', is het motto van Verheij. 'Er wordt nog veel te veel gepraat!' Met plezier denkt hij terug aan de kerstboomverbranding in samenwerking met de scouting en aan het succesvolle skate event. Het loopt niet altijd over rozen. The Little Cave en ontmoetingsplaats Seven, opgezet door muzikale jongeren uit Zevenkamp, moest dicht. Men heeft geprobeerd ze een plekje te geven in Youngsters. Maar inpassen en rekening houden met, was voor hen te moeilijk. In de Seven hadden ze de vrijheid en konden ze hun talent botvieren. Het was 'hun' plek. 'Soms zitten jongeren liever in een houten keet.' Twintig jaar al zit Berry op een sportschool in Stolwijk. Dat zie je ook aan zijn fysiek. Een collega-sportster werkte voor jongeren met een beperking en kaapt Verheij weg. Eerst waren het een aantal flexuren en daarna een vaste baan. Gelukkig heeft Berry gezorgd voor een goede opvolging. De jongeren hebben een goede band met hem en zullen hem missen.

Omar Zaroual: contacten leggen met jongeren

Vanaf de eerste dag dat Omar Zaroual in Zevenkamp kwam werken, ging hij voor en vooral met de jongeren in de wijk aan de slag. Zijn devies: spreek mensen aan. 'Veel jongeren zijn echt bereid dingen te doen. Laat ze komen met ideeën en maak dingen bespreekbaar.'

Zevenkamp is bij het ambulante jongerenwerk echt in de picture. In 2005 begon Omar Zaroual als ambulante jongerenwerker in de wijk. Omar is een open minded jongen die makkelijk contact legt. Toen Ed de Meyer als opbouwwerker begon, was Omar de eerste die kwam kennismaken: 'Al direct gingen we filosoferen over kansen voor de jeugd!' Omar heeft nog twee collega's waarmee hij in het gebied van Prins Alexander de boer op gaat om diverse jongerengroepen in de buitenruimte op te zoeken. Elke dag is hij in de weer van 13.00 tot 22.00 uur. 'In de zomer gaan we op vrijdagavond tot 24.00 uur door en regelmatig ook op zaterdag.' Volgens Omar zijn er twee jongerengroepen: de hangers die geen overlast bezorgen, maar samscholen om van elkaar te leren en bevestiging te zoeken voor hun ideeën, en een tweede, lastiger groep die niet lekker in zijn vel zit en in conflict komt met de 'volwassen' wereld. Zaroual probeert de eerste groep te interesseren voor activiteiten in Youngsters of in gymzalen. De tweede groep probeert hij te verbinden met de hulpverlening. Omar vertelt: 'Veel van de jongeren hebben troubles op school of zitten in de schulden. Hangen op het Ambachtsplein is van alle tijden. Wereldkampioen karate Patrick van Daalen was ook een hangjongere. Op een gegeven ogenblik besluiten ze eigenwijs een eigen weg te gaan.' Omar probeert hen hierbij een zetje te geven. Hij krijgt soms de wind van voren, maar meestal zijn er positieve reacties. 'Omar, ik ga weer naar school. Ik ben gestopt met al dat blowen man.'

Het grootste succes bereikte Omar met zijn sportinloop in de gymzaal van de Buskesschool. Daarmee bereikte hij de moeilijkste groep en de hulpverlening kon aan de slag, met resultaat. 'Creëer je contact, is de boodschap voor de jongerenwerker.' Omar vindt het bijzonder zinnig dat er vanuit Youngsters aandacht gegeven wordt aan de jonge aanwas, de jongeren van tien tot veertien jaar. Het is belangrijk hen heel vroeg uit dat hanggedrag te halen. De jongerenwerker wil hen op een positieve manier beïnvloeden. Omar heeft leuke ervaringen rond het spel tussen jongeren en volwassenen. In het gebied bij de Liede en de Hunze waren behoorlijk wat spanningen met de buurt rond het tennisveldje. 'Jong en oud gingen met elkaar in gesprek, met de politiek erbij. Ze begrepen elkaar en de jongeren organiseerden een barbecue voor de buurt. Huis aan huis hebben ze mensen uitgenodigd', zegt Omar met lichte trots. De jongeren hebben ook een aantal keer een podium opgericht op het Ambachtsplein waar jonge rappers als Rass Motivated de buurt versted deden staan. Ook het Zuidelijk Wijkpark hebben ze eens behoorlijk geanimeerd. Ze organiseerden op het plein een tafeltennistoernooi, voor en door jongeren. Wat Omar mooi vindt is het enthousiasme van een buurtjongen die in Youngsters Thaiboksen geeft. 'Het loopt als een trein met 25 deelnemers.' Een ander voorbeeld is het kunstgrasveldje op het 'Dikke Vriendjes Plein'. 'Dat zag er niet uit. De jongeren zochten contact met de buurtbewoners en samen gingen ze richting politiek. Het nieuwe veldje kwam er en de jongeren regelden hapjes en een springkussen voor de kleintjes.' Als een jongere een baan vindt en Omar lachend tegemoet komt met de mededeling 'ik ga je nooit vergeten gozer', voelt de jongerenwerker zich gelukkig.

Cherly Zeeuw, internationaal muzikant en talentspotter

Cherly verzamelt in een recordtempo 25 kinderen om zich heen die hij vier dagen per week les geeft in piano, keyboard, zang en musical.

Zo stond Roots Syndicate op nummer 1 in de Nederlandse Top 40. De jongens droomden al van een Porsche. Echte Roots-muziek was echter niet commercieel. Geen Porsche dus, maar een flop.

Cherly Zeeuw komt in 2002 naar de Charlie Shaverslaan in Zevenkamp. Hij blijkt te wonen tussen gezinnen met emotionele problemen. Tot 2010 heeft hij hier geen last van. Daarna wordt het problematisch. Als om twee uur 's nachts lawaaierig gebarbecued wordt, gaat Cherly verhuizen. Cherly Zeeuw was vrije leerling op het conservatorium en specialiseerde zich in piano. Vanaf 1990 geeft hij muziekles aan jongeren. Voorheen was hij een avontuurlijk popbandlid en begeleidde hij bekende artiesten als de zangers van Replay, Tasha van Tasha's World en Ntjam Rosie. Hij speelde met Equals en Roots Syndicate (bekend van het succesnummer Mockin' Bird Hill. Cherly Zeeuw deed zowat alle Europese hoofdsteden aan. Tot hij de 'heavy scene' beu werd. Hij zag mensen die compleet doordraaiden.

Zeeuw besluit een advertentie op te hangen in Super de Boer en folders neer te leggen bij de bibliotheek. Hij wordt opgebeld door het Lokaal Cultureel Centrum (LCC). Ze zoeken een muzikleraar. Cherly verzamelt in een record tempo 25 kinderen om zich heen die hij vier dagen per week les geeft in piano, keyboard, zang en

musical. Hij bereidt leerlingen voor op het conservatorium. Cherly is een jazzfanaat en toneelschrijver. Hij heeft veel fantasie. In het LCC en Aafje speelt hij met de kinderen een sprookjesmix en een verbazingwekkend halloween-stuk. Op het Ambachtsplein hebben de kinderen diverse optredens en regisseert Cherly een jongerenpodium. Op dit moment coacht hij twee zangeressen waarmee hij een CD gaat uitbrengen. 'Als ik zie dat kinderen wat willen bereiken, of ze zeggen dat ze artiest willen worden, dan ga ik ermee door. Ik ken de artiestenwereld, de bands, en de valkuilen.'

Go Bananas DJ en jonge Mozart

'Elke vrijdag was het een knalfeest. Mijn vader speelde rockgitaar, mijn opa bij The Three Jacksons en mijn moeder orgel. Ik had daar geen geduld voor. De muziek zit in mijn hoofd.' Ron van der Tak kwam 36 jaar geleden naar de Panfluit, hij was toen twaalf jaar. Ron vertelt sentimenteel over de vroegere tijden.

Han is een wat verlegen supertalent bij Eeuwige Noten, de muziekschool van Cherly Zeeuw. Vader Ron van der Tak is trots op hem. 'Dat talent komt van zijn vader', meent Ron. Van der Tak is vanaf zijn dertiende DJ in jongerenplek Go Bananas met uitsmijter Rinus die op de Beerze woonde en Ron slechte dingen leerde, zoals bier drinken. Elke vrijdag was het een knalfeest. 'Mijn vader speelde rockgitaar, mijn opa accordeon bij The Three Jacksons, en mijn moeder orgel. Ik had daar geen geduld voor. De muziek zit in mijn hoofd.' Van zijn Chinese moeder heeft Han het doorzettingsvermogen. Zij werkt als een paard, 70 uur per week, 34 uur bij de BAVO en verder als ZZP-er met terminale patiënten. Ron doet het wat kalmer aan. Hij is minder gaan werken in de bouw, de salarissen zijn te laag en vaak wordt het nog rijden naar Den Haag. Hoe komt hij aan een Chinese vrouw? Driehonderd Chinezen kwamen indertijd naar Nederland om kennis op te doen rond de zorg. De vrouw van Ron wilde ook Nederlands leren en werd door een Indische vriend bij hem geïntroduceerd. 'Van die man kan je de taal echt leren!' Ze is niet meer bij hem weggegaan.

Ron van der Tak kwam 36 jaar geleden naar de Panfluit, hij was toen twaalf jaar. Moeder was uitgekeken op de Essenburgsingel en toen ze een kerel zag die een ander met een bijl achterna zat, deed dat de deur dicht. Ze kocht een woning in Zevenkamp. Ron vertelt sentimenteel over de vroegere tijden. 'Schaatsen op de singels en schaatswedstrijden tegen Ommoord op de met water bespoten zandvlaktes. Het was een feest. We hingen gekleurde lampjes op en er stonden kraampjes met koek-en-zopie. Heel de straat deed mee. Plaaggeesten maakten gaten in het ijs en wij gaven ze wat klappen, met de blote vuist toen. Ik heb Zevenkamp voor honderd procent zien bouwen, het winkelcentrum, de torens.'

Winkeliersvereniging zorgt voor een belevenis

In 2007 begint Fernande van Dongen met haar kledingwinkel Ça Va. Een jaar later komt ze in het bestuur van de winkeliersvereniging van het winkelcentrum Zevenkamp. Ze heeft de PR in haar pakket.

De hyperactieve winkeliersvereniging zet, vaak in samenwerking met de Bewonersorganisatie Zevenkamp en de deelgemeente, een hele waaier van evenementen neer. Er valt wat te beleven op het Ambachtsplein! Koninginnedag in samenwerking met het LCC met spetterende salsagroepen. De Sterkste Man van Rotterdam, met ongehoord stuntwerk. In de jury onze enige echte Ted van der Parre, wereldkampioen in 1992. Back to the sixties, een optreden van Elvis onder begeleiding van een rockband, rockabilly-dancers,

oldtimers en niet te vergeten de Harleys. Halloween met stapels pompoenen en heel enge heksen, straattheater met De Verschrikkelijke Mendozies. De roofvogelshow met uilen en arenden. Sinterklaas die het plein uit zijn voegen doet barsten en de kinderen een kans geeft op Meet en Greet. De verlichte kerstmarkt met snuisterijen, een kerstman met een arrenslee en een grote schaatsbaan. Het jongerenpodium met Rass Motivated en muzikale werkjes door de kinderen van muziekschool Eeuwige Noten. De kinderspelen met pony's en BMX-fietsen tijdens de vakantie.

Ondanks deze successen heeft het winkelcentrum moeite om het hoofd boven water te houden. In 2013 staat 38 procent van de winkels leeg. De stijgende internetverkoop en de grootwinkelbedrijven zorgen voor pittige concurrentie en faillissementen. Er komt een tegenbeweging. Deelgemeente en NSI, de eigenaar van het centrum, slaan de handen in elkaar. Enkele retailwinkels worden verplaatst en de twee grote broers Lidl en Blokker krijgen een uitbreiding. Er komt een visboer bij en het Ambachtsplein krijgt een kroeg. Jarenlang zat het plein zonder de terrassen van het Lokaal Cultureel Centrum en het gesloten Café. NSI opent een pand en probeert het digitaal winkelen en bezorgen te promoten. Het Ambachtsplein krijgt Wifi. Volgens Fernande is de kracht van de retailer dat hij sociaal is, mensen kan ontvangen en naar hen luistert. In veel stedelijke winkels kan er geen goedendag meer af. Onheilsprofeten verkondigen dat er in een wijk van minder dan 40.000 inwoners geen plaats meer is voor een winkelcentrum; Zevenkamp telt een kleine 17.000 inwoners.

Het sluiten van het LCC en het verdwijnen van de banken en de schaakhoek maken van het plein een kale bedoening. Deze maatregelen staan volgens Fernande haaks op het winkelen als entertainment. Fernande was blij met de terugkeer van het postkantoor (en de PIN-automaat), dat inmiddels The Read Shop is geworden, zodat de bewoners hun geldzaken en post nog kunnen regelen. Ze hoopt op herstel van de speel- en zitplekken die door de toenmalige bewonersorganisatie werden gerealiseerd. Gelukkig wordt Youngsters nu Huis van de Wijk en komen de bankjes terug tot vreugde van senioren en jonge gezinnen. Tijdens de pleinactiviteiten moet je volgens Fernande als winkeliersvereniging ook wat aan te bieden hebben, al is het maar chocolademelk, glühwein met de kerstmarkt, of een bonbon. Binding en uitstraling zijn belangrijk.

Een sterke man in Zevenkamp

Vijfendertig jaar geleden kwam William Paay in Zevenkamp wonen. Hij zat al in de inspraakgroep van de bouw. Hij kwam in opstand tegen het aan de randen van de wijk plaatsen van een afzonderlijk zwembad en sportcomplex.

Als beheerder bij Sport en Recreatie van het sportcomplex annex zwembad op Schuttersveld in Crooswijk, zag hij het nut van de combinatie en het belang van een centrale positie, midden in de wijk en tegelijkertijd goed bereikbaar met het openbaar vervoer.

Sport is dan ook een onmiskenbaar deel van Williams leven. Vanaf zijn veertiende jaar doet William aan krachtsport. De vitrinekast bij de entree van zijn flat staat dan ook vol bekercups. Bij Sport en Recreatie is zijn job voornamelijk organiseren. Als hij dan door Fernande van de winkeliersvereniging wordt gevraagd om de Sterkste Man op het Ambachtsplein vorm te geven, is dat een kolfje naar zijn hand. Even googlen en een praatje maken met zijn vrienden Rene Maliangkay en wereldkampioen powerlifters Ted van der Parre en het evenement staat in de steigers. De beide heren worden scheidsrechter, wat ertoe bijdraagt dat massaal op Williams oproep in de krant wordt gereageerd. Ook beginners, mindere goden, komen opdagen en

krijgen echt een kans. William kent Ted al vijftig jaar en René dertig jaar. Als de winkeliersvereniging geld beschikbaar stelt, zorgt Paay voor een grote tent, EHBO, dranghekken en alle nodige materialen. Hovenier Martijn Vos levert de vrachtwagen en aanhanger. Reuze-autobanden komen op advies van de Sport en Recreatie-werkplaats vanuit de Hoekse Waard. De twee grote shovelbanden komen uit het Zuidwestelijk Bandencentrum in Strijen. William haalt alles op met zijn pick-up.

Het eerste evenement wordt gehouden in 2009. Bij de Timberwalk leggen de deelnemers een zo lang mogelijke afstand af met twee loodzware boodschappentassen. Ze tillen een boomstam boven het hoofd. Bij de deadlift moet je overeind komen met 300 kg. Zes keer na elkaar organiseert Paay de Sterkste Man op het Ambachtsplein met telkens nieuwe oefeningen tot het slepen van een scheepsketting aan toe. Op aandringen van Fernande doen ook sterke vrouwen mee aan het evenement. Ze maken behoorlijk wat indruk. Het evenement wordt ook mooi omkaderd met buikdanseressen en André Hazes look-a-likes.

William is een druk baasje. Hij is actief in een sportschool in het Oude Noorden en official bij powerliftevenementen. Vaak wordt hij ook gevraagd als deskundig commentator. Eén keer per maand doet Paay met zijn terreinwagen mee met de Joke's Baggerberen Four Wheel Drive (stichting BeeJee). Met de four wheel drive gaat het heuvel op en heuvel af, door baggerbakken, tot je eruit ziet als een echte baggerbeer. Paay zit in de Zevenkampse verkeersgroep waar hij een oversteekplaats van het metrostation Nieuw Verlaat richting Dirk van der Broek bepleit en ook kan realiseren. William betreurt de teloorgang van het LCC, het gevolg van minder rijkssubsidie. Bij een centraal jongeren centrum heeft hij zijn bedenkingen.

'Het heeft me heel veel plezier gedaan de Sterkste Man in mijn eigen wijk te kunnen organiseren. Zo'n evenement moet je organiseren in combinatie met een braderie.' William praat nog nostalgisch over De Scheg. Magda Kuijs haalde er Liesbeth List, Loes Luca en Karin Bloemen binnen. Vóór de deur speelde de Marinierskapel en een blaasorkest. Margreet Pruis, één van haar opvolgers, bracht leven in het LCC met wel 35 clubs en een maandelijks salsa-avond met 250 deelnemers. De Scheg moest ineens Lokaal Cultureel Centrum heten, dan kreeg ze meer waarde. En toch hebben ze het gesloten. Voor programmering is geen geld.

Literaire Marokkaan en sociaal ondernemer met drive

Als The Read Shop ten onder gaat springt Adel Koutet in. Sociale projecten kunnen volgens hem best samen gaan met ondernemerschap.

Adel Koutet komt in 1997 naar de Johan Huizingastraat in Zevenkamp. Het is een rustige wijk en goed bereikbaar. Er zijn goede basisscholen. Je woont er prettig en dicht tegen de natuur. 'De Zevenhuizerplas was voor mij de zee. Met mijn broer Khalid leerde ik er surfen. Ook op vakantie in Marokko heb ik twee planken.' Op het moment van zijn komst in Zevenkamp is Koutet inspecteur bij de politie. Met zijn ondernemingsdrang wil hij meer armslag. In 2003 wordt hij voorzitter van het interkerkelijke Alexander Plus, dat zich richt op eigen taal en cultuur in combinatie met Nederlandse les. In 2005 begint hij al met een eigen adviesbureau dat zich richt op taal en het vinden van werk.

Als The Read Shop ten onder gaat springt Adel in. Sociale projecten kunnen volgens hem best samen gaan met ondernemerschap. Hij is weg bij de politie en moet ook denken aan een appeltje voor de dorst. Dat is

het dan nog niet, maar Koutet denkt op langere termijn. Op de korte termijn is The Read Shop gestabiliseerd en een bron van werkgelegenheid. Stagiaires die niet aan de slag kwamen, vinden er een plek en ook andere ondernemers op het Ambachtsplein volgen dit voorbeeld als een soort zwaan-kleef-aan. Adel is speciaal in het bestuur van de winkeliersvereniging gegaan om dit stagebeleid te kunnen doorzetten. Elly Breevoort hamerde als politica voortdurend op de ellende van het verdwijnen van het postkantoor. Koutet heeft het als ondernemer waargemaakt. Een combinatie van The Read Shop, ING en PostNL. Van de nood maakte hij een deugd. De postopslagruimte was weg, Adel maakte er een ijssalon van. Voor hem is de wijkeconomie belangrijk. Burgemeester Aboutaleb kwam een steen leggen in de veilige winkelstraat. Hij kwam langs bij The Read Shop: 'Een Marokkaan in een Read Shop!' grapte hij lachend. Pijnpunt zijn wel de overdreven huren in het winkelcentrum. 'Eigenaar NSI denkt dat we nog steeds op een A-Lokatie zitten.'

Een Marokkaan in een Read Shop! grapte Aboutaleb met een lach.

Adels sociale betrokkenheid is groot. Met Alexander Plus organiseerde hij in Ommoord onderwijs en sport. In Zevenkamp was er niets. Het pand aan de Griendwerkerstraat 50 van NSI stond al zes jaar leeg. Adel maakt er een sportschool van voor vrouwen en jongeren. Hij richt zich op Marokkanen, Turken en Afghanen die moeilijk de weg vinden naar de reguliere organisaties. 'Ze geloven in mij en hebben vertrouwen in onze organisatie, de stichting Attanmia.' Het bruist in de Griendwerkerstraat met dansen, naailes, Nederlandse les, Arabische les, huiswerkbegeleiding, thaiboksen. 'Veel vrouwen willen weg uit de routine van elke dag. We zijn een soort dagbesteding. We brengen ze in contact met de omgeving.' Het project is net opgestart, de verf is nog nat. Een aantal kinderen zit volop in de bokstraining, jongens en meisjes, het is ontroerend. Opvallend is het grote aantal vrijwilligers, hier is ruimte voor eigen initiatief.

'Ik hou van een goed leven en gelukkig zijn. Ook op latere leeftijd wil ik genieten.' Het gaat over het besluit van minister Asscher om het kindergeld voor Marokkaanse kinderen in Marokko aan te passen aan de levensstandaard aldaar. Het openbaar onderwijs in Marokko is totaal uitgekleeft. Privéscholen schieten als paddenstoelen uit de grond. Ze zijn duur, tweehonderd euro per maand, maar noodzakelijk als je kind iets wil bereiken. Vlees is duurder dan in Nederland. Boodschappen in de supermarkt in Nederland kosten veertig euro, in Marokko negentig euro. Driekamerwoningen gaan naar de 100.000 euro. Gezondheidszorg is schreeuwend duur. Alleen ambtenaren zijn verzekerd. Marokkaanse politici reageren niet, ze willen hun vingers niet branden. Zijn er ook nog leuke dingen? 'Ja, we maakten met wel 35 bewoners een theaterstuk rond Mixed Marriages op basis van twintig dialoogbijeenkomsten. Het was geweldig! En onlangs organiseerden we workshops voor Syriërs over verkeersregels. Op het bord staan Arabische sierletters met daarachter APK of Voorrang Geven.'

Mijn klanten zijn mijn familie

In 2005 komt Aynur Arikan vanuit Delfshaven in Zevenkamp wonen, vlakbij het Ambachtsplein. De gordijnzaak is een klein familiebedrijf dat ook de klanten als familie ziet.

In 2005 komt Aynur Arikan vanuit Delfshaven wonen in Zevenkamp, vlakbij het Ambachtsplein. Ze heeft de gewoonte met haar man gezellig te gaan wandelen en ziet een drukte van jewelste in het wolwinkeltje op het plein. Wat is er aan de hand? De zaak komt leeg en huurder en huisbaas onderhandelen. Aynur wil met

haar man een winkel beginnen met gordijnen en kleding op maat. Dit is een gedroomde kans. Ze gooien het op een akkoordje en een deel van de inrichting en inboedel kan blijven. De man van Aynur was fabrieksarbeider en kon om medische redenen dat werk niet meer aan. Ze besloten samen een zaak te beginnen en klanten aan te trekken. Aynur is gediplomeerd naaister en haar echtgenoot heeft een vlotte babbel. Aynur zit in de thuiszorg in Ommoord, waar ze veel senioren kent. Deze moedigen haar aan: 'Zevenkamp, Nesselande en de omliggende wijken hebben een dergelijke winkel nodig. Doen meid! Wij staan achter je.' Anyur: 'die mensen zijn gek op me. Ze zijn nog steeds mijn vaste klanten.' De gordijnenzaak is een klein familiebedrijf dat ook de klanten als familie ziet. Dan slaat het noodlot toe. Na twee jaar in de zaak krijgt de man van Aynur kanker en overlijdt enkele maanden later. Aynur leeft een tijd lang zonder gevoelens, als een robot. Nu nog voelt ze zich de ene dag achttien en de volgende dag zeventig.

Aynur kan zich wonderwel aanpassen aan het Zevenkampse leven. Ze is bijzonder actief en geeft soms steun aan haar zus die eenzelfde zaak heeft in België. Vindt je wonen in Zevenkamp gezellig? 'Ja, je hebt hier de zee en de natuur.' Het leven van een kleine middenstander gaat niet over rozen. De hoge huur maakt inhuren van personeel onmogelijk. Door zelf al het werk te doen, kan Aynur haar brood verdienen. Gordijnen en kleding maakt ze precies op maat. Zevenkamp is soms wat saai, maar de mensen zijn heerlijk. 'Ik heb hier veel geleerd. Mijn klanten zijn als mijn zoon, dochter, vader en broer, net familie. Ik ga dit jaar niet naar Turkije, maar naar het strand van Nesselande.' Aynur heeft leuke kinderen: Suzan de afgestudeerde stewardess, Akin die net zijn militaire dienst achter de rug heeft en de jongste van dertien jaar: Milek (Engel), een lief en slim kind. Aynur komt in Zevenkamp veel armoede tegen: 'ik hoop dat de crisis snel achter de rug is.'

Ondernemend dichter

Als het LCC gedwongen dicht moet, stapt Ron naar NSI, de eigenaar van het winkelcentrum, om een grote leegstaande winkel via een ad-hoc constructie te huren. De reactie is positief, 7Art is geboren.

Ron Koldenhof verlaat het bankwezen. Hij is er niet rouwig om. Veel energie heeft hij gestoken in het vakbondswerk en in een betere organisatie en daar is hij wel trots op. Van bankier naar dichter. Het klinkt vreemd, maar het is Rons droom. Hij wordt ZZP-er en zoekt contact met andere creatievelingen. Hij ontmoet opbouwwerker Ed de Meyer die de pleinen, parken en binnenterreinen in Zevenkamp wil verlevendigen met creatieve activiteiten, poëzie, zang en muziek. Het klikt. Ron wordt zelfs bestuurslid van de nieuwe Bewonersorganisatie Zevenkamp die vanuit een positief elan wil vertrekken. De kantooruimte wordt een ontmoetingsplek waar bruisende ideeën over elkaar heen buitelen. Carla, Rons vrouw, heeft al een aardige zangcarrière opgebouwd met latinorepertoire en met jazzbands. Ron had zelf al toenadering gezocht tot het Cultureel Centrum van Orion, waar hij een poëziefestival organiseerde, de keramiegroep van Laurens Van Sprundel. Een dichtersziel ontdekte. Tijd om de pleinen op te trekken. Met Sabana, de band van Roy en Robert, treedt Carla meerdere keren op, op het Ambachtsplein in de vrieskou met kerst, op een besneeuwd binnenterrein bij het Spinet, in het Zuidelijk Wijkpark met het Jongerenpodium. Ron levert sprankelende gedichten en vindt een creatieve partner in kunstenaar Marieke de Koning, die in het LCC wonderlijke werkjes maakt met de kinderen.

Als het LCC dicht gaat, stappen Ron en Ed naar eigenaar van het winkelcentrum NSI, om een grote leegstaande winkel met een ad-hoc-constructie te huren. De reactie is positief, 7Art is geboren. Het is 2012. De

jaren daarop komen er exposities van schilderijen, digitale kunst, Hindoestaanse minibeeldjes, cartoons. Bandjes treden op, de kinderen schilderen, dames gaan er breien en naaien en er komt een repair club. Kortom, een artistiek buurthuis is geboren en draagt bij aan de levendigheid van het Ambachtsplein. Sylvia is Rons organisatorische steun. Ron herinnert zich de leuke Pub Quiz waarbij met toeters en bellen de kennis over Zevenkamp werd getest. Als de Big Bazaar de ruimte nodig heeft, zoekt Ron noodgedwongen een plek in Ommoord, wat niet betekent dat hij immobiel is. Met Marieke de Koning werkt hij aan diverse theaterstukken, zoals 'Ik wil geen koningin meer zijn', dat zelfs in theater De Bakkerij in Noord wordt opgevoerd. Koldenhof organiseert de Boekenweek in diverse Zevenkampse scholen en de poëzieroute bij Orion met gedichten in de bomen. Ron is een novelle aan het schrijven die in gedeeltes tot stand komt. Elk deel leidt tot een theatervoorstelling. Ron werkt met Laurens aan een autobiografisch stuk over een strandjutter die geconfronteerd wordt met zijn verleden. Voor Wollefooppengroen schrijft hij groeigedichten. Klapper op de vuurpijl is een Zwitsers circus dat hij met de BOZ weet te contracteren. Actieve bewoners kunnen er gratis naar toe en de performance geeft een boost aan de wijk.

Als Ron stopt als bestuurslid blijft de creatieve relatie met het opbouwwerk. Op basis van kinderschilderijen maakt Koldenhof met zijn Creatividad-team een voorstelling met muziek en zang, die onder de naam 'Egnie' wordt opgevoerd in de plaatselijke BSO's (Buitenschoolse Opvang). Er komen vijf voorstellingen 'Take care of children', voor de Minister Marga Klompéschool. Marieke maakt er de decorstukken voor. Met de groepen zeven en acht maakt Ron gedichten en raps op de beat van Robert. Er wordt gewerkt met achtereenvolgens vier groepen van 24 kinderen in de sportzaal. Ron werkt af en toe voor de cursusprovider 'Zus en Zo'. Omdat er geld in het laatje moet komen, werkt hij als notulist in een kleine randgemeente. Dochter Nadja volgt het kunstzinnige spoor van de ouders. Bij Thorbecke volgt ze de richting media en entertainment. Ze maakt van nabij het International Filmfestival Rotterdam (IFFR) mee. Ze maakt zelf filmpjes en schrijft voor de schoolkrant. Onlangs gingen Ron en Carla samen naar Den Bosch, naar een stampvol politiek café. Tafelgesprekken werden er gehouden en filosofische bespiegelingen over lachen en huilen. Carla zong er latin en jazz. 'Zou zo'n politiek café ook niet kunnen in Zevenkamp?'

Unity99 voor kampioenen

In 1999 start karatekampioen Patrick van Daalen met clinics op scholen en in buurthuizen. Zijn passie wordt kennis overbrengen.

In 1998 doet Zevenkamper Patrick van Daalen mee aan het wereldkampioenschap karate in Brazilië. Hij doet er een virus op dat zijn immuunsysteem aantast en zijn carrière breekt. Hij blijft niet bij de pakken zitten en haalt op karakter nog de finale van de Dutch Open in 2001. In 1999 start hij met clinics op scholen en in buurthuizen. Zijn passie wordt kennis overbrengen. Met zijn vrouw is hij 24 uur per dag bezig zowel met topsporters vormen als met het perspectief geven aan kinderen met autisme of gedragsstoornissen. 'In een gymzaaltje bij De Vliedberg ben ik als karate kind begonnen. Daarna ging ik naar het zwembad. Ik koos voor semi-contact, het meer gecontroleerde karate. We trainden in witte pakken.' Op dit moment tellen voor Patrick vooral de maatschappelijke doelen. Kinderen starten al op tweejarige leeftijd bij de club. Van Daalen is een Zevenkamper in hart en nieren. Op vijfjarige leeftijd kwam hij van de Diergaardesingel in het Oude Westen naar de nieuwe wijk die hij compleet heeft zien opbouwen. 'Het was ons kent ons. Ik had veel vrienden en heb alleen maar goede herinneringen. Ik woonde in een volkswijk en ben trots op mijn roots hier. Ik wil een bijdrage leveren aan de jeugd in Zevenkamp. Mijn allereerste karatesteps deed ik onder leiding van

het icoon John Reeberg van de karatevereniging Zevenkamp. Dat was de glorie tijd van Nederland dat met vlag en wimpel de wereldtitel haalde.'

Patrick was onderdeel van de hangjeugd op het Ambachtsplein, maar werd meer en meer opgeslokt door de topsport, waar hij op een gegeven moment alles voor opzij zette. Het werd een manier van leven. Patrick kreeg een plaquette van de Thorbecke school een werd kampioen zwaardvechten. De jeugdgroep viel uit elkaar en ieder ging zijn eigen weg. Van Daalen is er trots op dat hij zijn vrienden en hun kinderen terugziet op de karateclub Unity99, die nu 900 leden telt. De trainingen die gegeven werden in tal van zaaltjes werden samengesmolten in de dojo van Unity99, een gewezen fabrieksruimte bij De Schalm. De jongelui stromen toe op vrijdag. Ze trainen een uur en gaan dan wat chillen, televisiekijken en gamen om dan weer in actie te komen tot 22.00 uur. Patrick heeft bewust gekozen voor de moeilijke doelgroep van 14 tot 22 jaar. De dojo staat open voor alle leeftijden, de nadruk ligt op het ontwikkelen van de mens achter de vechtsport. 'Toen ik aan topsport deed, wilde ik de beste van de wereld worden. Ik gaf alles op voor een medaille en een bos bloemen. Het werd een complete levensstijl. Na mijn blessure kreeg ik aandacht voor het bredere stuk. Wat is kampioen worden? Iedereen die hier komt, stelt zich doelen en bereikt ze. Ik heb een behoorlijk aantal topsporters en dat is geweldig. Toch ben ik even tevreden over dat autistische jongetje dat nergens nog naartoe wil, behalve naar onze dojo. We zorgen dat hij ook weer thuis komt en zo ook een kampioen wordt. Vechtsport geeft je zelfbewustzijn en is er om je angst te overwinnen.' Jongens met straatcultuur kunnen zich met de vechtsport identificeren. Ze vinden vechtsport interessant en dat is voor Van Daalen ook een ingang. Het gaat erom een vechtersmentaliteit te hebben. Patrick laat hen afreageren op de zak en gaat dan een gesprek aan. 'Hoe is het met je?' Met het project Fighting for Change houdt Van Daalen zich acht weken lang intensief bezig met jongeren met een gedragsproblematiek. Hij helpt hen keuzes te maken. Het project wordt gefinancierd door het Oranjefonds.

Mijn allereerste karatesteps deed ik onder leiding van het icoon John Reeberg van de karatevereniging Zevenkamp.

Van Daalen gaat in op het Unity-gevoel. Dit is zo overweldigend dat de Belgische selectie voor de Europese en Wereldkampioenschappen bij hem driemaal in de week komt trainen. Ze voelen zich hier thuis. Het Unity-gevoel, die eenheid: Patrick brengt dit in bij de vorming van zijn docenten. De docent leert de groep te luisteren naar elkaar. Hij gebruikt passende metaforen uit de geschiedenis en choqueert graag om de leerlingen in een andere context te brengen. Vooral de laatste jaren heeft Patrick hier veel ervaring mee opgedaan. Hij volgt ook scholing in gedragsproblematiek bij het NIVM (Nederlands Instituut voor Vechtsport & Maatschappij). Psychologen leren je hoe verschillende doelgroepen te bereiken. Van Daalen werkt als jongste telg mee aan een ontwikkelingsprogramma. Waarom is Unity99 anders dan andere scholen? Patrick kiest voor een moderne, westerse look van de dojo. Hij geeft les op ontwikkelingsniveau, met veel spelen voor de kleintjes in plaats van steeds herhalen. Patrick bedenkt ook trainingvormen, speels en met resultaat. 'Veel heb ik geleerd van mijn vroegere jeugd. Ik had het niet zo makkelijk en heb geluk gehad aan de goede kant terecht te komen.' Van Daalen heeft enkele prima docenten met passie. Bij Unity traint de Nederlandse kampioen, specialist in kata, een solo-optreden met een denkbeeldige tegenstander. Het gaat om een vaste volgorde van bewegingen en is spectaculair om te zien.

Zevenkamp is de drive, de passie van Patrick. Hij denkt vaak terug aan zijn jeugd. Als kind was Zevenkamp voor hem een paradijs, hij kende elke hoek. 'Ik was blij dat ik topsporter was. Ik zette er alles voor opzij, het was het enige wat telde. Ik deed mee aan het EK en WK. Ik werd uitgeroepen tot het talent van het jaar. Ik ging de beste van de wereld worden. Ik heb nu geleerd dat niet het doel het belangrijkste is, maar de weg ernaar toe. Ik was straatarm en wist wat het is om te vechten.' Na zijn virusinfectie had Patrick geen plan B. 'Alleen in karatepak voelde ik me geen loser.' Patrick komt er achter dat hij lesgeven hartstikke tof vindt en stelt zich nu tot doel zoveel mogelijk mensen te bereiken en maatschappelijk te ontwikkelen. Hij werd de beste trainer in een vechtsport waarmee niet veel geld te verdienen valt en dus ook het verkeerde volk niet aantrekt. 'Ik heb nog met vingerverf mijn hand op de eerste paal van onze wijk gezet, en nu geef ik les! Het mooiste vind ik de patatzaak bij het Shell-station. Toen een houten schuurtje en nu bestaat ze nog.'

Een geboren danseres

In 2009 startte Deby Javaanse dansen voor een tiental kinderen in het Lokaal Cultureel Centrum. Het wordt een groot succes.

In 2003 trouwt Deby Subiyanti met haar vakantieliefde Robert Verhelst. Een jaar later komt ze naar Nederland en gaat ze wonen bij het Hofplein. Als in 2006 het tweede kindje wordt geboren en het huis te klein wordt, gaat het echtpaar op zoek naar hun droomhuis in het groen. Dat wordt de Aart van der Leeuwstraat in Zevenkamp. 'Ik was onmiddellijk helemaal weg van het huis met die mooie bomen. Zelfs voor het strand van Nesselande zou ik het niet willen verruilen.' Deby kan niet ontkennen dat ze geen heimwee heeft naar Java en haar geboorteplaats Kediri. In 2014 is ze er nog geweest. Het is een dure reis. Nu weer drie jaartjes wachten.

In 2009 startte Deby Javaanse Dans voor een tiental kinderen in het Lokaal Cultureel Centrum. Het wordt een groot succes. De groep wordt regelmatig gevraagd voor allerlei optredens. Deby is een echte communicator en organiseert een stampvolle Vrouwendag. Ze treden ook op in verzorgingshuizen en doen een middagshow in Aafje, waarbij verschillende Indonesische dansstijlen aan de orde komen. Deby's optreden werd begeleid door Claudia Morato op harp. Zij won met haar dochter een prestigieuze muziekprijs. Op het eind worden door de senioren Indonesische liedjes uit volle borst meegezongen. Deby's dansgroep treedt diverse keren op op het Ambachtsplein en in de parken. Ook op de Pasar Malam is ze een graag geziene gast. Subiyanti gaat naar de werksessie voor kunstenaars, georganiseerd door cultuurscout van Prins Alexander Marieke Bongaards. 'Ik wil graag samenwerken met kunstenaars en diverse kunstvormen en culturen met elkaar mixen. Het is dezelfde muze!' Tot zelfs in een televisiestudio in Den Haag toe heeft Deby en haar dochter een optreden. 'Ze struikelde daar nog over haar sjaal.' Subiyanti heeft HBO Dans- en kunstacademie gedaan. Ze leerde daar heel verschillende technieken en alle dansstijlen. In Zevenkamp wonen heel veel Indonesiërs en veel Surinaamse Javanen, die trouwens dezelfde taal spreken als Deby.

Hoe kwam ze eigenlijk bij het lesgeven in het LCC? 'Dit ontstond al pratend met de moeders op het plein voor de Buskesschool. Mijn leerlingen zijn de klasgenootjes van mijn kinderen.' Deby vindt de Spiegelzaal in het zwembad aan de Zevenkampse Ring zo mooi. Nu het LCC is gesloten, gaat ze vast praten met de directrice, maar eerst nog even wachten tot de jongste dochter naar de basisschool gaat. 'Wist je dat ik onlangs mijn zwemdiploma gehaald heb, in vier maanden? Ik was bij Bali bijna verdrongen en was bang geworden van het water.' Deby vindt Zevenkamp een leuke dorpse sfeer hebben. 'De mensen groeten elkaar. Alles is

ook vlakbij, de Rottemeren en Nesselande. In Zevenkamp heb je een grote speeltuin waar ik op geabonneerd ben en in de zomer zie je overal moeders met kinderen picknicken. Nesselande heeft teveel hoogbouw. Er is wel een strand maar geen bomen. De mensen zijn er stug.' Subiyanti's oudste dochter van tien jaar is gestopt met dansen. Ze leeft helemaal voor het voetbal. Ze speelde bij Xerxes maar werd gespot door John de Wolf, die er clinics gaf. Nu speelt ze bij het jeugdelftal van ADO Den Haag! De kleding bij de diverse Indonesische dansstijlen is best duur. Met verschillende dansgroepen wordt die in gezamenlijkheid aangeschaft. Je maakt afspraken over het gebruik. Aafke de Jong van Deby's dansgroep regelt de import.

'Ik ben geboren als danseres. Mijn oma en mijn moeder waren danseressen. Ik ga er nu niet over praten, want dan ga ik huilen. Ik mis ze wel. Wist je dat er ook Javaanse hiphop bestaat? Ik hou van die mix.' Deby is met haar man naar een uitvoering van moderne dans in het Luxor Theater geweest. Ze vond het zo mooi, het geeft je energie en het smelt samen tot één geheel met de muziek. Deby mixt haar dansen met de schilderijen en beelden van de half-Indonesische Joyce Bloem. In het Art Centre Delft, een tot vergadercentrum en kunstgalerie verbouwde boerderij, doet Bloem aan mixed media. Vroeger was het LCC het ontmoetingscentrum en de sociale mix. Door Ine Breeveld van de BOZ werd ze gevraagd om te dansen in De Aarhof. Wordt dat het nieuwe LCC? 'Zevenkamp kent zoveel verschillende culturen. Ze beïnvloeden elkaar met dans, muziek en mode. De jongeren absorberen dat, de wereld gaat er heel anders uitzien. We moeten het samen doen, niet individueel. Het huidige sociaal werk is te zakelijk. Je moet dit en je moet dat. Dat leidt tot chagrijnige mensen, zonder spontaniteit en creativiteit. Alles moet volgens de ambtenarij van tevoren vastliggen. Waar blijft de ontspanning? Ik zeg altijd het verleden is voorbij. We leven in het nu en naar de toekomst toe. Meer samenwerken, elkaar beïnvloeden, positief denken, dat wordt het voor de nieuwe generaties.'

Deby is ook schrijver van kinderboeken. Op Java was ze kleuterjuf en zette ze zich in voor straatkinderen. 'Ik hou van kinderen. Waar kon ik beginnen met mijn HBO-diploma Kunstonderwijs? Hoe kan ik iets betekenen voor de kinderen?' In 2007 ontdekt ze het gastouderschap, dat niet gebonden is aan allerlei wettelijke opleidingen. Dit werk doet Deby al bijna tien jaar. Ze heeft met haar opleiding en ervaring een pedagogische achtergrond. Door de jaren heen had ze veel verschillende kinderen. 'Het is mooi ze op het goede pad te brengen.'

Wordt Centraal Wonen een wooncoöperatie?

Leegstaande woningen krijgen een niet-subsidiabele huur.

Twee derde van de Centraal Wonen-huurders wil een wooncoöperatie worden en de zestig woningen van eigenaar Vestia kopen. Aanleiding is het feit dat Centraal Wonen haar woningtoewijzingsrecht verliest. Daarnaast krijgen leegkomende woningen een niet-subsidiabele huur of worden ze verkocht aan buitenstaanders. Om de woningen te kopen moet Centraal Wonen een financier vinden die een hypotheek verstrekt tegen 2,5 procent rente. Zo'n bank werd in eerste instantie gevonden, maar haakte helaas af. Woningen kopen betekent ook verantwoordelijk zijn voor beheer, en achterstallig onderhoud plegen aan de gevels. Zeker de eerste jaren zal ook de wooncoöperatie niet kunnen zorgen voor betaalbare huren. Een andere oplossing is een woningcorporatie vinden met meer vlees op de botten, die het woningtoewijzingsbeleid respecteert en de huren subsidiabel houdt.

Preventief beheer en bewonersinitiatieven

Medewerkster sociaal beheer Linda Hofmann vertelt enthousiast over de succesvolle aanpak van de binnenterreinen.

Sherita Sitaram verhuurt Woonstad-woningen in Zevenkamp. Ze schetst de ontwikkelingen van de laatste tien jaar. Leegkomende woningen worden in de verkoop gedaan om financiële redenen. Als ze na negen maanden nog leegstaan, worden ze verhuurd. Woningen worden zowel in de sociale, als in de vrije sector verhuurd. Zo werden diverse woningen in de Dieze en de Tjonger in de sociale sfeer aan grote gezinnen verhuurd. De collega van Sherita, Linda Hofmann is medewerkster sociaal beheer. Ze vertelt enthousiast hoe Woonstad als opdrachtgever van een uitgebreide duurzaamheidstudie over Zevenkamp genaamd 7Up, een belangrijke financiële prijs won. Met dit geld is door collega Marco Kuipers gestart met een succesvolle aanpak van de binnenterreinen. De Liede kreeg een gezellig pleintje en stadslandbouwbakken. De Kuinder kreeg kleur door graffitiboys en werd vergroend. De gemeenschappelijke tuin bij de Boorn, oorspronkelijk een bewonersinitiatief, zag er verwaarloosd uit. Na overleg met kopers en huurders werd een stuk schuin bestraat voor de rolstoelers en naast het hekwerk werden stevige hortensia's geplant die het geheel uitstraling geven. Aangepakt werden ook de twee binnenterreinen bij de Korne en het binnenterrein bij de Aar. In alle gevallen gaat het om een stevige kwaliteitsverbetering om ontmoeting te stimuleren.

Tien jaar geleden zette Woonstad Rotterdam stevig in op bewonersparticipatie met regelmatige vergaderingen. Dikwijls werd het teveel praten om het praten. Bewoners haakten af. Woonstad en huurders hebben nu afgesproken elkaar te treffen als er iets speelt of iets opgepakt moet worden. Bijeenkomsten die dan gehouden worden, zijn ook behoorlijk bezocht. Mailadressen werden uitgewisseld, de partners kunnen elkaar vinden. Linda vertelt over de beheeraanpak van de laatste tien jaar. Zevenkamp kreeg een slechte naam, met name door een beperkt aantal nootore overlastgevers, een reeks van inbraken en hangjongeren in de portieken.

Dit leidde tot een gerichte aanpak. Zo werd een pilot voor een elektronisch sleutelplan opgezet. Elke huurder krijgt drie chipplaatjes gekoppeld aan zijn of haar woning. Bij verhuizing worden de chips gedeactiveerd. Zo zijn de hangjongeren grotendeels uit de portieken en bergingen gehaald. Telkens als een woning leegkomt, krijgt ze het Politiekeurmerk Veilig Wonen. In Zevenkamp komen de minste bewonersklachten uit de Woonstad-voorraad. Hoe komt dat? 'We zitten er als beheer bovenop', constateert Linda. 'Bij overlast pakken we gelijk door. We doen er wat mee. Zo nodig stappen we naar de rechter. Zevenkamp is voor ons een aandachtswijk. Resultaat is dat we nu veel minder beheerproblemen hebben.' Volgens Sherita wordt ook preventief gewerkt. Het begint met een welkomstgesprek. Binnen zes weken krijgt de nieuwe huurder dan de huismeester op bezoek. Zijn er technische problemen? Is er overlast? Hoe ligt de tuin erbij? Zo gewenst kan er beroep gedaan worden op de tuinarchitect van de corporatie. 'De tijd is voorbij dat de woningcorporatie jouw kastjes kon controleren', zegt Linda. 'Maar samen optrekken voor een wijk met uitstraling, dat kan wel.' Wie met een klacht komt rond de woning krijgt binnen drie dagen antwoord. Woonstad steekt ook veel energie in bijzondere groepen.

Linda vindt het netwerk belangrijk, de samenwerking met gemeente en politie. Via juridische procedures hebben ze de rotte appels eruit gehaald. Woonstad wilde verder gaan. Er is nu een screening van nieuwe huurders ten aanzien van het onderwerp woonoverlast in de laatste twee jaar. Zwak punt in Zevenkamp zijn het onderhoud van de tuinen en het schoonmaken van de portieken. 'Ondanks dat die zaken in het

huurcontract staan, zien we soms tuinen vol fietswrakken en vuile portieken.' Ook hier werkt Woonstad preventief via hulp door hun hovenier, een tuinploeg van vrijwilligers, en het proactief benaderen van huurders. Na de 7Up-studie kende de Stromenbuurt een bijzonder positieve omslag. Linda wijst op het lucratieve samenwerkingsverband met Gemeentewerken. 'Als zij de straat aanpakken, sluiten wij aan met de huisriolering en pakken we de tuintjes aan.' Linda verwijst naar collega Ron van Gelderen die twintig jaar geleden een nauw samenwerkingsverband had met tal van Opzoomergroepen. 'Zoek hem eens op!', is haar advies. Met name de Boorn was toen enorm actief. Linda wijst erop dat kopers en huurders op een andere manier benaderd moeten worden. Dat is soms best ingewikkeld. Ze heeft sterke verhalen over hennepplantages en woonfraude. Heel bijzonder is het Woonstad-initiatief 'Kompass Bewonersinitiatieven'. De woningbouwcorporatie mag niet meer sponsoren, maar ze mag nog wel huurdersinitiatieven gericht op leefbaarheid ondersteunen. Bewoners kunnen initiatieven indienen tot vijftienduizend euro. Dit is een bijzondere impuls voor de participatie.

Steun voor basiswerker

Hasan Atas gaat aan de slag bij Woonbron in 2014 als teamleider van alle huismeesters in Prins Alexander. Na de reorganisatie zijn er veel balies gesloten en worden de huismeesters de basiswerkers, de oren en ogen van de corporatie in de wijk.

Hasan kan zich uitleven. In 2016 wordt de actieve Atas gebiedscoördinator, verantwoordelijk voor het totale bezit van Woonbron in de Prins Alexanderpolder. Zevenkamp is een bijzonder aandachtsveld. Hasan gaat over onderhoud, beheer, incasso en prijsstelling. Vergeleken met de beginsituatie is de sociale cohesie in Zevenkamp wat verzwakt. De zeer diverse bevolking heeft zijn charmes, maar het beheer moet toch op peil gehouden worden. De staat van de portieken en tuinen is voor verbetering vatbaar. Dat is ook de constatering van een rondje met het preventieteam. Het Woonbron-bezit in de wijk is een gelukkige mix van koop en huur. Elke woning krijgt een Publiek Markt Cijfer waaraan een prijs gekoppeld wordt. Concreet betekent dit dat bepaalde woningen niet meer subsidiabel worden. Volgens Atas dient dit ondervangen te worden door een deel van Nesselande als sociale woningbouw te verhuren. Dat gaat eraan komen. 'Onze kerntaak is woningen te bouwen voor sociaal-economisch zwakkeren.'

Het is belangrijk dat de woningcorporatie bij de les blijft om verpaupering tegen te gaan.

Diversiteit is voor Atas een belangrijke waarde. De bruisende multiculturaliteit van Zevenkamp staat in schrille tegenstelling tot het wellicht wat 'saaie' Ommoord. Zevenkamp is volks en dat heeft wat. De oudere, witte Nederlanders zijn gespitst op schoon, heel en veilig. Ze willen het portiek en de voortuin netjes houden. Dat botst soms met burens die een andere persoonlijke beleving hebben. Zevenkamp wordt geplaagd door tal van inbraken. Dit heeft zeker met de ligging te maken. Via de metro kom je vrij anoniem Zevenkamp in en uit. Daarnaast is het hang- en sluitwerk van sommige woningen van slechte kwaliteit.

Woonbron is weer terug in hun oude pand aan de Zevenkampse Ring. Dat zal Zevenkamp ongetwijfeld een boost geven. Woonbron bezit geen winkelpanden en kan dan ook het proces op het Ambachtsplein niet

sturen. Het mooie van Woonbron is dat ze tal van bewonerscommissies heeft, leefbaarheidsgroepen en technische commissies. Bij de corporatie kunnen de huurders initiatieven indienen, dat heet de Woonbron Euro. Woonbron heeft daarvoor een leefbaarheidsbudget. Er wordt niet moeilijk over gedaan, als het maar enigszins spoort met de kerntaken van de corporatie. 'Iedereen trekt zich wat terug. Het is belangrijk dat de woningcorporatie bij de les blijft om de verpaupering tegen te gaan.' Hasan is blij met de geweldige inzet van de huismeesters, als tegenhanger van de schaalvergroting. De huismeesters zijn de enige basiswerkers en bovendien: niet iedereen kan zich via internet redden. De grote complexen hebben vaak een fulltime huismeester, waarvoor de bewoners betalen. Na zijn ervaring bij een collega-corporatie, onder andere in het Oude Westen, ging Atas de commerciële kant op. Toch komt hij hierop terug. 'Ik wilde werk doen met maatschappelijke relevantie. Ik wilde betrokken zijn. Het moet voor mij ergens over gaan!'

Als wijkagent geworteld in de wijk

Aris van der Meer werkt sinds 1977 bij de politie en dat overwegend in de omgeving van Zevenkamp. Hij heeft zowat al het politiewerk gedaan, van noodhulp tot recherche. Gelukkig is 'de wijkagent' als functie behouden, al wordt daar ook op beknibbeld.

Aris kijkt wat meewarig rond naar wat er overblijft van het politiebureau Zevenkamp. 'Meer en meer spullen worden weggehaald en in september gaat het helemaal dicht.' Het is altijd dezelfde slingerbeweging van decentralisatie (wijkkantoren) naar centralisatie en weer terug. Aris was waarnemend wijkchef in Cappel aan den IJssel. Bij het verdwijnen van de wijkteams koos hij bewust voor de functie van wijkagent in Zevenkamp. Er komen nu grote teams die bijvoorbeeld een gebied behappen van Krimpen aan den IJssel tot Nesseland. Zo'n team staat meer op afstand, is niet verankerd in de wijken en is vooral reactief (brandjes blussen). Minder aandacht gaat naar zorg. Gelukkig is 'de wijkagent' als functie behouden, al wordt daar ook op beknibbeld.

De wijkagent zat vroeger in een team dat hij kon inschakelen. Nu staat hij er alleen voor en moet hij de boer op om problemen onder de aandacht te brengen. 'Vroeger zei je: ik wil die zorg hebben. Nu gaat het stukken formeler. Als wijkagent wil ik weten wat er speelt en dat geeft me veel voldoening, al is het op microniveau.' Het voordeel van de wijkagent is dat hij zelfstandig werkt. 'De boer op moeten, doet me wel eens zeer.' Toch wil Aris niet achterom kijken. 'We moeten er het beste van maken. Over tien jaar komt het wijkbureau weer terug.' Aris is betrokken bij zijn wijk. Hij leeft in het nu. 'Wat kan ik maken, wat kan ik betekenen?' Van der Meer kent het netwerk van de wijk, de historie en de gevoelige dingen. Vroeger was niet alles beter.

Zijn eerste taak was de aanpak van probleem- en overlastgevende jongeren. In het verleden zijn verschillende aanpakken uitgeprobeerd. Van der Meer wilde bij nul beginnen. Wat speelt er bij de jongeren? Toen er echter openlijk geweld werd gepleegd bij de visboer, kwam er een repressieve aanpak. De burgemeester kwam ineens naar het Ambachtsplein. Het werd aanpakken in plaats van contact maken. 'Samen met bewoners en winkeliers heb ik de politieke aandacht benut. Op individueel vlak wil ik wat voor de jongeren betekenen. Ze hebben scholing nodig en werk, een huis, een relatie.' Tegelijkertijd zet Aris met Youngsters in op de jonge aanwas. 'Hou ze weg van de hangjeugd. Maak ze bewust van het belang van school.' De wijkagent staat er niet alleen voor. Hij werkt samen met de expert veiligheid die ook aangeeft hoe het probleem te tackelen. Het is nu rustig op het Ambachtsplein. Het moet beheersbaar blijven. 'Pieken zoals rond de meivakantie moeten we voorzien.'

Aris blikt terug op Zevenkamp in de pioniersfase. Bij de bouw was er veel contact tussen de bewoners. Ook later waren er tal van initiatieven, Opzomeractiviteiten waren schering en inslag. Deze voedingsbron is gelukkig altijd gebleven, die zelfwerkzaamheid. Van der Meer verwijst naar de talrijke Wake Up-teams. 'Deze bewonersinzet zou je in alle gebieden moeten hebben. Jammer genoeg zijn veel bewoners financieel aan het overleven en als zodanig vooral met zichzelf bezig.' Aris memoreert Theo Noordermeer, Vera Vredeveld en Marianne Huisman, die de glorie tijd van het Opzomereren beleefden. Zij waren bewust bezig mensen mee te krijgen. Aris hoopt weer die kracht te zien en wedt op de bewonersinitiatieven. Een bewonersorganisatie kan bij aanvragen de weg wijzen. Van der Meer is vol lof over de Jazzbuurt, 'daar heb je een echt sfeertje.' Ook het Ambachtsplein krijgt impulsen met een kunstmarkt en een jongerenpodium. 'Als wijkagent wil ik ook een aanjager zijn! Zet mensen in hun kracht.'

Nog grappige dingen beleefd? 'Ja, die vrachtwagen met oplegger die vast kwam te zitten op het steile bruggetje bij de Hunze! En het theaterstukje dat ik moest opvoeren om punten te krijgen voor de financiering van mijn preventieproject. Ik speelde wat houterig het troosten van een bestolen buurvrouw, maar kreeg toch de centen!' Met weemoed denkt Aris aan Uittiebuis, De Scheg en de enorme inspanning voor het succes van Taka-TukaLand. 'Zoveel actieve mensen, zoveel initiatieven', mijmert Aris. 'Maar als de animator wegvalt heb je een probleem.' Hij bepleit zowel verjonging als continuïteit in het werk. De aanbestedingen zijn vaak funest. Van der Meer zoekt de balans tussen optreden en sociaal zijn. De wijkagent die vroeger zelf bemiddelde en hulp verleende is nu een coördinator geworden van buurtbemiddeling en wijkteams. 'Ik zal mijn bureau hier missen.' Het gaat nog even over de woningcorporaties die moeten inleveren op leefbaarheid en zich moeten focussen op huurpenningen en onderhoud. 'Huurdersgroepen zijn belangrijk voor hen om bij de les te blijven.'

Een bloeiend park met een scheutje cultuur

Frans Pietersma komt in 2007 met zijn vrouw Eva naar Zevenkamp in een prettige eengezinswoning aan de Veluwemeer. 'Als bonus ligt er voor je neus een groen park met veel potentie.'

Frans volgde de analistenopleiding in Utrecht en vond een baan bij Star-MDC in Rotterdam. Hij heeft eerst een appartement op de Schieweg, maar omdat hij en Eva een kindervens hadden, zijn ze op zoek gegaan naar een grotere woning. Waarom Zevenkamp? Een wijk met mogelijkheden, een winkelcentrum en scholen vlakbij, betaalbare woningen met een tuintje en tegen het Groene Hart aan. 'Als bonus ligt er voor je neus een groen park met veel potentie.' In 2011 zet het jonge koppel zich in bij een groot feest in het Zuidelijk Wijkpark. Rass Motivated zingt de sterren van de hemel. Er zijn kraampjes vol creativiteit, een stormbaan, pony's en een schildersatelier. Hier ontdekte hun dochtertje haar creatieve uitlaatklep, door middel van schilderen. Verder wijdt Frans zich aan zijn grote hobby: Halloween. De logeerkamer staat voor het grote gebeuren vol met Dracula en zijn kompanen. In 2013 duikt Frans vol in de organisatie van halloween. In navolging van een aantal actievelingen wordt een Halloween van grote klasse neergezet. Het lijkt of alle voortuinen zijn herschapen in kerkhoven, aan een boom hangen Dracula's, er zijn spooktenten, kofferbakken vol slachtoffers, gillende fantomen, mannen met baarden met kettingen en boomzagen. Honderd kinderen met ouders trekken al gillend en met snoepzakken door de buurt. Tot diep in de nacht is er een lugubere spooktent. De organisatie was een superklus. 'De volgende keer een onsje minder!' In 2015 werd Frans benaderd om mee te werken aan het Zevenbladfestival. Met een aantal enthousiaste buurtbewoners en zeer fanatieke verenigingen uit heel Zevenkamp is er een geweldig leuke dag neergezet tijdens

het Zevenblad-weekend. Frans is enthousiast over Zevenblad. Veel activiteiten in de hele wijk. Nadeel is wel dat iedereen werkt in zijn eigen toko en bij elkaar buurten er niet van komt.

Hoe denkt het koppel inmiddels over Zevenkamp? 'Onze buurt is erg stabiel en toch kent ze, sociaal gezien, pieken en dalen. Het ene jaar lijkt alles te kunnen, het andere jaar moet je er meer aan trekken. Zevenkamp is zowel dorp als stad. De ene groep bewoners houdt bijvoorbeeld van de stadse harde muziek, de anderen verkiezen meer de gemoedelijkheid. Leuk aan Zevenkamp is de diversiteit aan culturen en het zou nog wel diverser mogen.' Frans houdt van verenigingsmarktjes en sportieve prestaties in het park; voor Eva mag er wel een stevig scheutje cultuur bij. Zij vindt het erg jammer dat er in Zevenkamp bijna geen culturele verenigingen zijn die aansluiten bij haar interesses. Eva is geboren en getogen Zeeuwse. In het dorpje waar ze woonde, zat je of bij de muziekvereniging of bij de voetbalvereniging. Het verenigingsleven was daar iets wat met de paplepel werd ingegoten. Door het dorpse karakter waren verenigingen ook zeer betaalbaar. Frans is geboren en getogen Brabander. Wat hem bijstaat van Eindhoven was dat recreatief zwemmen zeer toegankelijk was. Ruime openingstijden waardoor je vrijwel iedere dag kon gaan zwemmen als gezin. Dit mist hij wel in Rotterdam, ook in het zwembad aan de Zevenkampse Ring.

Het lijkt wel of alle voortuinen zijn herschapen in begraafplaatsen.

Frans droomt van een transformatie van het Zuidelijk Wijkpark. Zijn ideaalbeeld van een wijkpark is: voldoende zitgelegenheid in een mooi aangelegd park. Geurende bloemenstruiken, goed bijgehouden perken, voldoende gelegenheid voor kinderen om te spelen. Maar ook wel voldoende ruimte voor sportieve en culturele activiteiten. Er moeten meer stimulansen komen om van het park gebruik te maken, bijvoorbeeld: goede bankjes op diverse plekken, een elektra-punt en een watervoorziening. 'Nu is het te weinig een verblijfsplek. Iedereen loopt er snel doorheen.'

Halloween, culturele evenementen, orkesten en presentaties van verenigingen: je kunt het zo gek niet bedenken. Maar vooral zou het erg fijn zijn, wanneer er ook een goede promotie van evenementen aan vastzit. Zodat je tijdig op de hoogte bent, wanneer er iets leuks gebeurt in Zevenkamp. Leo Graper timmert op dit punt als particulier aardig aan de weg. Hij heeft een leuke blog gemaakt, waarmee hij probeert iedereen op de hoogte te houden van activiteiten in Zevenkamp. Misschien kan De ZevenKrant ook digitaal gaan, met een mooie agenda voor de activiteiten erbij. De Zeeuwse Eva kreeg in Rotterdam een ware cultuurshock. 'Van tevoren moet je hier met mensen altijd een afspraak maken, wanneer je af wilt spreken. Vroeger viel je via de achterdeur bij ons letterlijk binnen. Ze stond ook altijd bij iedereen open. Als je toevallig rond etens-tijd ergens was, kreeg je standaard de vraag: eet je niet mee?' Frans vindt het leuk om in zijn vrije tijd zijn gedachten op papier te zetten in dichtvorm. De vele gedichten die hij opstuurde naar Eva, heeft zij bewaard en jaren later zijn deze allemaal samengevoegd tot een dichtbundel.

Kaapse gezelligheid in Nieuw Ambachtshuis

Vanuit Woerden kwam Annemarie den Hamer naar de Spanjaardstraat en vandaar naar de Grote Wielen. Zevenkamp herbergt nu vier generaties van haar familie. Tien jaar stond ze voor de klas in groep 3 op De Kaap. Daar werd ze plat-Rotterdamse.

Twintig jaar geleden stierf haar man, een bekwaam timmerman. Annemarie gaat werken in de plaatselijke kroeg op het Ambachtsplein. De eigenaar is invalide; zij runt de tent. Waarom dan geen eigen café beginnen? Als de winkel van Blokker leeg komt, grijpt Annemarie haar kans. Nieuw Ambachtshuis ziet het licht. Boven de bar prijkt het gereedschap van haar man. Burgemeester Aboutaleb opent de tent en tapt een biertje.

Het is een echt buurtcafé. Voor de deur zitten ijsbeertjes op de bank. Binnen drentelen twee leuke hondjes en in de hoek ligt een berg kinderspeelgoed. Op een barkruk zit een bruine beer met de wandelstok van een gisteren gestorven buurman. 'Op deze plek zat hij altijd.' In een draaiende vitrine staat een grote taart. Waar vroeger het speelgoed stond uitgesteld, is nu de rookruimte. Uit de boxen schalt de recente versie van 'Loesje is het meisje van de drummer van de band', een hit van The Ramblers uit 1939. We zitten aan een grote tafel vol kranten en apennotjes. Annemarie vertelt over hun Pietenboot die stil viel op de singel, bejubeld door 27 kinderen. Ze pinkt een traan weg over het café-konijn dat is gestolen (mogelijk door het Die-rebevrijdingsfront). Miranda en Nancy, haar dochters, draaien naast een bloemenhandel ook parttime mee in de kroeg. Haar zoon was de bestuurder van de fameuze Pietenboot. Jochies die ze dertig jaar geleden als kinderen kende, zijn nu vaste klant. Annemarie denkt met weemoed terug aan De Kaap, aan Kareltje met hoofdluis en zes tenen, die ze elke vakantie in huis nam. Het zoontje van een temeier. 'Er was onlangs een reünie. Ze zijn me nog niet vergeten.' Zevenkamp heeft er met het Nieuw Ambachtshuis een warm nest bij.

XerxesDZB maatschappelijk verantwoordelijk

Ruud Paupitit komt op wel zeer verrassende manier in Zevenkamp te wonen. Vanaf de Brienoordbrug neemt hij op de terugweg uit Papendrecht de verkeerde afslag en komt in Zevenkamp terecht. Hij stoot op grote borden: 'Woningen te koop. Peter Stok'.

We schrijven 1987. Ruud neemt een optie. Zoetermeer, waar Ruud dan woont, is om te kopen te duur en de koop in Zevenkamp wordt gesloten. De woning ligt op het Cees Seepad, een aantrekkelijk woonerf. De jongens groeien er op en natuurlijk willen ze voetballen. Ruud kiest voor DZB waar hij achtereenvolgens leider en bestuurslid wordt. Zijn werkzaamheden bij de KNVB zijn hier zeker debet aan. De wijk groeit en zo ook het ledenaantal van DZB dat van de 350 naar 650 leden gaat. DZB heeft een geweldige jeugdafdeling en een gezellige senioren-groep.

Als Xerxes in de financiële problemen komt en haar velden verliest door de aanleg van de hoge snelheidslijn, wordt gekoerst op een fusie. Een goede zaak, meent Ruud. Xerxes had de sportieve ambitie en een seniorenafdeling in de Tweede Klasse van de KNVB. DZB had een sprankelende jeugd. Beide clubs vulden elkaar prima aan. De zaterdagafdeling wordt tweemaal kampioen en gaat in de hoofdklasse spelen. De zondagafdeling speelt Eerste Klasse tegen Be Quick 1887 uit Groningen. Drie jaar geleden won de zaterdagafdeling met strafschoepen tegen Helmond Sport. Het was een zinderende wedstrijd, waar nu nog over wordt gesproken. Mooi was ook de wedstrijd tegen Feijenoord in het Sparta-stadion. XerxesDZB draait op veel vrijwilligers, dankzij hen is de club wat ze is. 'Op zaterdag hebben we 58 teams en 8 op zondag. De ver-

eniging heeft nu 1100 leden! Ze is multicultureel geworden en is een afspiegeling van de stad', constateert Pauptit. 'We hebben sinds drie jaar een luxe accommodatie en een schitterende tribune.' Heeft XerxesDZB nog wat op haar verlanglijstje? 'We hebben extra parkeerplekken nodig waarover we onderhandelen met diverse partijen.'

Aan de muren van de kantine prijken XerxesDZB sterren als Coen Moulijn, Rob Jacobs, Faas Wilkes en Eddy Treijtel. Als het aan Ruud ligt, komen er ook vrijwilligers aan de muur te hangen. Rinus van XerxesDZB is met zijn 86 jaar nog steeds terreinmeester en Piet Huurman is liefst 70 jaar lid, waarvan 45 jaar als verzorger. 'De negenjarige voetballertjes kennen de oudere voetbalgarde niet meer, voor hen is het nu Arjen Robben.'

Miranda Monster brengt koffie. Zij staat voor de maatschappelijke verantwoordelijkheid van de club. 'We zetten ons in voor kinderen met overgewicht en voor kinderen met een rugzakje. We voeren actie tegen pesten. Het gaat niet alleen om voetballen, maar om aandacht. Elk jaar hebben we een kinderkamp in legertenten op het terrein. Het is belangrijk wie we zijn, uniek en toch gewoon.' Grote voetballers blijven niet lang bij de club, ze hoppen verder en dat is maar goed ook. Michiel Kramer ging naar Feijenoord, Kevin Vermeulen naar Excelsior, en Mario Bilate naar Sparta. XerxesDZB stelt zijn accommodatie open voor sociale partners: het Leger des Heils, Pameijer, taalcursussen en inburgering. 'Het gaat om waarden en normen', meent Pauptit. Hij hoopt van harte dat de jonge vrijwilligers de senioren opvolgen. Dat is de uitdaging voor de komende jaren. Ruud is blij met de spectaculair groeiende meisjeselftallen. 'Jongens zijn meer prestatiegericht, voor meisjes gaat het om chillen met de vriendinnetjes.' Op 1 juli ging Ruud met vroeged pensioen en zo kan hij zich nog meer inzetten voor zijn levenswerk XerxesDZB. Hij is een doener die de ledenadministratie bijhoudt, nog (twee) jeugdwedstrijden fluit en twee ochtenden bestuurswerk doet. XerxesDZB heeft een wachtlijst. 'We kunnen wel 1500 leden hebben, maar dat kan de accommodatie niet aan.' Ruud is gelukkig op zijn Zevenkampse woonef. De kinderen die nu de deur uit zijn, hadden er een onbezorgde jeugd. 'Ik ga hier nooit meer weg!'

Keeper en bedrijfsseconoom

Jeffrey van der Werf is twintig jaar, woont op het Tommy Dorseyfad bij De Tochten en voetbalt al vanaf zijn vijfde jaar bij XerxesDZB.

Jeffrey herinnert zich als kleine jongen de vele speelplekjes op de binnenterreinen. De tuinhekjes waren toen nog laag en vanuit de huiskamer kon je het klein grut zien spelen. Pas later zijn al die schuttingen opgetrokken. Voetbal zit Jeffrey in het bloed. Alle selectieteams heeft hij als keeper doorlopen. Tot zijn zeventiende speelt hij in de competitie in B1 en hij heeft nu een vriendenelftal opgezet. Van der Werf studeert bedrijfskunde aan de Erasmus Universiteit en zit nu in het derde jaar. Als vrijwilliger staat hij achter de bar op maandagavond en elke zaterdag wel zes uur lang. 'Dat vrijwilligerswerk kreeg ik met de paplepel ingegoten door mijn vader, die helaas is overleden.' Het werk gaat hem goed af. Hij kent alle klanten, maakt overal een praatje en een geintje en is superefficiënt. 'Na verloop van tijd krijg je er routine in!'

Wat zijn zijn mooiste herinneringen? 'Toen ik jong was, namen we deel aan een internationaal toernooi in België. We speelden onder andere tegen teams uit Polen. Deze wedstrijd werd beslist met penalty's, en als keeper stopte ik er drie van de vijf en schoot ik zelf de winnende goal binnen. De finale werd uiteindelijk ook door ons gewonnen. Met het B1-elftal wonnen we op mijn zeventiende de kampioenschaal.' Zijn mooiste

herinneringen zijn met het voetbal en zijn familie verbonden. De basisschool doorliep Jeffrey bij de Buskeschool en zijn VWO deed hij op het Comenius College in Nieuwerkerk aan den IJssel en later in Capelle aan den IJssel. Daar houdt hij de meeste van zijn vrienden aan over. Het uitgaansleven van Jeffrey ligt in de stad. Ze gaan stappen bij Bar aan de Schiekade en naar de kroegen in Nieuwerkerk of Capelle. Dat doen ze steevast na het kantinewerk op zaterdag. Hoe kwam de familie naar Zevenkamp? 'Via een collega op het bedrijf.' Andere familieleden wonen in Ridderkerk aan den IJssel en het Westland. In het begin krioelde het in Zevenkamp van de kinderen. De meeste jeugdvrienden van Jeffrey zijn nu verhuisd. Jeffrey weet nog goed hoe ze in het kader van de bezuinigingen speeltoestellen weghaalden.

Ambieert Jeffrey een woning in Zevenkamp, als hij op zichzelf gaat wonen? Nee, als student houdt hij van de binnenstad en daar wil hij een huisje op de kop tikken. Nesselande vindt hij ook charmant. Uitgaan in Zevenkamp is er niet bij. In de The Quake Pub naast het zwembad komen meer oudere jongeren tussen de 35 en 40 jaar samen, een andere generatie. Bij XerxesDZB vindt Jeffrey de ontwikkeling qua damesvoetbal en de grote mix van bevolkingslagen die elkaar ontmoeten, erg goed om te zien. Daarnaast is het fantastisch om te zien hoe de grote groep van vaste en hardwerkende vrijwilligers zo'n vereniging dragen. De voorzitter komt binnen. 'Hallo Jeffrey!' en vervolgens: 'dat wordt mijn opvolger.' Jeffrey studeert immers bedrijfskunde...

Jongeren breken door

Muziek en spel verbindt mensen. Dat blijkt eens te meer uit het verhaal van Mitch Neef, die als jongerenwerker de Zevenkampse jeugd met muziek naar zich toe wist te trekken. Zijn grote droom voor de wijk: een buitenpodium met jongeren aan het roer.

In 2008 komt Mitch Neef als jongerenwerker naar Zevenkamp. Hij krijgt het beheer over The Little Cave, vol met verrassende jongerenbandjes, een soort zelforganisatie. De groep komt aanvankelijk uit het Lage Land. Hun muziek is hard en experimenteel en sluit niet direct aan bij de jonge Zevenkampers. Ze financieren zichzelf via wekelijkse optredens en baromzet. Mitch gaat praten met de Zevenkampse jeugd. Hij treft ze aan op het grasveld achter de Buskesschool, op het Ambachtsplein en in het Doolhofgebied. Met hen komt hij tot een spannende programmering van Seven, de nieuwe sociëteitsnaam. De Seven kent een open inloop met tafeltennis, tafelvoetbal en computerspellen. Daarnaast wordt hard gewerkt aan talentontwikkeling. Drie jaar lang organiseert Mitch met de jongeren hiphop en rapcompetities. Maandelijks kampen zes talenten onder de naam Best of Sevens. Rass Motivated komt uit dit nest. Drie jongeren zijn echt doorgebroken. Mitch noemt Micha en Noerio, die speelt bij Orpheus en in The Voice grote ogen gooide. Ook Ronnie Flex brak landelijk door en won diverse 3FM Awards. Ronnie noemde zich in die tijd Jupiter Negers. Nog veel meer talent zag het licht. Wat denk je van Linsey, de Kruideldieve en Zackdeboyki (tegenwoordig Zack INK)? 'Het waren vaak de nummers 2 en 3 die doorbraken.' Met de jongelui organiseert Neef een jaarlijks sportevenement en een Graffiti Festival.

Het leukste vindt Mitch de Culture Clash. Ouderen uit het LCC en jongeren uit de Seven sparren met elkaar. De ouderen brengen hun LP's en platenspeler mee. De pick-up wordt verbonden met de laptop van de jongeren. Deze halen er een eigen sample uit, ze creëren een nieuwe plaat. Fantastisch zijn de verhalen die de ouderen vertellen tegen de jongeren: over die discotheek die er niet meer is, over de nummers waarop ze met hun vriendin dansten, over de swinging sixties. Je krijgt een echte overbrugging tussen de generaties.

Veel jongeren hadden nog nooit een platenspeler gezien. Ouderen wisten niks van computers en sequencing. Culture Clash had een wedstrijdement. Er was een prijs voor de beste productie. Het jongerenwerk wist jonge producers, beatboxers, zangers en muzikanten te spotten en enthousiast te maken. Elkaar leren kennen was belangrijk. Neef kent koppels die wel vier jaar lang nauw contact hadden. Het contact met de jongeren brengt bij ouderen herinneringen naar boven en geeft hen meer levenslust. Er ontstaat een verbinding. Mitch stapt na drie jaar over naar het traject van (individuele) jeugdbegeleiding. Mitch wil zelf daadwerkelijk hulp verlenen.

De pick-up wordt verbonden met de laptop van de jongeren.

Neef wordt opgevolgd door nieuwe jongerenwerkers die net van school komen. Ze krijgen een opdracht van het management. Culture Clash en de The Cave-groep verwelken. Een nieuw elan blijkt er te komen als Wollefooppengroen opteert voor een buitenpodium in het park. Maar afgeschrikt door geluiden over dreigende overlast, wordt overgegaan tot een reizend podium dat op vier plaatsen inzetbaar is. In het Zuidelijk Wijkpark wordt een jongerenpodium georganiseerd door de Seven en de Bewonersorganisatie Zevenkamp. Een fysiek overdekt podium wordt afgezworen en daarmee meteen ook een kans op zelfprogrammering door jongeren. Nieuwe jongerenwerkers hebben andere interesses. Bij Wollefoppen blijft 12.000 euro op de plank liggen, terwijl in Woerden bijvoorbeeld een lichtend voorbeeld aanwezig is. Volgens Mitch kan je overlastgevers op het plein verwijzen naar een buitenpodium en hen daarover eigen verantwoordelijkheid geven. Kan zo'n podium niet richting de Zevenhuizerplas? Het sluiten van The Little Cave betekent uiteindelijk het definitieve einde van een geslaagd experiment. 'Over de overheveling naar Youngsters is niet goed nagedacht. Het pand is niet goed geïsoleerd. De woonbuurt leent zich niet tot wekelijkse heavy optredens.' En in Youngsters is bier uit den boze. Het wegvallen van de barinkomsten was voor de jongerenbands onacceptabel. De muzikale jongeren keerden Youngsters de rug toe. Toch ziet Mitch nog kansen voor een maandelijks optreden. Daarnaast bepleit hij een degelijk onderzoek naar een buitenpodiumlocatie. Richting Ommoord, in het Zuidelijk Wijkpark, bij de Plas. Kijk naar de gemiddelde windrichting. 'Zolang je jongeren niet zelf laat programmeren, krijg je vervelende hangers.'

Met de welpen het bos in

De Albert Schweitzer scouting-groep Rotterdam heeft drie welpen hordes. Horde drie zit in Zevenkamp, in het oude kantinegebouw van Voetbalvereniging HION. Al twintig jaar lang zorgen tien jongeren voor een spannend en avontuurlijk leven voor de kinderen.

De groep probeert zoveel mogelijk aan te sluiten bij de wijk. Bij Zevenblad in het Zuidelijk Wijkpark zorgden ze voor een spectaculaire klimtoren en kon je brood bakken op een kampvuurtje. Ook bij halloween in de Merenbuurt is de scouting Groep actief. Vóór Zevenblad had je Game Valley, waar de welpen aan mee deden. Twaalf kinderen zijn elke zaterdag van half drie tot vijf uur actief. Er is telkens een boeiend programma. De werving van de Albert Schweitzer Groep in Zevenkamp gebeurt via de scholen waar de groep gymlessen geeft, vertelt en prestaties neerzet. De leiding neemt ook deel aan de sportdagen van de basisscholen. Vaak wordt een beroep gedaan op hun technische kennis. De welpen zijn zes tot tien jaar en kunnen diverse sterren verdienen voor EHBO, gereedschap gebruiken, timmeren, koken en knopen leggen. Of ze gaan een strandwandeling maken in Scheveningen en een echte bunker ontdekken.

Het bestuur van de scouting-groep is verjongd van 60-ers naar 40-ers. De visie is hetzelfde gebleven: op jonge leeftijd leren samenwerken, samen iets maken, zelfstandig worden. Dat alles wordt al spelenderwijs geleerd met sport en spel. Scouting is natuurlijk gemoderniseerd, naast kaartlezen en kompas is vooral de GPS in gebruik. De sfeer is minder militaristisch en het uniform minder een dwangbuis.

Toch heeft scouting nog een ouderwets imago bij de Zevenkampse ouders. 'Daar willen we wat aan doen!', betoogt master Jasper Rooduijn. 'We zijn overgegaan tot Vader-Zoon-weekenden, gehouden zo'n vier maanden vóór het grote zomerkamp. Een weekend lang krijgen de vaders een soort mini-kamp voor de kiezen. Ze moeten aan alles meedoen: klimmen, bosspelen, koken, trektochten. Ook al hebben ze geen conditie, ze zijn best fanatiek en willen voor elkaar niet onderdoen. Belangrijk is dat ze echt zien hoe geweldig hun kinderen het vinden. Een zorgeloos weekend in het bos zonder televisie en telefoon.' Hierdoor is de sfeer veranderd. Ouders komen een praatje maken bij het hek. Maar nu naar het strand! Kinderen en ouders komen aan op fietsen, de auto's staan klaar voor de trip. 'We gaan kastelen bouwen!' Nog even wordt ingegaan op de bosspelen tijdens het zomerkamp. Dwaallicht en het hele Harry Potter-repertoire wordt uit de kast getrokken. 'Wat denk je als je op een bospad loopt en in de verte twee rode lichtjes ziet branden?' Bij een boevenspel moet er soms een handje vastgehouden worden. 'Daar worden ze sterk van. Nee, een zaklamp mogen ze niet gebruiken.'

Een kind heeft een collectief nodig

In 2006 zorgt Door Faber voor een doorbraak. Het DOZ, Directeuren Overleg Zevenkamp, gaat intensiever samenwerken. In 2012 wordt het samenwerken tussen directeuren uitgebreid naar de teams en de kinderen van de diverse scholen.

In 2001 komt Door Faber naar Zevenkamp. Ze is benoemd tot directrice van het SBO (Speciaal Basisonderwijs) Cornelis Leeftang, een basisschool voor leerlingen met een leer- en gedragsproblematiek. In de wijk ontbreekt nog een dergelijke voorziening. In de beginperiode gaat Door op verkenning. Ze heeft een duidelijke maatschappijvisie die stoelt op samenwerking. Voor zichzelf heeft ze een opdracht: 'Ieder kind doet ertoe. Niemand mag in de anonimiteit blijven. Elk kind hoort erbij en heeft een collectief nodig.' Terwijl Faber al vanaf het begin praatte over samenwerking, was de tijd er nog niet rijp voor. 'Ach Door, praat niet zo gek. Iedereen zat op zijn of haar eiland.'

In 2006 komt er een doorbraak. Het DOZ, Directeuren Overleg Zevenkamp, gaat intensiever samenwerken, al blijft het een informele club. Door vindt soulmates in Hans Rous van De Vliedberg, Leo Boekhout van de Buskesschool en Cocky de Gruyter van De Waterlelie. In 2012 wordt het samenwerken tussen de directeuren uitgebreid naar de teams en de kinderen van de diverse scholen. Wat betekent die samenwerking? Ze is booming. De scholen organiseren samen een Avondvierdaagse, een basketbaltoernooi, een filmfestival, een Week van Respect, een vakantieschool en een gezamenlijke nieuwjaarsreceptie. Allemaal grote activiteiten. Er komt een werkgroep Kindvriendelijke Wijkvisie waar per school één of twee leerkrachten aan deelnemen. Deze werkgroep organiseert de gezamenlijke activiteiten. In 2014 komt de zorgplicht. Elke ouder die aanbelt bij een school moet in de wijk geholpen worden. Of de school neemt het kind op, of het wordt doorverwezen. 'We zitten vol' kan niet meer. Ook niet: 'dit kind willen we niet.' Ieder kind moet een passende leerplek vinden. De besturen snappen dan ook dat samenwerken een noodzaak is.

Wat zijn de leuke dingen? Faber: 'fantastisch vind ik dat je elk kind in Zevenkamp kan aanspreken, ongeacht op welke school het zit. Er is sociale controle in de positieve zin, er is een netwerk. Ik vond de actie bij Wollefoppen zo leuk. We combineerden een boomplantactie, het vieren van de parkuitbreiding, een schoonmaakactie en een Week van Respect voor je omgeving. Ook de Democratiefabriek was een schot in de roos!' Bij het filmfestival maken de kinderen zelf hun film en laten die aan elkaar zien. De Cornelis Leeflangschool zit nu samen met de Buskesschool in één pand. 'Dat is mooi, samen leren en met elkaar optrekken. We hebben een gemeenschappelijke conciërge en vieren samen Sinterklaas en Pasen. Is er een probleem of ruzie dan wordt dat direct opgelost. We weten elkaar te vinden.'

Elk kind hoort erbij en heeft een collectief nodig.

Heeft Door nog dromen of toekomstplannen? 'De verbinding met de buurt, daar wil ik meer aan werken. Ons gebouw functioneert op dit moment als een echoput. Tijdens de speeltijden ondervinden sommige buurtbewoners veel geluidsoverlast. Bewoners vinden het niet te harden. Je kunt de kinderen ook niet de mond snoeren.' Indertijd werd op de isolatie van de woningen bezuinigd. Alleen de benedenetages hebben dubbelglas. Bij de grote onderhoudsbeurt brengt Vestia overal dubbelglas aan. Is dit niet naar voren te schuiven? Faber wil graag uit de buurt voorleesmoeders en bewoners die meehelpen met tentoonstellingen, uitjes of activiteiten mobiliseren. Ze wil de school met de buurt verbinden. Het gaat over de Nederlandse hokjesgeest. De politiek regelt alles van bovenaf. Zo wordt eenzaamheid bestreden via wel drie schijven. De buurtbinding wordt vergeten. 'Bij de jeugdzorg is dat net zo', vindt Door. Volgens haar gaat het erom de zachte kanten (proces, verbinden, visie en vertrouwen) en de harde kanten (targets, beleid, opbrengsten en opdrachten) met elkaar in balans te brengen. 'Veel instellingen zijn op dit moment bezig met overleven. Wil je tot een hechte creatieve samenwerking komen, dan moet je zorgen dat er stabiliteit komt en continuïteit.'

Taka-TukaLand en Taka-TukaTuin worden bewonersvereniging

^ Opening 7Art op het Ambachtsplein

Aynur Arikan, van ouderenverzorgster tot kleurrijk ondernemer >

Protest tegen sluiting Lokaal Cultureel Centrum >

▲ Burgemeester Aboutaleb legt tweede tegel met veiligheidsster in Winkelcentrum Ambachtsplein

Deelraadvoorzitter en wijkambassadeur Frans van der Hilst ontvangt de Sint >

Binnenterrein bij de Liede opgeknapt >

^ Music Matters in Week van Respect zorgt voor overvol Ambachtsplein

v Straattheater De Dwerg bij basisschool de Vliedberg

De Sterkste Man in Zevenkamp >

< A Door Faber trekt Scholendag in Wollefoffenpark

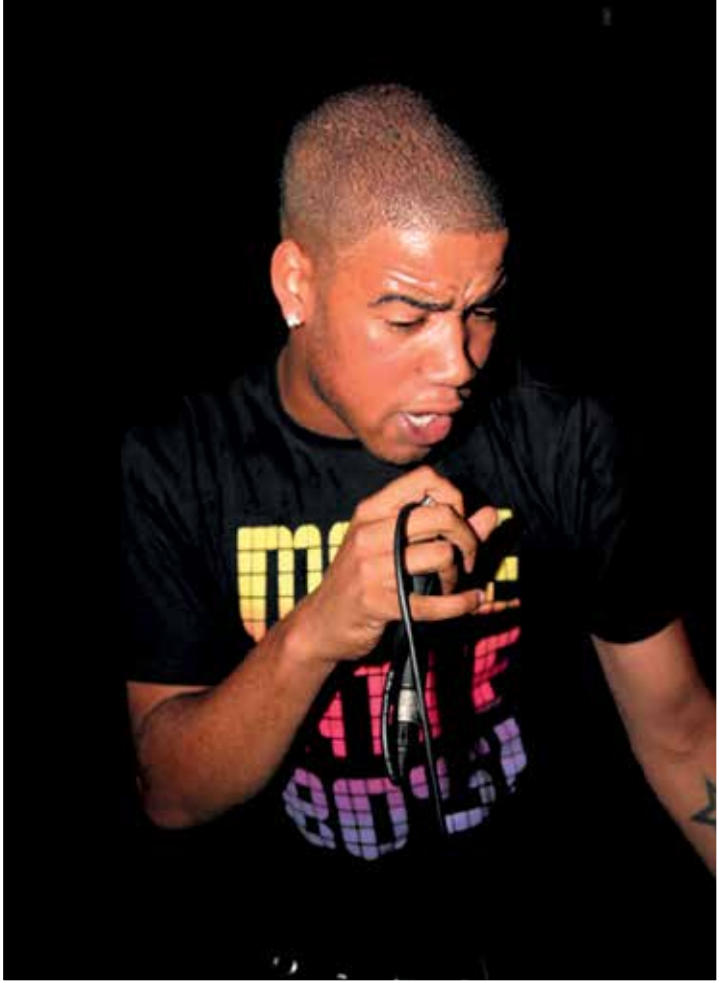
▲ Tijdsapsule wordt opgegraven

▲ Binnenterrein in Jazzbuurt krijgt tuinderij

▼ De Blijde Rijders levenswerk van Dick Langeveld

JONGERENCENTRUM 7'S PRESENTS

SATURDAY

NOVEMBER 1st

BEST OF 7

15

RAPCONTEST

GASTOPTREDEN "DIE BOYS"

HOSTED BY DJ BARLES
KRUIEMELDIEVE // KAPERS AAN DE MAAS
MILENKA MUSIC // Die Boys (gastoptreden)

20:00 - 01:00 // C2,-
JONGERENCENTRUM 7'S // NIEUWEMEER 101 // ROTTERDAM (ZEVENKAMP)

Bestof7.hypes.nl

< ^ V Jong talent op de pleinen met Rass Motivated, Zackdeboyki, Kruiemeldieve, Eeuwige Noten, acrobaten, pottenbakkers en schilders

^ Vredesfabriek in openbare basisschool De Waterlelie

< Koninginnedag op het Ambachtsplein

MEER LEZEN OVER ZEVENKAMP

Riek Bakker, 'Stadsuitbreiding Zevenkamp', in David Louwerse, Johan Meeus, Frans van Rooden (red.), Groen in Rotterdam. Heden, verleden en toekomst van het landschap in de stad (Ad. Donker, 1985), p. 12-15.

Machiel van Dorst e.a., Zevenkamp als case study voor een duurzame herstructurering van jaren '70 en '80 wijken (Atelier 7UP, z.j.).

Harry Edzes en Harry Willemsen, 'Nieuw stadsdeel Zevenkamp voor 22.000 Rotterdammers gaat groeien in diepgelegen polder', in Rotterdam Magazine, 1979 nr. 3, 17-18.

Paul van Es e.a., Het boerenerfgoed van Capelle aan den IJssel (AVW Vakpers BV/Historische Vereniging Capelle aan den IJssel, 2007).

Gemeente Rotterdam, Programma Oost 2017-2019 (2016).

Hilde de Haan en Ids Haagsma, Stadsbeeld Rotterdam 1965-1982 (Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, 1982).

Wim Heistek, diverse artikelen over Zevenhuizen en de Zevenhuizerplas in de Nieuwsbrief van de Historische Vereniging Prins Alexander, via www.hvpa.nl.

Paul Hellmann, Dik water. Wonen in een Nederlandse buitenwijk (Uitgeverij De Hef, 1993).

Anja de Jong, 'Centraal Wonen als experiment', in Rotterdam Magazine, 1984 nr. 3-4, 12-15.

Arie van der Krogt, Rotterdam van feest tot feest. Een verhaal van de stad, in 58 liedjes en gedichten (Ad. Donker, 2006).

Hans Soeters, Buurten in Rotterdam. Speurtocht door een wereldstad (Haagse Drukkerij en Uitgeversmaatschappij/Sijthoff Pers i.s.m. redactie Rotterdam Nieuwsblad, 1990).

Martijn Ubink en Thijs van der Steeg, Bloemkoolwijken: analyse en perspectief (SUN, 2011).

Gerrit Vermeer en Ben Rebel, Historische Gids van Rotterdam. 14 wandelingen door de oude en nieuwe stad (SDU Uitgeverij Koninginnegracht, 1994).

Harry Willemse, 'Vondsten op bodem Zevenhuizerplas', in Rotterdam Magazine, 1978 nr. 2, 13-16.

Onno de Wit, Willy Hilverda en Wim Heistek (red.), De Prins Alexanderpolder en Rotterdam. Van veenmoeras tot polderstad (WBooks/Historische Vereniging Prins Alexander, 2013).

COLOFON

Uitgave

Januari 2017

Bewonersorganisatie Zevenkamp (BOZ)
in samenwerking met Historische Vereniging
Prins Alexander (HVPA).

www.bo7kamp.nl

www.hvpa.nl

Tekst

Ed de Meyer en dr. Onno de Wit

Tekstcorrectie

Esther van Driel

Vormgeving/opmaak

Bureau 404, Rotterdam

Fotoresearch

Cornelis van Krieken (tevens concepttekst
van de Proloog) en Ed de Meyer

Fotobewerking

Johannes Odé

Lijst van fotografen

Met dank aan Stadsarchief Rotterdam

Pioniers: Bert van Achteren, Carlo Bonte,
Ine Breeveld, Huub Doppen, Magda Kuijs,
Aafke Rosenquist, Hella Voordendag,
Gerard de Vries

Doeners: Fernande van Dongen, Henk Eland,
Gini Gleym

Talenten: Corstiaan Breedveld, Johannes Odé,
Frenk Walkenbach

Druk

JP Offset

Deze publicatie werd mede mogelijk gemaakt
door financiële bijdragen van
Gebiedscommissie Prins Alexander
Stichting Bevordering van Volkskracht Rotterdam

Gemeente Rotterdam

Stichting Bevordering van Volkskracht

Historische Vereniging Prins Alexander

Interviews hebben

plaatsgevonden met:

Aynur Arikan, Hasan Atas,
Yvonne Berkhof-Schouwenaar,
Carlo Bonte, Wijbrand Boon,
Marcel van de Bos, Frans Bracht,
Corstiaan Breedveld, Ine Breeveld,
Elly Breevoort, Mirza Buursema,
Elsje Couvreur, Patrick van Daalen,
Til Debets, Fernande en Joop van Dongen,
Trees Doppen, Arie Eekhof, Henk Eland,
Door Faber, Gini Gleym, Ria Gouweleeuw,
Lucienne van der Graaf, Ben van Ham,
Annemarie den Hamer,
Frans van der Hilst, Juliette Hoek,
Linda Hofmann, Bert Jansen,
Rodhan Kamal, Marisha Kelder,
familie Koekkoek, Ron Koldenhof,
Hanneke Kooiman, Magda Kuijs,
Adel Koutet, Dick Langeveld,
Anna van Leeuwen, Sus Madsen,
Aris van der Meer, Maria Morais,
Mitch Neef, William Paay, Ruud Pauptit,
Eva en Frans Pietersma, Saira Rahamat,
de heer Rodjan, Jasper Rooduijn,
Aafke Rosenquist, Julica Sander,
Resy Seesing, Sherita Sitaram,
Karel Slot, Gerrit Snoek,
Deby Subiyanti, Ron van der Tak,
Nanna Tintel, Corrie van de Valk,
Simone Valk, Syb van Vellinga,
Berry Verheij, Peter de Voogt,
Hella Voordendag, Trees Voskamp,
Gerard en Diederik de Vries,
Frenk Walkenbach, Jeffrey van der Werf,
Piet van Wijk, Omar Zaroual,
Cherly Zeeuw, Michel Zwaard

De makers van dit boek hebben er naar gestreefd
de rechten van de illustraties te regelen volgens de
wettelijke bepalingen. Diegenen die desondanks
menen zekere rechten te kunnen doen gelden,
kunnen zich alsnog tot de Bewonersorganisatie
Zevenkamp wenden. De makers van dit boek
hebben er tevens naar gestreefd om de feiten en
de namen van personen zo nauwkeurig mogelijk te
vermelden. Mochten er desondanks vragen of
onduidelijkheden zijn, dan wordt verzocht contact
op te nemen met de Bewonersorganisatie
Zevenkamp.

ISBN/EAN: 978-90-826519-0-4

NUR 693

Rotterdam Zevenkamp 35 jaar

Een unieke geschiedenis van de Rotterdamse wijk Zevenkamp. Aan de hand van ruim zestig interviews met bewoners vertelt dit boek het verhaal van 35 jaar Zevenkamp. Drie generaties bewoners - de pioniers, de doeners en de talenten - delen openhartig hun ervaringen en belevenissen en wat zij hebben bijgedragen aan de wijk in de afgelopen 35 jaar. Zo wordt dankzij een fascinerende collectie verhalen van bewoners tevens een karakteristiek beeld geschetst van Rotterdam Zevenkamp.

Ed de Meyer is als zeer ervaren opbouwwerker betrokken bij Zevenkamp.
Onno de Wit is voorzitter van de Historische Vereniging Prins Alexander.

9 789082 651904 >